

ดร. ปรีดี พนมยงค์
เราจะต่อต้านเผด็จการได้อย่างไร

PL
4919
1/4
จ.1

เราจะต่อต้านเผด็จการได้อย่างไร

ปาฐกถาและบทความของท่านปรีดี พนมยงค์
ในงานชุมนุมฤดูร้อนของสมาคมนักเรียนไทย
ในฝรั่งเศส ที่เมืองตุรส์

องค์การบริหาร
องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
จัดพิมพ์เมื่อปลายกันยายน ๒๕๑๗

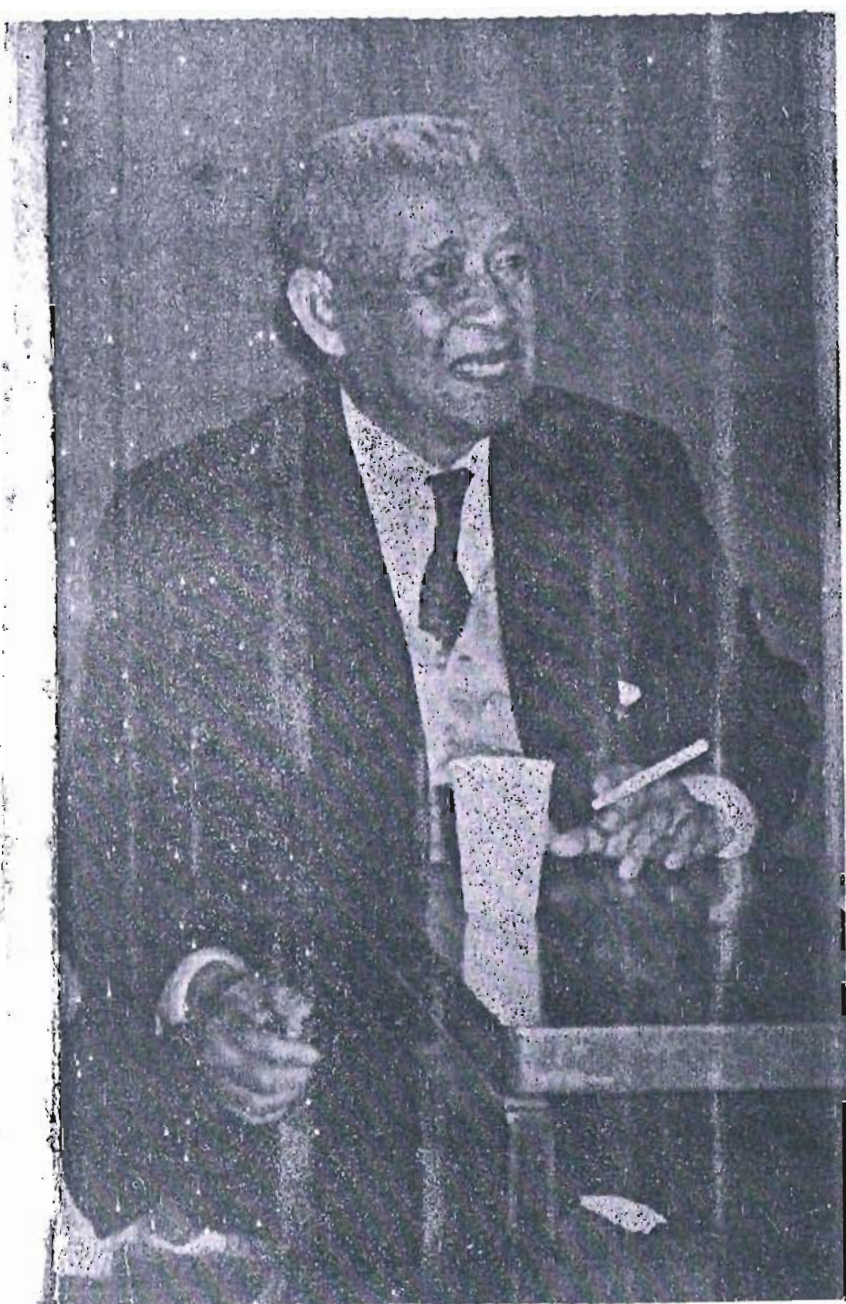
พิมพ์ที่กรุงเทพมหานคร
๔-๑๐ ถนนราชบพิธ กรุงเทพมหานคร โทร. ๒๒๕๑๗๖-๘
นายจุมพล เชษฐพงศ์พันธ์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๑๗

ราคาวางตลาด ๖ บาท

201126

๗๒ ๘๐ ๗๕๗

ตลอดระยะเวลา ๒๐ กว่าปีผู้ประศาสน์การ ปรีดี พนมยงค์
ต้องจากประเทศไทยไปอยู่ต่างประเทศเพราะได้รับภัยคุกคามจาก
กลุ่มเผด็จการทางทหารและกลุ่มเผด็จการศักดินาที่ได้สมคบร่วมมือ
กันทำรัฐประหารเมื่อ วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ นั้น ท่านได้ยื่น
หยุดต่อสู้คัดค้านกลุ่มเผด็จการทั้งสองนตลอดมา ทั้งนักเพื่ออุดมการ
แห่งเอกราชและประชาธิปไตยสมบูรณ์ที่ท่านยึดมั่นอยู่

การต่อสู้ผู้ประศาสน์การ ปรีดี พนมยงค์ ได้ดำเนินอย่าง
ไม่เหน็ดเหนื่อยด้านหนึ่งคือการต่อสู้ในแนวความคิด ท่านได้ศึกษา
ทฤษฎีแห่งวิทยาศาสตร์สังคมอย่าง ไม่หยุดยั้ง และได้ถ่ายทอดแนว
ความรู้และประสบการณ์ของท่านออกมาในรูปของข้อเขียนและ
ปาฐกถาต่างๆ

ในด้านปาฐกถานั้น ในระยะหลังๆที่ท่านพำนักอยู่ในประ-
เทศฝรั่งเศส ท่านได้รับเชิญจากนักเรียนไทยในยุโรปให้ไปแสดงอยู่
เนื่องๆซึ่งวารสาร อมร. ได้เคยนำมารวมพิมพ์ไว้ครั้งหนึ่งในฉบับ
๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๖

เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๑๗ ท่านผู้ประศาสน์การ ปรีดี
พนมยงค์ ได้รับเชิญจากสมาคมนักเรียนไทยในฝรั่งเศสให้ไปร่วม
สังสรรค์ในงานชุมนุมฤดูร้อนที่เมืองตูร์ส ในโอกาสที่สมาคมนักเรียน
ไทยในฝรั่งเศสได้ขอให้ท่านแสดงปาฐกถาในหัวข้อว่า “เรา
จะต่อต้านเผด็จการได้อย่างไร”

ต่อมาเมื่อเร็วๆนี้ ท่านผู้ประศาสน์การ ปรีดี พนมยงค์
ได้ส่งสำเนาปาฐกถานามาทางข้าพเจ้าและมอบให้ข้าพเจ้าแจ้งแก่
องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ว่าถ้าองค์การประสงค์จะ

จัดพิมพ์เป็นเล่มขึ้น ท่านยินดีอนุญาตให้พิมพ์ได้โดยไม่สงวนลิขสิทธิ์
เมื่อองค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้พิจารณา
ข้อความในปาฐกถานาแล้วก็เห็นว่าสมควรจัดพิมพ์ขึ้น โดยเห็นด้วยกับ
คำกล่าวของท่านผู้ประศาสน์การ ปรีดี พนมยงค์ ในตอนท้ายของ
ของปาฐกถาที่ว่า “เราจะต่อต้านเผด็จการอย่างไรนั้นเป็นปัญหา
ที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของนิสิต นักศึกษา นักเรียน และราษฎร
ไทยส่วนมากที่รักชาติ รักความเป็นประชาธิปไตยซึ่งปรารถนาพิทักษ์
ชัยชนะก้าวแรกทั่วราชอาณาจักร ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ได้เสียสละชีวิตร่างกาย
และความเหน็ดเหนื่อยต่อสู้เผด็จการเพื่อให้ชาติและราษฎรไทยได้
บรรลุซึ่งประชาธิปไตยสมบูรณ์ แต่สถานการณ์ประเทศไทยในขณะ
ปรากฏว่าประชาธิปไตยกำลังถูกคุกคาม โดยมีบุคคลจำนวนหนึ่ง
ต้องการฟื้นเผด็จการขึ้นมาอีก และบุคคลอีกจำนวนหนึ่งดำเนินการ
อย่างสุดเหวี่ยงยอแย่งชัยชนะซึ่งวัน ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ นำมาให้
ปวงชนหันไปเป็นประโยชน์ของอภิสิทธิ์ชนไทยเพื่อสถาปนาเผด็จ-
การของอภิสิทธิ์ชนชน”

ข้าพเจ้าเชื่อว่าท่านผู้ประศาสน์การ ปรีดี พนมยงค์ คงจะ
มีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ขอก็คิดเห็นของท่านในเรื่อง “เราจะต่อต้าน
เผด็จการได้อย่างไร” ได้มีส่วนเป็นประโยชน์ต่อการต่อต้านเผด็จ-
การเพื่อให้ได้มาซึ่งระบบประชาธิปไตยสมบูรณ์ของนักเรียน นิสิต
นักศึกษา และประชาชน

ปาล พนมยงค์

๑๗ กันยายน ๒๕๑๗

อน
อง
ค
มา
กิจ
ชน
ว
ว
อง
ช
แ
อ
น
ส
ม
ก
จะ
ก
ม
ช
ว

๑ ถ้อยแถลง

เผด็จการถูกจัดฟันไปจากสังคมไทยแล้วกระนั้นหรือ?

สังคมไทยทุกวันนี้ รากฐานของปัญหาที่ก่อให้เกิดความตึงเครียดขึ้นคือ ความขัดแย้งระหว่างชนชนปกครองผู้ไม่ยอมสูญเสียอำนาจกับการรวมพลังเข้าสู่ของประชาชน โดยมีเป้าหมายอันสูงสุดคือการเป็นเจ้าของประเทศโดยสมบูรณ์ เหตุการณ์เมื่อวันที่ ๘-๑๔ ตุลาคม สกที่แล้ว มิได้ปลุกสำนึกของชนชนปกครองและอภิสิทธิ์ชนทั้งหลายให้กระจำงแจ่งถึงความขัดแย้งประการนี้เลย กลับยกความผิดของความยุ่งยากทั้งหลายในบ้านเมืองให้แก่ประชาชน ผู้ต่อสู้เพื่อปากท้องของตัวเองว่าเป็นผู้ทำลายความสงบสุขของบ้านเมือง ปัจจุบันสถานการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่เป็นอยู่แทบจะกล่าวได้ว่ามิได้คิดเพี้ยนไปจากยุคสมัยของเผด็จการทหารที่ถูกพลังประชาชนนิสิตนักศึกษาโค่นล้มลงมาแล้วน้อย พลังประชาชนที่ผลักดันنگล้อประวัติศาสตร์ให้หลุดพ้นวิฎจักรแห่งความช้ำชาก มีความหมายสำหรับชนชนปกครองและอภิสิทธิ์ชนเพียงความไม่พอใจของประชาชนต่อผู้เผด็จการ มากกว่าระบบเผด็จการ

บ้านเมืองของเราตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ระบบการเมืองและเศรษฐกิจได้ก่อกำเนิดขึ้นเพื่อรับใช้คนกลุ่มน้อย คนส่วนใหญ่คือประชาชนถูกกีดกันโดย ไร้ตรวนทางการเมืองเอาเรียดเอาเปรียบทางเศรษฐกิจ โดยสายใยของการควบคุมและใช้อำนาจของกลไกรัฐ และโดยเครื่องพันธนาการทางกฎหมายที่จงจำความคิดและพลังประชาชน ความปรารถนาที่จะหลุดพ้นจากสถานภาพเก่าที่กำหนดให้คนส่วนใหญ่เป็นเสมือนทาสทางเศรษฐกิจ ทางความคิด จึงเป็นปฐมเหตุสำคัญที่นำไปสู่การรวมพลังครั้งใหญ่ของประชาชน นิสิต

นักศึกษาและนักเรียน เพื่อล้มล้างระบบที่กดขี่เอาเรียดเอาเปรียบเพื่อนร่วมชาติด้วยกัน วิญญานแห่งวีรกรรม ๑๔ ตุลาคมที่แล้วมาจะต้องจารึกเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการก้าวไปข้างหน้าของสังคมเรา โดยไม่มีพลังอันใดมาขัดขังได้ ประชาชนไทยเรารู้ระบบที่แล้วมากดขยัดเบียดเบียน ได้ก้าวเข้ามาเพื่อกำหนดอนาคตของระบบเศรษฐกิจการเมืองให้กำหนดขึ้นใหม่โดยยึดถือผลประโยชน์ของประชาชนเป็นตง

การโค่นล้มเผด็จการทางการเมืองการทหารครั้งแล้ว เป็นการก้าวครั้งสำคัญยิ่งของประชาชนไทย ภายใต้กระแสนักทางการเมืองที่สูงส่งในสถานการณ์ปัจจุบันประกอบกับสภาวะการณ์แห่งความขัดแย้งระหว่างระบบเศรษฐกิจที่ตั้งอยู่บนรากฐานอำนาจประโยชน์แก่ชนกลุ่มน้อยกับพลังประชาชนที่ก้าวหน้าเป็นสังขยันได้วาระรอบเผด็จการทางการเมืองที่จะสถาปนาขึ้นมาย่อมจะประสบการต่อต้านอย่างเข้มแข็ง

เป้าหมายของการต่อสู้ก็คือ ครอบประชาชนไปโดยสมบูรณ์ทำให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชนส่วนใหญ่ที่ยากจน ที่ถูกระบบ "มือใครยาวสาวได้สาวเอา" กดขี่เอาเรียดเอาเปรียบ ระบบที่ทำลายคุณค่าของมนุษยชนที่เห็นคนด้วยกันมีค่าเพียงสินค้า ระบบที่นับวันแต่จะกดขี่ให้ประชาชนผู้มีอาชีพทำนาทำไร่ฐานะเป็นเพียงทาสที่ดินระบบที่ผลักไสประชาชนส่วนใหญ่ให้สูญสิ้นซึ่งทรัพย์สิน ส่วนความมั่งคั่งเป็นของผูกขาดในมือของคนกลุ่มน้อย การที่จะให้ได้มาซึ่งประชาธิปไตยสมบูรณ์ของประชาชนอย่างแท้จริงจะต้องได้มาจาก

การต่อสู้ให้ได้มาซึ่งรัฐบาลของประชาชน ซึ่งเป็นรัฐบาลที่สนับสนุน
การเคลื่อนไหวต่อสู้ของประชาชนมิใช่ใช้อำนาจรัฐกดขี่ รัฐบาลที่
เข้าไปแก้ไขการขัดแย้งมูลฐานของประชาชนมิใช่รัฐบาลที่มุ่งรักษา
กลไกของการขัดแย้งเอารัดเอาเปรียบนั้นไว้

ชนชั้นปกครองในประเทศไทยทุกยุคทุกสมัยได้พยายาม
ทำลายพลังประชาชนตลอดมา การเปลี่ยนแปลงที่มาจากการเคลื่อนไหว
ของประชาชนถูกตราหน้าเสมอมาว่าเป็นการบ่อนทำลายความ
เป็นเอกภาพในสังคมไทย ซึ่งที่แท้แล้วเป็นเอกภาพระหว่างผู้ได้
เปรียบกับผู้เสียเปรียบ เอกภาพระหว่างนายกับทาส เอกภาพระหว่าง
ผู้ขูดรีดกับผู้ถูกขูดรีด การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในสังคมไทย
อนาคตข้างหน้าจะมีทางก้าวไปอย่างสันติหรือรุนแรงนั้นขึ้นอยู่กับ
การเปลี่ยนทัศนคติของชนชั้นปกครองในกรณีเอกภาพของสังคม

สำหรับผู้ต่อสู้กับเผด็จการทุกรูปแบบ “อนาคตของเขาไม่มี
มแต่อนาคตอันสดใสของประชาชนเท่านั้น”

องค์การบริหาร

องค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ตุลาคม ๒๕๑๗

ปาฐกถา

สวัสดิ์ท่านทั้งหลาย

ผมขอขอบคุณท่านประธานกรรมการ ท่านกรรมการ และสมาชิกสมาคมนักเรียนไทยในประเทศฝรั่งเศส ที่ได้เชิญผม กับภรรยามาร่วมสังสรรค์ในงานชุมนุมฤดูร้อน พ.ศ. ๒๕๑๗ ของสมาคม ท่านประธานกรรมการในนามของสมาคมขอให้ผมแสดงปาฐกถาในหัวข้อว่า

“เราจะต่อต้านเผด็จการอย่างไร”

ผมเห็นว่าปัญหาที่ท่านเสนอขึ้นนั้น สอดคล้องกับเจตนารมณ์ ของนิสิตนักศึกษา นักเรียน และราษฎรไทยส่วนมากที่ รักษาธิปไตยความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งปรารถนาพิทักษ์ชัยชนะ ก้าวแรกที่วีรชน ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ได้เสียสละชีวิต ร่างกาย และความเหน็ดเหนื่อยต่อสู้เผด็จการ เพื่อให้ชาติและราษฎรไทย ได้บรรลุซึ่งประชาธิปไตยสมบูรณ์ แต่สถานการณ์ในประเทศไทยขณะนี้ปรากฏตามข่าวสารหลายกระแสที่ท่านทั้งหลายได้รับ โดยตรงจากประเทศไทยก็ดี จากวารสารกับหนังสือพิมพ์ รวมทั้งวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ของต่างประเทศและของคนไทยในต่างประเทศก็ดี รวมทั้งวารสารของนักเรียนไทยในประเทศฝรั่งเศสซึ่งได้พยายามนำข่าวเท่าที่รวบรวม ได้เสนอต่อ

สมาชิกและผู้อ่านก็ตานั้น พอสรุปใจความได้ว่าประชาธิปไตย กำลังถูกคุกคามโดยมีบุคคลจำนวนหนึ่งต้องการฟื้นเผด็จการขึ้นมาอีก และบุคคลอีกจำนวนหนึ่งดำเนินการอย่างสุดเหวี่ยงโยแย่งผลแห่งชัยชนะ ซึ่งวีรชน ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ นำมาให้ปวงชนนั้นไปเป็นประโยชน์ของอภิสิทธิ์ชน โดยเฉพาะเพื่อสถาปนาเผด็จการของอภิสิทธิ์ชนขึ้น

การต่อต้านเผด็จการนั้นเป็นเรื่องกว้างขวางพิศดารมาก เพราะเผด็จการมีหลายชนิด ผู้นิยมชมชอบเผด็จการชนิดใดชนิดหนึ่งหรือหลายชนิด ก็มีอยู่ในทางแสดงออกอย่างเปิดเผย และในทางไม่สนใจว่า เผด็จการจะกลับฟื้นคืนอีกหรือไม่ ส่วนฝ่ายต่อต้านเผด็จการนั้นก็ยังมีหลายจำพวก บางพวกต่อต้าน “ระบบ” เผด็จการ แต่บางจำพวกต่อต้านเฉพาะตัวคนบางคนที่เป็นผู้เผด็จการซึ่งท่านจะเห็นได้ว่า บางคนต่อต้านเฉพาะจอมพลถนอมและจอมพลประภาส แต่นิยมชมชอบจอมพลสฤษดิ์เพราะเหตุที่ตนเองหรือญาติมิตรได้ประโยชน์จากจอมพลสฤษดิ์ และมีเสียงเรียกร้องให้วิญญูณของจอมพลผู้กลับคืนชีพขึ้นมาอีก บางคนเอาคำกลอนของสุนทรภู่ตอนหนึ่งที่ว่า “รู้อะไรก็ไม่สู้รู้อวิชา รุกษาคัตวรอดเป็นยอดดี” นั้นมาเป็นสภาวะจิตเพื่อใช้เป็นหลักนำในการปฏิบัติตน แต่อันที่จริงกลอนนั้นเป็นคำรำพึงของสุนทรภู่ ซึ่งเป็นปราชญ์ที่มีปัญญาสูง รับ

ราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริตในรัชกาลที่ ๒ แต่ในสมัย
รัชกาลที่ ๓ สุนทรภู่ต้องระเห่เร่ร่อน ส่วนพวกประจบสอพลอ
แม้ไม่มีความรู้ก็สามารถรับราชการมีตำแหน่งสูง สุนทรภู่ไม่มี
ความประสงค์ให้ชนรุ่นหลังคิดเอาตัวรอดเฉพาะตน วิธีต่อต้าน
เผด็จการนั้นก็มีมากมายหลายชนิด ฉะนั้นวันนี้ผมจึงขอสนอง
ศรัทธาท่านทั้งหลายเพียงกล่าวความโดยสังเขปพอสมควรแก่
เวลาเท่านั้น ถ้าท่านผู้ใดสนใจก็ขอให้ค้นคว้าต่อไปให้สมบูรณ์
ทั้งทางทฤษฎีและตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมประจักษ์อยู่ในสังคม
ต่างๆ ให้สมานด้วย แล้วพิจารณาประยุกต์ให้เหมาะสมแก่
สภาพ, ที่องที่, กาลสมัยของแต่ละสังคมที่วิวัฒนาการอยู่ในระดับ
ต่างๆ

ผมต้องขอแจ้งให้ทราบล่วงหน้าว่า ในการกล่าวถึง
ประเด็นต่างๆ นั้น บางตอนก็จำเป็นต้องอ้างถึงลัทธิและชื่อ
ของผู้ตั้งลัทธิที่มีเรื่องเกี่ยวข้องกับประเด็น ขอให้ท่านเข้าใจว่า
ผมมิใช่เป็นโฆษกของลัทธิใดๆ หรือนิกายใดๆ ท่านผู้ใดจะ
เลื่อมใสหรือไม่เลื่อมใสในลัทธิใดหรือนิกายใด ก็เป็นเรื่อง
เสรีภาพตามสิทธิมนุษยชนที่ท่านพึงมี คือมีสิทธิในการเลือก
ถือลัทธินิยมใดๆ ได้ตามความสมัครใจ เมื่อได้พิจารณาลัทธิ
หรือนิกายนั้นโดยถี่ถ้วนแล้วตามวิธีที่พระพุทธองค์ทรงสั่งสอน
ไว้ในกาลามสูตร

๕ บทความเรื่อง

“เราจะต่อต้านเผด็จการ
ได้อย่างไร”

อุทิศแด่ราษฎรไทยผู้รักชาติ
รักประชาธิปไตยทุกคน

ปรัชญาทางยุทธศาสตร์

ก่อนที่ผมจะเข้าสู่ประเด็นของเรื่อง ผมขอให้ข้อสังเกตว่าการต่อต้านเผด็จการนั้น มิใช่ฝ่ายต่อต้านจะกระทำตามอำเภอใจต่อฝ่ายเผด็จการ เพราะฝ่ายหลังย่อมทำการตอบโต้โดยตรง และโดยปริยายต่อฝ่ายที่ทำการต่อต้าน ดังนั้น การต่อต้านเผด็จการจึงหมายถึงการต่อสู้ระหว่างสองฝ่าย เมื่อมีการต่อสู้ระหว่างสองฝ่ายแล้วก็เข้าสู่รูปแบบที่เรียกว่า "สงคราม" ซึ่งมีทั้งสงครามทางเศรษฐกิจ, สงครามทางการเมือง, สงครามทางจิตวิทยา และสงครามทางศาสตราวุธ

ผมจึงขอให้ฝ่ายต่อต้านเผด็จการระลึกถึงปรัชญาทางยุทธศาสตร์ซึ่งเป็นยอดสรุปแห่งวิชาว่าด้วยการทำสงคราม ไม่ว่าจะเป็นการทำสงครามชนิดใด โรงเรียนนายทหารชั้นสูงหลายแห่งในยุโรปก็ได้นำเอาคติของนักปรัชญายุทธศาสตร์ต่างๆ กล่าวไว้ บางโรงเรียนก็ได้กล่าวถึงนักปรัชญายุทธศาสตร์ชาวเอเชียผู้หนึ่งไว้ด้วย ท่านผู้นี้มีชื่อว่า "ซุนจื่อ" (SUN TZU) เกิดในประเทศจีนประมาณ ๔๐๐ ปี ก่อนพระเยซูหรือประมาณ ๒,๔๐๐ ปีมาแล้ว ได้ให้คติไว้สรุปเป็นใจความว่า "รู้ตัวเขา และรู้จักเรา รบร้อยครั้งก็ชนะทั้งร้อยครั้ง" ในการที่ผมนำคติของท่านผู้นี้อาจก็เพราะเห็นว่ามีความที่พิสูจน์ได้ในทางกรรกรวิทยา ถ้าผู้ใดขบวนการใดสามารถเอาคตินี้มาประยุกต์แก่การต่อต้านเผด็จการแล้ว ก็สามารถกำหนดยุทธวิธีต่อสู้ให้เหมาะสมแก่กำลังของทั้งสองฝ่ายได้ว่า ในสภาพอย่างไร ในท้องที่อย่างไร ในกาลสมัยใด ควรต่อสู้อย่างไร ถ้าหากผู้ใดขบวนการใดไม่รู้จักสภาพกำลังของฝ่ายปรปักษ์ และไม่รู้จักสภาพกำลังแท้จริงของฝ่ายตน หรือรู้จักเพียงค่านโคค่านหนึ่ง ก็ไม่สามารถใช้ยุทธวิธีให้เหมาะสมแก่สภาพ, ท้องที่, กาลสมัยได้

๒

ฝ่ายเผด็จการ

๒.๑ เมื่อก่อนที่สงครามโลกครั้งที่ ๒ จะก่อตัวขึ้นในยุโรปนั้น ลัทธิปกครองซึ่งฝ่ายบริหารประเทศมีอำนาจเด็ดขาดปกครองคนส่วนมากในสังคมอย่างทาส และข้าไพร่ของเจ้าศักดินาได้กลับฟื้นขึ้นมาอีกในหลายประเทศ แล้วได้แพร่ไปยังประเทศไทยด้วย อาทิ ลัทธิฟาสซิสต์, ลัทธินาซี, ลัทธิทหารผู้ใหญ่อำนาจเด็ดขาดในการปกครองประเทศ จึงได้มีผู้เอาคำว่า “เผด็จ” ซึ่งแผลงมาจากภาษาขอม “ผตาด” แปลว่าเด็ดขาด ผสมเข้ากับคำว่า “การ” เป็นศัพท์ไทยว่า “เผด็จการ” ต่อมาราชบัณฑิตยสถานได้รับเอาคำว่า “เผด็จการ” บรรจุไว้

ในพจนานุกรมโดยให้ความหมายว่า “การใช้อำนาจบริหารเด็ดขาด”

คำว่า “เผด็จการ” จึงตรงกันข้ามกับ “ประชาธิปไตย” (ซึ่งหมายถึง “การปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่”)

๒.๒ คำไทย “เผด็จการ” จึงใช้ถ่ายถอดคำอังกฤษ “DICTATORSHIP” หรือคำฝรั่งเศส “DICTATURE” ฉะนั้นท่านที่ประสงค์ทราบความหมายเพิ่มขึ้น จึงขอให้ศึกษาความหมายของคำฝรั่งทั้งสองนั้นด้วย

คำฝรั่งทั้งสองนั้นแผลงมาจากคำลาติน “DICTATURA” แปลว่าอำนาจสั่งการเด็ดขาด เมื่อประมาณ ๒,๔๐๐ ปี สมัยที่ชาวโรมันได้สถาปนาระบบสาธารณรัฐขึ้นโดยมีวุฒิสภา และคณะกรรมการราษฎรเป็นผู้ควบคุมฝ่ายบริหารนั้น บางครั้งเกิดสงครามเป็นสถานการณ์ฉุกเฉิน จึงได้ตั้งหัวหน้าฝ่ายทหารมีอำนาจเด็ดขาดในการรักษาความสงบเรียบร้อยเป็นเวลาเพียงครั้งละ ๖ เดือน บุคคลที่มีอำนาจเด็ดขาดนี้เรียกเป็นภาษาลาตินว่า “ดิกตاتور” (DICTATOR) ฝรั่งเศสแผลงเป็น “DICTATEUR” อังกฤษ “DICTATOR”

ต่อมาผู้เผด็จการชั่วคราวบางคนได้อาศัยพวกที่มีซากทัศนคติและศักดิ์นาสนับสนุนตนเป็นผู้เผด็จการระยะเวลา

๑๐ ปีบ้าง โดยไม่มีกำหนดเวลาบ้าง ซึ่งเท่ากับเป็นผู้เผด็จการตลอดชีวิตของตน ครั้นแล้วก็ได้แผลงตำแหน่งผู้เผด็จการตลอดชีวิต เป็นผู้เผด็จการซึ่งมีอำนาจตั้งทนายทสี่บัณฑิตวิงศ์ เปลี่ยนตำแหน่ง “ดิกตาเตอร์” เป็น “อิมเปราเตอร์” (IMP-RATOR) ซึ่งตามความหมายเดิมแปลว่าผู้บัญชาการทหารสูงสุด นั้นเป็นตำแหน่งอิสริยยศให้แก่ประมุขสูงสุดของสังคมโรมันที่มีอำนาจเผด็จการ ภาษาฝรั่งเศสแผลงคำลาตินนั้นมาเป็น “EMPEREUR” อังกฤษแผลงเป็น “EMPEROR” ภาษาไทยเรียกตำแหน่งที่ตรงกันว่า “จักรพรรดิ” มาช้านานตั้งแต่โบราณกาลแล้ว ซึ่งตรงกับภาษาจีนว่า “หวงตี้” ส่วนระบบปกครองสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของจักรพรรดิและอาณาจักรจักรพรรดิครอบครองนั้นเรียกเป็นภาษาลาตินว่า “อิมเปริอุม” (IMPERIUM) ภาษาฝรั่งเศสและอังกฤษแผลงเป็น “EMPIRE” ภาษาไทยเรียกว่า “จักรวรรดิ” มาช้านานตั้งแต่โบราณกาลแล้ว ซึ่งตรงกับภาษาจีนว่า “ตี้โก้วเซ่” (คำว่า “จักรพรรดิ” ในภาษาไทย จึงมีความหมายต่างกับคำว่า “จักรวรรดิ” แม้หลักทั่วไปในภาษาไทยมีว่าคำที่มาจากบาลีสันสกฤตจะเปลี่ยน “พ” เป็น “ว” หรือเปลี่ยน “ว” เป็น “พ” ได้ แต่ก็มีข้อยกเว้นว่าคำใดที่คนไทยใช้มาโดยมีความหมายเฉพาะแล้วก็จะเปลี่ยน “ว” เป็น

“พ” ได้ แต่ก็มีข้อยกเว้นว่าคำใดที่คนไทยใช้มาโดยมีความหมายเฉพาะแล้วก็จะเปลี่ยนเช่นนั้นไม่ได้ เช่น “พิธี” กับ “วิธี” นั้น หลายกรณีมีความหมายผิดเพี้ยนกัน)

ต่อมาใน ค.ศ. ๑๘๓๖ คนฝรั่งเศสได้ออกคำว่า “ISME” เป็นปัจจัยต่อท้ายคำว่า “IMPERIAL” ซึ่งคุณศัพท์ของคำว่า “EMPIRE” นั้น เป็น “IMPERIALISME” แล้วคนอังกฤษก็แผลงเป็น “IMPERIALISM” ซึ่งหมายถึง นโยบายและกรปฏิบัติของชาติหนึ่งที่ยึดเอาชาติอื่นมาอยู่ใต้อำนาจเศรษฐกิจหรือการเมือง หรือทั้งสองอย่าง คือ เขาเป็นอาณานิคมหรือกึ่งอาณานิคมหรืออยู่ใต้อิทธิพล ึ่งนั้นมีได้หมายความว่าชาติที่มีอำนาจเช่นนั้นจะมีระบบปกครองที่มี “จักรพรรดิ” (EMPEROR) เป็นประมุขเท่านั้น หากหมายรวมถึงชาติที่เป็นสาธารณรัฐ ซึ่งไม่มีจักรพรรดิเป็นประมุขด้วย ตามความหมายนั้น “IMPERIALISM” ย่อมถ่ายทอดเป็นภาษาไทยว่า “จักรวรรดินิยม” ซึ่งภาษาจีนเรียกว่า “ตี้โก้วเซ่จู้” (เมื่อก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ จีนบางคนในสยามได้แจกใบปลิวเขียนเป็นภาษาไทยเรียกร้องให้ต่อสู้ “จักรพรรดิญี่ปุ่น” ซึ่งเป็นการเหมาะสมสำหรับจีนสมัยนั้นถือว่า พระจักรพรรดิประมุขยิ่งใหญ่ของญี่ปุ่นต้องรับ

ผิดชอบในการรุกรานประเทศจีน ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ ญี่ปุ่นแพ้สงครามแล้วจึงมีผู้คัดค้านว่า “ญี่ปุ่น” ออกแล้วเอาคำว่า “นิยม” ต่อท้ายคำว่า “จักรพรรดิ” เป็น “จักรพรรดินิยม”)

ใน ค.ศ. ๑๙๑๖ เลนินได้อธิบายความหมายของคำว่า “IMPERIALISM” ว่าเป็นระยะวิวัฒนาการของระบบทุนนิยม ซึ่งพัฒนาถึงขีดสูงสุดในอเมริกา, ยุโรป, แล้วต่อมาในเอเชีย ซึ่งพัฒนาเต็มที่ระหว่าง ค.ศ. ๑๘๙๘ - ๑๙๑๔ คือสงครามระหว่าง ส.ร.อ. กับสเปน ค.ศ. ๑๘๙๘, สงครามระหว่างอังกฤษกับ พากีสถาน ค.ศ. ๑๙๐๐ - ๑๙๐๒, สงครามระหว่างรัสเซียกับ ญี่ปุ่น ค.ศ. ๑๙๐๔ - ๑๙๐๕ และวิกฤติการณ์เศรษฐกิจในยุโรป ค.ศ. ๑๙๐๐

เลนินอธิบายว่า “อิมพีเรียลลิสม์” มีลักษณะสำคัญ ๓ ประการคือ (๑) ระบบทุนผูกขาด (๒) ระบบทุนผูกขาดที่กำลังเสื่อม (๓) ระบบทุนกำลังจะตาย ระบบทุนผูกขาดเข้าแทนที่การแข่งขันโดยเสรี แสดงออกโดยรูปแบบ ๕ ประการ คือ (๑) การสมานนายทุนเป็นองค์การผูกขาด (๒) การผูกขาดของธนาคารใหญ่หรือธนาคารที่กุมเศรษฐกิจในอเมริกา, ฝรั่งเศส, เยอรมัน ฯลฯ (๓) การยึดเอาแหล่งวัตถุดิบของคณาธิปไตยการคลัง (๔) การแบ่งปันเศรษฐกิจระหว่างประเทศโดยกลุ่มทุนผูก

ขาด (๕) การแบ่งดินแดนในโลก (ปัจจุบันนี้เปลี่ยนเป็นอาณานิคมแบบใหม่คือจักรวรรดินิยมมีอำนาจหรืออิทธิพลเหนือประเทศอื่น ๆ)

ดังนั้น “จักรวรรดินิยม” จึงเป็นระบบเผด็จการของระบบทุนผูกขาด

๒.๓ ในพจนานุกรมภาษาฝรั่งเศสและอังกฤษได้ให้คำที่มีความเหมือนกัน (SYNONYM) กับคำว่า “DICTATURE” หรือ “DICTATORSHIP” ไว้คือคำว่า “ฝ. ABSOLUTISM, อ. “ABSOLUTISM” ที่แปลเป็นไทยว่า “สมบูรณาญาสิทธิราชย์”, คำว่า “ฝ. DESPOTISME อ. DESPOTISM” ที่แปลเป็นไทยว่า “ทารุณราชย์” และคำว่า “ฝ. TYRANNIE อ. TYRANNY” ซึ่งมีความหมายเช่นกัน

๒.๔ พิจารณาตามสาระแห่งความหมายของ “เผด็จการ” ดังกล่าวนั้น ระบบเผด็จการเริ่มเกิดขึ้นเมื่อระบบทาสได้เข้ามาแทนที่ระบบประชาธิปไตยปฐมกาลของมนุษยชาติแล้ว ผู้เป็นหัวหน้าสังคม ถือว่าคนในสังคมเป็นทรัพย์สินของตน ประคองสัตว์พาหนะ เช่น วัว ควาย ช้าง ม้า ซึ่งหัวหน้าสังคมมีอำนาจบังคับให้ทำงานเพื่อตน และมีอำนาจเขียนตีเช่นฆ่าได้

กฎหมายเก่าของสยามบัญญัติว่า ทาสเป็นทรัพย์สินชนิดหนึ่ง
จำพวกเดียวกับสัตว์ที่มีชีวิตทั้งหลายเรียกว่า “วิญญาณกทรัพย์”
(ส่วนทรัพย์สินประเภทไม่มีชีวิตเรียกว่า “อวิญญาณกทรัพย์”)
ผู้ศึกษากฎหมายโรมันย่อมทราบว่ กฎหมายนั้นบัญญัติว่าทาส
เป็นทรัพย์สินชนิดหนึ่งของเจ้าทาส ระบบปกครองสังคมทาสจึง
เป็นระบบเผด็จการชนิดทารุณโหดร้าย

ต่อมาเจ้าทาสได้ผ่อนผันให้ทาสบางส่วนประจำทำงาน
ในที่ดินของเจ้าทาสเพื่อทำการเพราะปลูกในที่ดิน นำคอกผลที่
ทำได้ส่งเป็นบรรณาการหรือที่เรียกว่า “ส่งส่วย” แก่เจ้าทาส
และหัวหน้าสังคมซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินทั้งหลายในสังคม ระบบที่
เรียกว่า “ศักดินา” จึงเกิดขึ้นตามที่ผมเคยกล่าวไว้ในปาฐกถา
เมื่อปีกลายนี้ในงานชุมนุมนักเรียนไทยในสหพันธรัฐเยอรมัน

แม้จะได้มีระบบศักดินาแล้ว ระบบทาสก็ยังไม่หมดสิ้น
ไปในทันที คือ ยังคงอยู่คู่เคียงกับระบบศักดินาเป็นเวลาอีก
ช้านานมาก ในประเทศไทยนั้นระบบทาสอยู่คู่เคียงกับระบบ
ศักดินา จนกระทั่ง ร.ศ. ๑๒๔ (พ.ศ. ๒๔๔๕) ซึ่งรัชกาลที่ ๕
ได้ทรงประกาศยกเลิกทางนิตินัย แม้กระนั้นซากของทัศนคติทาส
อันเป็นระบบที่มีอยู่เป็นเวลายาวนานหลายหมื่นปีก็คงยังมีเหลือ
อยู่ซึ่งตกทอดต่อ ๆ กันมายังสังคมศักดินาด้วย ระบบปกครอง

สังคมศักดินาเป็นระบบเผด็จการทำนองระบบเผด็จการทาส

โดยที่ในสมัยโบราณ มนุษย์ยังไม่มี ความเข้าใจใน
กฎธรรมชาติอันเป็นกฎทางวิทยาศาสตร์ ได้อย่างถูกต้องจึงหลง
เชื่อว่าความเป็นไปแห่งความเป็นอยู่ของตนนั้นก็โดยอิทธิฤทธิ์
บันดาลขึ้น จึงได้มีลัทธิทางไสยศาสตร์ชนิดหนึ่งที่สอนให้
บุคคลหลงเชื่อว่าผู้เผด็จการทาสและศักดินาเป็นผู้ที่อิทธิฤทธิ์
มาให้เกิดในมนุษยโลกเพื่อปกครองมนุษย์ ทุกลัทธิไสยศาสตร์
ชนิดนี้เมื่อสาระตรงกันว่า หัวหน้าสังคมเป็นผู้ที่พระเจ้าบน
สวรรค์ส่งมาให้เกิดในมนุษยโลก จะต่างกันก็อยู่ที่ว่าเทพเจ้าใด
เป็นผู้ส่งมา เช่น ฝ่ายยุโรปอ้างว่า “อิทธิฤทธิ์” (GOD) ลัทธิ
ของจีนอ้างว่าจักรพรรดิจีนเป็นโอรสของสวรรค์เรียกเป็นภาษาจีน
ว่า “เทียนจื่อ”, จักรพรรดิเวียดนามคือคตಿಯ่างจีนจึงอ้างตน
ว่าเป็น “เทียนจื่อ” แต่คนไทยออกสำเนียงเพี้ยนไปในการเรียก
“องเชียงสือ” ที่เคยเข้ามาอาศัยอยู่ในสยามสมัยกรุงธนบุรีว่า
“องเชียงสือ”, คติญี่ปุ่นอ้างว่าจักรพรรดิเป็นโอรสของดวง
อาทิตย์ ลัทธิฮินดูอ้างว่าพระนารายณ์แบ่งภาคมาเกิดประจุ
เป็นพระอินทร์แห่งมนุษยโลก คำสั่งของเทพสมมตินั้นมีพลัง
านุภาพ ประจุเสียงคำรามของราชสีห์ซึ่งเรียกว่า “สุรัสีหนาท”
อันแสดงให้เห็นชัดถึงอำนาจเผด็จการที่นำเกรงขาม

สาระสำคัญของระบบทาสและศักดินา คือ เจ้าทาสและเจ้า
ศักดินาซึ่งเป็นคนจำนวนน้อยในสังคมมีอำนาจบังคับทาสและข้าไพร่
ซึ่งเป็นราษฎรส่วนข้างมากของสังคมจำต้องปฏิบัติตามคำสั่งหรือ
“สุรสีหนาท” ของเจ้าทาสและเจ้าศักดินาและจำต้องเชื่อฟังอย่าง
หลับหูหลับตา ซึ่งเรียกเป็นภาษาฝรั่งเศสว่า “OBEISSANCE
AVEUGLE” อังกฤษ “BLIND OBEDIENCE” ถ้าไม่เชื่อฟัง
ก็จะต้องถูกเจ้าทาสและเจ้าศักดินาลงโทษตามอำเภอใจ เช่นทรมาน
กลั่นแกล้ง, ฆาตกรรม, ให้อดอยาก, เช่นฆ่า ระบบทาสและศักดินาจึง
เป็นรากเหง้าของระบบเผด็จการที่ปกครองสังคมโดยวิธีการเช่นเดียว
กันนั้น อาทิ ระบบฟาสซิสต์, นาซี, ระบบเผด็จการทหาร

แม้เผด็จการทาสและศักดินาจะใช้วิธีหลอกลวงให้คน
ส่วนมากของสังคมหลงเชื่อว่า หัวหน้าสังคมเป็นผู้ที่พระเจ้าบน
สวรรค์ให้จุติมาเกิดในมนุษย์โลกตั้งที่ผมได้กล่าวมาแล้วในข้อ
ก่อนก็ดี แต่ก็มีทาสและข้าไพร่ที่ถูกกดขี่อย่างหนักในสังคม
ต่าง ๆ ได้เกิดจิตสำนึกที่ตนถูกกดขี่แล้วได้รวมกำลังต่อสู้โดยวิธี
สันติบ้าง โดยใช้กำลังอาวุธบ้าง เช่น ขบวนการทาสนำโดย
“สปาทากุส” (SPATUCUS) ผู้ซึ่งสามารถรวบรวมทาสจำนวน
น้อยไปสู่จำนวนมาก เริ่มต่อสู้ทางอาวุธกับระบบเผด็จการทาส
โรมัน เมื่อประมาณ ๗๔ ปี ก่อนพระเยซูเกิด ผู้ซึ่งพัฒนากำลัง

ของตนสามารถรวมกำลังได้ถึง ๒ แสนคน ทำการต่อสู้ได้เป็น
เวลาถึง ๒ ปี แต่ในที่สุดก็ต้องพ่ายแพ้แก่ฝ่ายเผด็จการทาส
เพราะเหตุที่ขบวนการนั้นมีเจตนาธรรมสูงที่ไม่ยอมเสียศักดิ์ศรี
ของมนุษยชาติ ประวัติศาสตร์ของมนุษยสังคมที่จะคงมีอยู่เป็น
เวลานานจึงจารึกวีรกรรมของขบวนการต่อต้านเผด็จการทาส
และศักดินาที่มีต่อวิวรรตการของสังคม

๒.๕ ในบทความปลีกย่อยที่เขียนขึ้นในยุโรปเมื่อกลาง
คริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ (ซึ่งมีผู้แปลเป็นภาษาในเอเชีย) นั้น ระบบ
ทุนสมัยใหม่ได้พัฒนาไปไกลมากในยุโรปนั้น ก็เป็นธรรมชาติที่
ผู้เขียนจะต้องเน้นหนักถึงการเผชิญหน้ากัน และความเป็น
ปฏิปักษ์ต่อกันระหว่างชนชั้นนายทุนสมัย “BOURGEOISIE”
ที่ผมแปลว่า “ชนชั้นเจ้าสมบัติ” กับ “PROLETARIAT” ที่
ผมแปลว่า “ชนชั้นผู้ไร้สมบัติ” หรือ “WORKING CLASS”
ที่ผมแปลว่า “ชนชั้นคนงาน”

แต่ในประเทศด้อยพัฒนา หรือที่มีศัพท์ใหม่เรียก
ประเทศกำลังพัฒนานั้นมีซากทาสและซากศักดินาอยู่ ฉะนั้น
เราไม่ควรมองข้าม “ระบบทุนศักดินา” (FEUDAL CAPITA-
LISM) ที่ได้มีขึ้นตั้งแต่ระบบศักดินาได้เกิดขึ้น คือส่วนหนึ่ง
ของข้าไพร่ที่พ้นจากฐานทาสนั้น เมื่อมีทุนเล็กน้อยก็เริ่มทำการ

ข้อผลิตผลที่เข้าไพร่ส่วนมากได้สิทธิจากเจ้าศักดินาให้มีไว้เป็นส่วน
ส่วนของเข้าไพร่ โดยผู้มีทุนน้อยนี้เอาของที่เข้าไพร่อื่นมาแลกเปลี่ยน
เปลี่ยน ครั้นต่อมาเมื่อได้มีวัตถุอันเป็นสื่อกลางที่ใช้ในการ
แลกเปลี่ยน เช่น สัตว์บางชนิด, เบี้ยบางชนิด, โลหะบางอย่าง
เช่น ดีบุก, ทองแดง, เงิน, ทอง จึงได้ใช้วัตถุสื่อกลางนั้นแลกเปลี่ยน
เปลี่ยน อันเป็นวิธีที่เรียกว่า “ซื้อขาย” เข้าไพร่ที่ทำการค้าขาย
นี้ได้ทำการเอาเปรียบเข้าไพร่ซึ่งเป็นผู้ผลิต ซึ่งเป็นเหตุให้
เข้าไพร่ที่ทำการค้าขายมีกำไรสะสมเป็นทุนขยายการค้าขายกว้าง-
ขวางขึ้นและมีทุนให้เข้าไพร่อื่น ๆ ยืมโดยมีดอกเบี้ยบ้าง โดยให้
เข้าไพร่อื่น ๆ ซื่อของเชื่อโดยกำหนดราคาขายอย่างแพง ซึ่งเป็น
การเอาดอกเบี้ยอย่างแพงไปในตัว ดังนั้นเข้าไพร่ส่วนมากซึ่ง
ต้องส่งส่วยให้แก่เจ้าที่ดินและเจ้าศักดินาแล้ว ก็ยังถูกขูดรีดจาก
“นายทุนศักดินา” อย่างหนักอีกด้วย ท่านทั้งหลายที่มีใจเป็น
ธรรมต่อชาวนาสยาม โดยพิจารณาความจริงที่ประจักษ์ใน
ชนบทก็ย่อมเห็นได้ แม้ในปัจจุบันนี้ว่าชาวนาสยามผู้ยากจน
ได้ถูกนายทุนพ่อค้าซากักดินาขูดรีดเพียงใดบ้าง

นายทุนศักดินามีอยู่ตั้งแต่โบราณกาลในสังคมที่เกิด
ระบบศักดินาขึ้นแล้ว หากแต่ในสังคมต่าง ๆ เรียกนายทุน
ศักดินานี้ในชื่อต่าง ๆ กันตามภาษาของแต่ละสังคม เช่น ใน

อินเดียสมัยพุทธกาลนั้น จำแนกนายทุนศักดินาออกเป็น ๓
อันดับ จากระดับต่ำไปสู่ระดับสูง คือ กระจุกุมพี, คหบดี, เศรษฐี
ซึ่งเป็นศัพท์บาลีสันสกฤตที่คนไทยแปลลงเป็นศัพท์ไทยตั้งแต่
โบราณกาล แม้ในปัจจุบันนี้สามัญชนคนไทยจำนวนไม่น้อยก็
ได้ใช้ศัพท์นี้ตามความหมายนั้น คือ

ก. กระจุกุมพี ได้แก่ผู้ที่ทำการค้าเมล็ดพืชในชนบท
เป็นคนมีที่ดินและเป็นคนมีเงินในชนบท เป็นเจ้าที่ดินในชนบท
นับว่าเป็นคนมั่งมีในอันดับต่ำสุดกว่าคหบดีและเศรษฐี ซึ่งจะ
กล่าวต่อไป คนไทยจึงเติมคำว่า “ไพร่” ไว้หน้าคำว่า “กระจุกุมพี”
เป็น “ไพร่กระจุกุมพี” ซึ่งแสดงว่ายังอยู่ในฐานะที่เป็นไพร่ จึง
ต่างกับคำฝรั่งเศส “BOURGEOIS” และ “BOURGEOISIE”
ซึ่งภาษาอังกฤษและเยอรมันก็ใช้ทับศัพท์ฝรั่งเศสนั้นเพื่อหมาย
ถึง “นายทุนสมัยใหม่ เจ้าของของปัจจัยการผลิตของสังคมผู้เป็น
นายทุนจ้างแรงงาน” ตามที่วิทยาศาสตร์สังคมและองเกลส์ได้
ให้ความหมายไว้ซึ่งผมจะกล่าวในข้อ ๒.๗ ต่อไป

ข. คหบดี ได้แก่ผู้มีเคหสถานครอบครัวมีข้าทาสใช้
สรวาย ซึ่งเป็นคนมั่งมีกว่า “กระจุกุมพี”

ค. เศรษฐี เป็นผู้มีทรัพย์สินมากมายอันดับหนึ่ง
เมื่อครั้งพุทธกาลถือว่าเศรษฐีเป็นพระสหายของพระราช

ระบบทุนศักดินานี้ยังมีตกค้างอยู่ในประเทศด้อยพัฒนา ซึ่งรวมทั้งสยามปัจจุบันด้วย ซึ่งส่วนหนึ่งได้เปลี่ยนเป็นนายทุนสมัยใหม่แล้ว แต่อีกส่วนหนึ่งยังมิได้เปลี่ยนแปลงไป หรือเปลี่ยนแปลงไปแต่ยังคงมีซากที่ชนะทาสและศักดินาซึ่งเป็นพลังสนับสนุนเกื้อกูลให้ระบบเผด็จการทาส และศักดินายังคงอยู่ต่อไป หรือกลับฟื้นขึ้นมาอีกในรูปสมบูรณาญาสิทธิราชย์เก่า หรือในรูปใหม่อย่างอื่นแต่ในสาระ คือเผด็จการทาสและศักดินา

๒.๖ ความเป็นอยู่ตามระบบทาสและศักดินา ก่อให้บุคคลเกิดทัศนคติทาสและศักดินา คือ

ก. ฝ่ายเจ้าทาสและเจ้าศักดินาเกิดจิตสำนึกว่า ระบบเผด็จการที่ฝ่ายตนปฏิบัติต่อคนส่วนมากของสังคมนั้นทำให้ฝ่ายตนครองชีพได้อย่างงามสุข จิตสำนึกนี้เป็นทัศนคติของฝ่ายเจ้าทาสและเจ้าศักดินายึดมั่นอยู่ตามปกติวิสัย

ข. ฝ่ายทาสและข้าไพร่นั้นตามปกติวิสัยย่อมต้องการหลุดพ้นจากความเป็นทาสและข้าไพร่ แต่ก็มีข้อยกเว้นสำหรับทาสและข้าไพร่จำนวนหนึ่งที่อยู่ภายใต้ระบบทาสและศักดินาจนเคยชินเป็นเวลานานก็กลายเป็นคนที่เชื่อต่อการถูกกดขี่ ประจวบกับที่ซึ่งเดิมอยู่ในป่าอย่างอิสระ ครั้นเมื่อมนุษย์จับสัตว์นั้นมาเลี้ยงเริ่มต้นด้วยทรมานให้เกรงกลัว ในที่สุดก็

เป็นสัตว์ที่เชื่อยอมทำงานตามคำสั่งของเจ้าของ ครั้นนาน ๆ เข้าก็เกิดทัศนคติเห็นชอบในการอยู่ภายใต้ระบบเผด็จการนั้น อีกประการหนึ่ง ลัทธิที่ปลุกใจให้ทาสและข้าไพร่เกิดความเชื่อถือว่าผู้เผด็จการทาสและศักดินาเป็นผู้สังสรรค์สังฆมาให้เกิดในมนุษยโลกดังกล่าวแล้วในข้อ ๒.๔ นั้น มีอิทธิพลที่ทำให้สภาพทางจิตใจของทาสและข้าไพร่ยึดมั่นในทัศนคติเห็นเขวแน่จน และเมื่อได้ถ่ายทอดเป็นมรดกสืบมาหลายชั่วคน ก็เป็นทัศนคติเกาะแน่นอยู่ในหมู่ชนส่วนหนึ่งหรือส่วนมาก สมดังที่ปรัชญาหลายสำนัก (รวมทั้งสำนักมาร์กซ์ - เลนิน) กล่าวไว้ว่า ทฤษฎีหรือทัศนคติเกาะแน่นอยู่ในหมู่ชนใด ก็มีพลังที่สะท้อนกลับไปสู่สภาพเศรษฐกิจและการเมืองของระบบนั่นเอง อันทำให้ระบบสังคมนั้นดำรงอยู่ได้

ทาสและข้าไพร่ที่เชื่อแล้วและที่เกาะแน่นในทัศนคติดังกล่าวนั้นก็กลายเป็นสมุนที่ตีของเจ้าทาสและเจ้าศักดินาที่สามารถใช้ทาส และข้าไพร่ตนเองเป็นลูกมือต่อสู้ทาส และข้าไพร่ส่วนที่ต้องการอิสรภาพ ตัวอย่างในประวัติศาสตร์มีมากหลาย ผมขออ้างตัวอย่างบางประการพอเป็นอุทาหรณ์ดังต่อไปนี้

ขบวนการปลดแอกทาสนำโดยสปาตาคุสซึ่งที่นั่นได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นต้องพ่ายแพ้แก่ฝ่ายเผด็จการทาส เพราะเจ้าทาสได้อาศัยทาสที่เชื่องแล้วเป็นกำลังสนับสนุนแกือกุสกำลังทหารของเจ้าทาส ทำการปราบปรามขบวนการปลดแอกทาส

ประวัติศาสตร์สงครามกลางเมืองของสหรัฐอเมริกา เมื่อกลางคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ ก็แสดงว่าคนนิโกรทาสจำนวนหนึ่งในรัฐภาคใต้ของ ส.ร.อ. กลับร่วมกับเจ้าทาสทำสงครามกับรัฐภาคเหนือซึ่งต้องการให้ทาสเป็นอิสระ

ก. ทักษะทาสและศักดิ์นาได้ก่อให้เกิดความรู้สึกเหยียดหยามระหว่างมนุษย์ในสังคมเดียวกันด้วยคือฝ่ายเจ้าทาสและเจ้าศักดิ์นาก็เหยียดหยามทาสและข้าไพร่ว่าเป็นคนเลวทรามอยู่ในอันดับต่ำหรือวรรณะต่ำของสังคม ส่วนทาสและข้าไพร่จำพวกที่เป็นสมุนของเจ้าทาส และเจ้าศักดิ์นาก็พลอยมีความรู้สึกเหยียดหยามทาส และข้าไพร่ที่มีใช่สมุนของเจ้าทาสและเจ้าศักดิ์นา

ฝ่ายข้าไพร่ที่เป็นนายทุนศักดิ์นาก็ทงตนว่าเป็นคนมั่งมีเหยียดหยามข้าไพร่ส่วนมากที่เป็นคนยากจน

จากพื้นฐานความรู้สึกนี้ภายในสังคมก็พัฒนาไปสู่ทัศนคติที่สังคมหนึ่งถือตนว่าเป็นใหญ่กว่าสังคมอื่นที่มีพลังน้อยกว่า

และเหยียดหยามสังคมที่เป็นเมืองชั้น หรือเมืองออกที่ต้องส่งบรรณาการ ทักษะคลั่งเชื้อชาติ (RACISM) และคลั่งชาติ (CHAUVINISM) จึงเกิดขึ้น

๒.๗ แม้ระบบทาสและศักดิ์นาจะเสื่อมสลายไปทางระบบเศรษฐกิจการเมือง แต่ ชากที่ทักษะที่เกาะแน่นอยู่ในหมู่ชนใดที่ถ่ายทอดต่อ ๆ กันมาหลายชั่วคน ก็ยังคงมีอยู่เป็นเวลาอีกช้านานมากที่เป็นพลังต่อต้านระบบประชาธิปไตย และพยายามที่จะฟื้นฟูระบบเผด็จการทาสและศักดิ์นาในรูปสมบูรณาญาสิทธิราชย์เก่า หรือรูปที่ใช้ชื่อใหม่ เช่น เผด็จการฟาสซิสต์, นาซี, เผด็จการทหาร ฯลฯ ดังจะเห็นได้ตามตัวอย่างต่อไปนี้

ก. เราไม่ต้องดูอื่นไกลคือดูตัวอย่างตามรูปธรรมในสยามของเราเองก็จะเห็นว่า แม้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ (รัชกาลที่ ๕) ได้ทรงยกเลิกระบบทาสใน พ.ศ. ๒๔๔๘ แล้วแต่ชากที่ทักษะก็ยังตกค้างอยู่ในชนบางหมู่บางเหล่า อันที่จริงก่อนประกาศยกเลิกระบบทาส พระองค์ก็ได้มีประกาศยกเลิกธรรมเนียมทาสและศักดิ์นามาก่อนแล้ว เมื่อพระองค์ขึ้นทรงราชย์ได้เพียง ๕ ปี คือ ในจุลศักราช ๑๒๓๕ ซึ่งตรงกับพุทธศักราช ๒๔๑๖ มีความดังต่อไปนี้

“ศุภมัสศุ จุลศักราช ๑๒๓๕ กุกกุสังวัจระกะตีกมาศ
กฤษณเบ็ทษพาระสิดิถีรวีวารปริเลทกาลกำหนด พระบาทสมเด็จพระ
พระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ บดินทรเทพยมหามงกุฎ บวรศรีรัตน-
ราชรวินษ์ วรุตมพงษ์บริพัตรราชดิยราชนิกรโธม จาตุรันตบรม
มหาจักรพรรดิราชสังกาศ บรมธรรมิกมหาราชาธิราช บรมนารถ
บพิตร พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จออกพระที่นั่งอมรินทร-
วินิจฉัยมหัยสวริยพิมาน โดยสุทรานุตราภิมุข พระบรมวงศานุวงศ์
แลท่านเสนาบดีข้าราชการผู้ใหญ่ ผู้น้อย ฝ่ายทหาร พลเรือนเฝ้า
พร้อมกันโดยลำดับ จึงมีพระบรมราชโองการมารพระบัณฑูร
สุรสิงหนาท ทรงประกาศแก่พระบรมวงศานุวงศ์แลข้าทูลละออง-
ธุลีพระบาท ผู้ใหญ่ผู้น้อยให้ทราบทั่วกันว่า ตั้งแต่ได้เสด็จเกลิง-
ถวัลยราชสมบัติมาตั้งพระราชฤทัยที่จะทำนุบำรุงพระราชอาณา
จักร ให้มีความสุขความเจริญแก่พระบรมวงศานุวงศ์ แลข้าราชการ
ผู้ใหญ่ผู้น้อย ทั้งสมณเจ้าพราหมณ์ประชาราษฎรทั้งปวงทั่วไป การ
สิ่งใดที่เป็นการกตชี่แก่กันให้ไ้ความยากลำบากนั้น ทรงพระดำริห์
จะไม่ให้มีแก่ชนทั้งหลายในพระราชอาณาจักรต่อไป ด้วยได้ทรง
พระราชดำริห์เห็นว่าในมหาประเทศต่าง ๆ ซึ่งเป็นมหานครอัน
ใหญ่ในทิศตะวันตกในประเทศอาเซียนี้ ฝ่ายตะวันออกคือประเทศ
จีน ประเทศญวน ประเทศญีปุ่น และฝ่ายตะวันตกคือ อินเดีย

และประเทศที่ใช้การกตชี่ให้ผู้น้อยหมอบคลานกราบไหว้ต่อเจ้านาย
แลผู้มีบันดาศักดิ์ที่เหมือนกับธรรมเนียมในประเทศสยามนั้น บัดนี้
ประเทศเหล่านั้นก็ได้เลิกเปลี่ยนธรรมเนียมนั้นหมดทุกประเทศ
ด้วยกันแล้ว การที่เขาได้พร้อมกันเลิกเปลี่ยนธรรมเนียมที่หมอบ
คลานกราบไหว้นั้น ก็เพราะเพื่อจะให้เห็นความดีที่จะไม่มีการ
กตชี่แก่กันในบ้านเมืองนั้นอีกต่อไป ประเทศใด เมืองใด ที่ได้ยก
ธรรมเนียมที่เป็นการกตชี่ซึ่งกันและกัน ประเทศนั้นเมืองนั้นก็
เห็นว่ามีแต่ความเจริญมาทุก ๆ เมืองโดยมาก ก็ในประเทศสยามนี้
ธรรมเนียมบ้านเมืองที่เป็นการกตชี่แก่กัน อันไม่ต้องด้วยยุติธรรม
นั้นก็ยังมีอยู่อีกหลายอย่างหลายประการ จะต้องคิดลดหย่อนผ่อน
เปลี่ยนเสียบ้าง แต่การที่จะจัดผลัดเปลี่ยนธรรมเนียมจะให้แล้วไป
ในครั้งเดียวคราวเดียวนั้นไม่ได้ จะต้องค่อยคิดเปลี่ยนแปลงไป
ตามเวลาที่ควรแก่กาลที่จะเปลี่ยนแปลงได้ บ้านเมืองจึงจะได้มี
ความเจริญสมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป แลธรรมเนียมที่หมอบคลานกราบ
ไหว้ในประเทศสยามนี้เห็นว่าเป็นการกตชี่แก่กันแข่งแรงนัก ผู้น้อย
ที่ต้องหมอบคลานนั้นได้ความเหินคเหินน้อยลำบาก เพราะจะให้ยศ
แก่ท่านผู้ใหญ่ ก็การทำศที่ให้แก่หมอบคลานกราบไหว้นั้นไม่ทรง
เห็นว่ามิประโยชน์แก่บ้านเมืองแต่สิ่งหนึ่งสิ่งใดเลย ผู้น้อยที่ต้อง
มาหมอบคลานกราบไหว้ให้ยศต่อท่านผู้เป็นใหญ่นั้น ก็ต้องทน

ลำบากอยู่จนสิ้นวาระของตนแล้วจึงจะได้ออกมาพ้นท่านผู้ที่เป็นใหญ่
ธรรมเนียมอันนี้แลเห็นว่าเป็นต้นแห่งการที่เป็นการกตขี้แก่กันทั้ง-
ปวง เพราะฉะนั้นจึงจะต้องละพระราชประเพณีเดิมที่ถือว่าหมอบ
คลานเป็นการเคารพอย่างยิ่งในประเทศสยามนี้เสีย ด้วยทรงพระ-
มหากรุณาที่จะให้ท่านทั้งหลายได้ความสุข ไม่ต้องทนยากลำบาก
หมอบคลานเหมือนอย่างแต่ก่อน แลธรรมเนียมที่หมอบคลานนั้น
ให้เปลี่ยนอิริยาบถเป็นยืนเป็นเดิน ธรรมเนียมที่ถวายบังคมแล
กราบไหว้นั้น ให้เปลี่ยนอิริยาบถเป็นก้มศีรษะ ธรรมเนียมที่ยืน
ที่เดินแลก้มศีรษะนี้ใช้ได้เหมือนกับธรรมเนียมที่หมอบคลานถวาย
บังคมแลกราบไหว้ บางที่ท่านผู้ที่มีบันดาศักดิ์ซึ่งชอบธรรมเนียม
ที่หมอบคลานกราบไหว้ตามเดิมเห็นว่าคตินั้นจะมีความสงสัยสนเท่ห์
ว่า การที่เปลี่ยนธรรมเนียมหมอบคลานให้ยืนให้เดินจะเป็นการ
เจริญแก่บ้านเมืองด้วยเหตุไร ก็พึงรู้ว่าการที่เปลี่ยนธรรมเนียม
ใหม่ เลิกหมอบคลานให้ยืนให้เดินนั้น เพราะจะให้เห็นเป็นแน่ว่า
จะไม่มีการกตขี้แก่กันในกรณีที่ไม่มีนุติธรรมอีกต่อไป เมืองใด
ประเทศใดผู้ที่เป็นใหญ่มิได้ทำการกตขี้แก่ผู้น้อย เมืองนั้นประเทศ
นั้นก็คงมีความเจริญเป็นแน่ ตั้งแต่หนีสืบไปพระบรมวงศานุวงศ์แล
ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยซึ่งจะเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทในพระที่นั่ง
แลที่เสด็จออกแห่งหนึ่งแห่งใด จงประพฤติตามพระราชบัญญัติที่

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดไว้เป็นข้อบัญญัติสำหรับข้าราชการ
การต่อไปจงทุกข้อทุกประการ จึงได้โปรดเกล้าฯ ให้ท่านเจ้าพระยา
ศรีสุริยวงศ์ สมันตพงษ์พิศุทธมหาบุรุษรัศโนดมผู้สำเร็จราชการ
แผ่นดินตั้งเป็นข้อพระราชบัญญัติไว้สำหรับแผ่นดินต่อไปดังนี้”

พระบรมวงศานุวงศ์หลายพระองค์ ได้ปฏิบัติตามพระ-
ราชประสงค์ของรัชกาลที่ ๕ โดยเฉพาะกรมหลวงราชบุรีดิเรก-
ฤทธิ์ พระอาจารย์กฎหมายสยามได้ทรงสั่งสอนตามพระราช
ประสงค์ของพระราชบิดา ครั้นต่อมา ภายหลังรัฐประหาร
๘ พ.ย. ๒๔๗๐ โดยความเกออดสนับสนุนจากชาวกัทธนะ
ทาสและกักดินาแล้ว รัฐบาลที่ตั้งขึ้นหลายชุด ต่อมา
ได้ทำการฟื้นฟูขนบธรรมเนียมทาสที่เลิกแล้วนั้นขึ้นมาอีก
ดังปรากฏในภาพจากนิตยสารหนังสือพิมพ์ นิสิตนักศึกษา นัก-
เรียนก็ถูกบังคับให้ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมนั้น ซึ่งท่านยอม
ทราบแล้ว คำพิพากษาฎีกาบางฉบับก็มีผู้พิพากษาบางนายได้
คัดค้านคดีโดยอาศัยประเพณีเก่าเป็นข้ออ้างลงโทษผู้ต้องหา ผม
จึงคิดว่าถ้ารัชกาลที่ ๕ มีญาณวิถึ และโดยเฉพาะกรมหลวง
ราชบุรีดิเรกฤทธิ์เห็นการฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีทาส อัน
เป็นการขัดพระราชประสงค์และขัดต่อเจตนารมณ์ทางกฎหมาย
แล้ว พระองค์จะทรงมีความรู้สึกอย่างไร

ข. แม้ในประเทศจีนใหม่ปัจจุบัน ที่เข้าสู่ระบบสังคมนิยมเบื้องต้นแล้ว ท่านก็จะได้ทราบข่าวที่ปรากฏจากเอกสารของสาธารณรัฐแห่งราษฎรจีนเองว่า เมื่อไม่นานมานี้ได้มีการรณรงค์ต่อต้านซากทศณะ “หงฮือ” อันเป็นซากทศณะศักดิ์นา (ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ขงจื้อคิดขึ้นในสมัยโบราณ ขณะที่ประเทศจีนยังมีระบบทาสผสมกับระบบศักดินา) แม้ว่า “หลินเปียว” ตัวแทนซากทศณะนี้จะตายไปแล้ว แต่เขาก็ยังมีลูกสมุนตกค้างอยู่ซึ่งทำการเผยแพร่ในประเทศจีน และในบางประเทศอื่นที่เคยมีบุคคลโฆษณาสรรเสริญหลินเปียวอยู่พักหนึ่ง แม้ในปารีสท่านอาจสังเกตว่า เมื่อข่าวสารบางกระแสแจ้งว่าหลินเปียวขึ้นเครื่องบินหนีจากประเทศจีนแล้วเกิดอุบัติเหตุเครื่องบินตกทำให้หลินเปียวกับพวกตายนั้น ผู้สตูดิโอหลินเปียวก็คัดค้านข่าวนั้นว่าไม่จริง เพราะลุ่มหลงทศณะศักดิ์นาของหลินเปียวอย่างหลับหูหลับตา

ก่อนนั้นขึ้นไปการอภิวัฒน์ใหญ่ทางวัฒนธรรมของชนชั้นผู้ไร้สมบัติจีน ได้ทำการต่อสู้บุคคลที่มีซากทศณะศักดิ์นาและซากความถีนายทุนที่แทรกตัวเข้ามาอยู่ในพรรค ฯ อาทิ หลิวเซาฉี อดีตรองหัวหน้าพรรค ฯ, เบิ่งเซิง อดีตนายกเทศมนตรีปักกิ่ง, ลิวฉิงฮือ อดีตเลขาธิการคณะกรรมการจีน

เพื่อสันติภาพโลก และอดีตกรรมการสันติภาพโลก (WPC) ฯลฯ และได้ฟื้นฟูการรณรงค์ต่อต้านหลินเปียว อดีตหัวหน้าพรรคฯ ระหว่าง ค.ศ. ๑๙๒๘ - ๑๙๓๐ (ก่อนหวังหมิง และก่อนเหมาเจอตุงเป็นหัวหน้าพรรคใน ค.ศ. ๑๙๓๕) บทความของบุคคลเหล่านี้เคยมีผู้แปลเป็นภาษาอื่นในบางประเทศ

เมื่อกล่าวถึงแนวทางทุนนิยมของหลิวเซาฉีย่อมหมายถึงทศณะนายทุนศักดินาคั่วซึ่งแสดงออกถึงการผูกขาดอภิวัฒน์และการอวดอ้างคุณภาพแห่งพวกของตนโดยเฉพาะ ประจวบกับคำที่ขบการผูกขาดและโฆษณาสินค้า หลิวเซาฉีเคยสอนสาธุศิษย์ว่า “ชาวคอมมิวนิสต์เป็นผู้ที่ได้รับการหล่อหลอมเป็นพิเศษ” ซึ่งผิดจากคำสอนของมาร์กซ์เลนินที่สอนว่า ซากทศณะของบุคคลที่เกิดมาในสังคมเก่ายังไม่หมดไปง่ายๆ จึงจำเป็นต้องทำการสำรวจตนเป็นเบื้องต้น เพื่อแก้ไขขัดขาดเก่าที่คอยพินอยุ่เสมอ หนังสือที่หลิวเซาฉีเขียนไว้ให้ชื่อว่า “จะเป็นคอมมิวนิสต์ที่ดีได้อย่างไร” (HOW TO BE A GOOD COMMUNIST) นั้นมีซากทศณะศักดิ์นาและซากนายทุนศักดินาและนายทุนสมัยใหม่เจือปนอยู่มาก ฉะนั้นการอภิวัฒน์ใหญ่ทางวัฒนธรรมของชนชั้นผู้ไร้สมบัติจีนจึงจะจัดทำขึ้นใหม่อีกเล่มหนึ่ง ให้ชื่อว่า “จะเป็นคอมมิวนิสต์ที่แท้จริงได้อย่างไร” (HOW TO BE A REAL COMMUNIST)

ส่วนทฤษฎีชาน อดีตหัวหน้าพรรค ฯ นั้นแนวทางของเขาเรียกกันว่า “เอียงซ้ายจัด” แต่ก็ตั้งอยู่บนรากฐานแห่งซากทศณะศักดินา (ดูหมายเหตุท้ายบทความนี้)

๒.๘ เมื่อระบบทาสในยุโรปตะวันตก ได้เสื่อมลงในปลายสมัยอาณาจักรโรมันโดยระบบศักดินาได้พัฒนาขึ้นมาแทนที่แล้ว แต่ซากทศณะทาสยังคงเหลืออยู่ในระบบศักดินาเป็นเวลานานหลายศตวรรษ

ต่อมาในปลายสมัยยุคกลางของยุโรปตะวันตก คือ เมื่อประมาณคริสต์ศตวรรษที่ ๑๓ (ประมาณ ๗๐๐ ปีมาแล้ว) ได้มีบุคคลจำพวกที่ออกสำเนียงตามภาษาฝรั่งเศสว่า “*บัวร์ัวส์*” เขียนเป็นอักษรฝรั่งเศสว่า “BOURGEOIS” คือ พ่อค้าและผู้ประกอบหัตถกรรมที่อยู่ในย่านตลาดการค้า ซึ่งเรียกว่า “*บัวร์ก์*” เขียนเป็นภาษาฝรั่งเศสว่า “BOURG” คำนี้เทียบได้กับคำไทยว่า “*บุรี*” ฉะนั้น “*บัวร์ัวส์*” เทียบได้กับคำไทยว่า “*ชาวบุรี*” ได้เป็นผู้เริ่มแรกในการจัดตั้งเป็นขบวนการต่อต้านเผด็จการศักดินาซึ่งปกครองท้องถิ่น ชาวบุรีได้รวมกำลังกันเป็นองค์การร่วมที่เรียกเป็นภาษาฝรั่งเศสว่า “*คอมมูน*” (COMMUNE) ซึ่งแผลงมาจากคำลาติน “COMMUNIS” อันเป็นองค์การที่ชาวบุรีผนึกกำลังกันเพื่อป้องกันผลประโยชน์ของตน และต่อสู้เจ้า

ศักดินาท้องที่ เพื่อมีอิสระในการปกครองท้องถิ่นของตนเอง ออกต่างหากจากเผด็จการของเจ้าศักดินาท้องที่ แต่ยังมีชนชั้นตรงต่อพระราชาธิบดีซึ่งเป็นประมุขสูงสุดของรัฐ การต่อสู้นั้นใช้วิธีที่ค้ำทานคือต้าน ไม่ยอมอ่อนข้อให้เจ้าศักดินาท้องที่ การต่อสู้ได้ใช้เวลายาวนาน ชาวบุรีจึงได้รับสัมปทานจากพระราชาธิบดีให้มีสิทธิปกครองท้องถิ่นของตนเองอันเป็นประวัติระบบเทศบาลในฝรั่งเศสและในหลายประเทศของยุโรปตะวันตก

ชาวบุรีก็หมดสภาพเป็นข้าไพร่ของเจ้าศักดินาแห่งท้องถิ่นที่โดยพระราชาธิบดีรับรองให้มีฐานะนครที่ ๓ ของสังคม คือเป็นฐานะนครถดถอยมาจากขุนนางบรรพชิต และขุนนางฆราวาส คือมีสภาพเป็นชนชั้นกลางระหว่างฐานะนครสูงกับผู้ไร้สมบัติ (PROLETARIAT) ซึ่งยังคงมีฐานะเป็นข้าไพร่ของเจ้าศักดินาท้องถิ่น กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ ชาวบุรีมีฐานะเป็นนายทุนชั้นกลาง ต่อมาชาวบุรีได้พัฒนาเครื่องมือหัตถกรรมให้มีสมรรถภาพดีขึ้นตามลำดับ ได้ขยายการค้ากว้างขวางขึ้นสะสมสมบัติเป็นทุนได้มากขึ้น และเมื่อได้เกิดมีผู้ประดิษฐ์เครื่องมือใช้พลังไอน้ำในปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ ชาวบุรีก็อาศัยทุนอันเป็นสมบัติที่สะสมไว้นั้นเป็นเจ้าของอุตสาหกรรมและวิสาหกิจสมัยใหม่ สภาพของชาวบุรีซึ่งเดิมเป็นเพียง

นายทุนชั้นกลางจึงได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงไปเป็นนายทุนใหญ่สมัยใหม่

แม้สภาพของชาวบุรีหรือบุรีชัวส์ได้เปลี่ยนไปจากเดิมแล้ว ซึ่งในภาษาสามัญยังหมายถึงคนชั้นกลางก็ดี แต่ในตำราวิทยาศาสตร์สังคมก็ยังคงเรียกนายทุนสมัยใหม่ตามศัพท์เดิมว่า “บุรีชัวส์” และชนชั้นนายทุนใหญ่สมัยใหม่ว่า “บุรีชัวซี” (BOURGEOISIE) ตำราวิทยาศาสตร์สังคมที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษและภาษาเยอรมันก็ใช้วิธีทับศัพท์คำฝรั่งเศสดังกล่าวนั้นเพื่อเรียกชนชั้นนายทุนใหญ่สมัยใหม่ซึ่งมีความหมายเฉพาะในทางวิทยาศาสตร์สังคม เองเกิลส์ได้ทำฟุต์โน้ตอธิบายความหมายของคำนี้ว่า

“บุรีชัวซี (BOURGEOISIE) หมายถึงชนชั้นนายทุนสมัยใหม่ เจ้าของปัจจัยการผลิตของสังคมและเป็นนายจ้างของแรงงาน”

เพื่อกระจ่างแจ้งยิ่งขึ้น ขอให้ท่านศึกษาประวัติลัทธิเศรษฐกิจเบื้องต้น ท่านก็จะพบว่าระบบทุนสมัยใหม่ได้ก่อตัวจาก “ระบบทุนพาณิชย์” (CAPITALISME COMMERCIAL) แล้ว “ระบบทุนการค้า” (CAPITALISME

FINANCIER) แล้วก็มาถึง “ระบบทุนอุตสาหกรรม” (CAPITALISME INDUSTRIEL)

ส่วนชนชั้นผู้มีทุนน้อยมีชื่อเรียกว่า “เป็ตตีเตอะ บุรีชัวซี” (PETITE BOURGEOISIE) และนายทุนชั้นกลางมีชื่อเรียกว่า “มัวแยนนี บุรีชัวซี” (MOYENNE BOURGEOISIE)

ฉะนั้น ผมจึงได้กล่าวไว้ในหนังสือ “ว่าด้วยความเป็นอนิจจังของสังคม” ว่า “บุรีชัวซี ไม่ใช่ชนชั้น ‘กรรมพี’ หากเป็นชนชั้นเศรษฐกิจสมัยใหม่ ซึ่งผมถ่ายทอดเป็นศัพท์ไทยใหม่ว่า “เจ้าสมบัติ”

เมื่อชนชั้นเจ้าสมบัติได้เป็นเจ้าของอุตสาหกรรมสมัยใหม่ที่ใช้เครื่องจักรกลสลับซับซ้อนมากขึ้น จำต้องใช้แรงงานที่มีความรู้ความสามารถในการใช้เครื่องจักรกล เพราะถ้าจะใช้ข้าไพร่ที่ชินต่อการใช้เครื่องมือหัตถกรรมตามระบบศักดินาก็ไม่สามารถที่จะทำให้ชนชั้นเจ้าสมบัติได้ผลผลิตอันเป็นกำไรได้มากขึ้น ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้แรงงานได้มีเสรีภาพขึ้นกว่าข้าไพร่

ท่านที่ใช้สามัญสำนึกย่อมทราบได้ว่าชนชั้นเจ้าสมบัตินี้เป็นคนจำนวนน้อยในสังคม ฉะนั้นแม้ชนชั้นเจ้าสมบัติเห็น

ความจำเป็นต้องเปลี่ยนระบบศักดินามาเป็นระบบประชาธิปไตย แต่โดยลำพังชนชั้นนั้นย่อมไม่เป็นพลังเพียงพอ คือ จำต้องอาศัยข้าไพร่ตามระบบศักดินาที่เป็นคนจำนวนมากของสังคม ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะทำให้ข้าไพร่เกิดมีสำนึกในชนชั้น ข้าไพร่ของตนที่ถูกกดขี่ข่มเหงจากระบบศักดินา และให้เกิดจิตสำนึกในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ชาติของตนที่จะต้องมีความเสมอภาคกับเพื่อนมนุษย์ในสังคม และมีสิทธิเสรีภาพคือสิทธิประชาธิปไตย ในการนั้นบทความของนักปรัชญาหลายคน ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๗ อาทิ “ฮอบบส์” (HOBBS), “ล๊อคคี่” (LOCKE), และในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ อาทิ มองเตสกีเออ (MONTESQUIEU), ดีเดอโรต์ (DIDEROT) วอลแตร์ (VOLTAIRE) จ. - จ. รูสโซ (J.J. ROUSSEAU) ได้มีอิทธิพลที่ทำให้ราษฎรจำนวนมากไม่ยอมเกิดจิตสำนึกที่ต้องการความเสมอภาคกับเพื่อนมนุษย์ในสังคมและสิทธิเสรีภาพ นักปรัชญาเหล่านี้ ไม่ใช่เป็นนายทุนมั่งมีมีเงินมหาศาล ท่านแสดงทัศนะเพื่อประชาธิปไตยของราษฎร มิใช่เพื่อชนชั้นเจ้าสมบัติโดยเฉพาะ

ชนชั้นเจ้าสมบัติจึงร่วมกับราษฎรที่มีทัศนะประชาธิปไตย ทำการต่อต้านเผด็จการศักดินา เพื่อเปลี่ยนมาเป็นระบบประชา-

ธิปไตย เจ้าศักดินาของประเทศโดยอมเปลี่ยนแปลงโดยสันติวิธี การอภิวัฒน์โดยใช้กำลังอาวุธก็มีได้เกิดขึ้น แต่เจ้าศักดินาได้ต้องเกาะแน่นอยู่ตามระบบเผด็จการศักดินาของตน การอภิวัฒน์โดยใช้กำลังอาวุธจึงเกิดขึ้น อาทิการอภิวัฒน์ฝรั่งเศสใน ค.ศ. ๑๗๘๙

๒.๙ การอภิวัฒน์ใหญ่ฝรั่งเศสครั้งกระนั้นที่ได้ก่อระบบประชาธิปไตยขึ้น ได้ส่งผลสะท้อน ไปยังพลเมืองส่วนมากของหลายประเทศในยุโรปที่ตื่นตัว โดยการต่อต้านระบบเผด็จการศักดินาที่แสดงออกเป็นรูปธรรมหลายประการ อาทิ ได้ประกาศปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและของพลเมือง ฉบับ ค.ศ. ๑๗๘๙ ซึ่งให้สิทธิเสรีภาพและเสมอภาคแก่พลเมืองทางนิติบัญญัติ

รัฐธรรมนูญฉบับแรกที่ขบวนการประชาธิปไตยของฝรั่งเศสประกาศขึ้น เมื่อ ค.ศ. ๑๗๙๑ นั้น ได้เปลี่ยนระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ โดยมีพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๖ เป็นพระมหากษัตริย์ต่อไป แต่ใน ค.ศ. ๑๗๙๒ พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๖ ได้แอบขอร้องให้จักรพรรดิออสเตรียส่งกองทัพมาช่วยตนเป็นเหตุให้เกิดสงครามระหว่างฝรั่งเศสฝ่ายหนึ่งกับออสเตรียซึ่งมีปรัสเซียเป็นพันธมิตรอีกฝ่ายหนึ่ง ราษฎรกรุงปารีสจึงเรียกร้องให้สภาผู้แทนราษฎรปลด

พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๖ ออกจากตำแหน่งพระมหากษัตริย์ ครั้นแล้ว
จึงได้ประกาศสาธารณรัฐฝรั่งเศสขึ้น เมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน
ค.ศ. ๑๗๙๒ แล้วต่อมาสภาผู้แทนราษฎรจึงได้พิจารณาเห็นว่า
หลุยส์ที่ ๑๖ มีความผิดฐานทรยศต่อชาติ ต้องโทษประหาร
ชีวิตเมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ค.ศ. ๑๗๙๓ ครั้นเมื่อพระเจ้า-
หลุยส์ที่ ๑๖ ถูกประหารชีวิตแล้ว พระราชาธิบดีคืออังกฤษ,
สเปน, โปรตุเกส, ฮอลแลนด์, เนเป็ลส์, ปรุสเซีย, ออสเตรีย
จึงรวมกันเป็นพันธมิตรยกกองทัพมาประชิดประเทศฝรั่งเศส
เพื่อแทรกแซงกิจการภายใน

รัฐบาลอภิวังฝรั่งเศสได้ระดมพลเมืองเป็นทหารเพื่อ
ต่อสู้ป้องกันปฏิวัติ แต่โดยที่ไม่มีนายทหารของฝ่ายอภิวัง
เพียงพอจึงจำต้องใช้นายทหารที่เคยมาจากระบบเก่า รัฐบาล
อภิวังจึงคิดวิธีให้มี "กรรมการราษฎร" (COMMISSAIRE
DU PEUPLE) เป็นผู้นำทางการเมืองประจำกองทัพซึ่งผู้บังคับ
บัญชาฝ่ายทหารต้องเชื่อฟัง

(ต่อมาเมื่อรัสเซียได้มีการอภิวังตุลาคม ๑๙๑๗ แล้ว
ก็ได้นำวิธีการราษฎรของการอภิวังฝรั่งเศสนั้นไปประยุกต์แก่
กองทัพโซเวียต ซึ่งหลายประเทศในค่ายสังคมนิยมก็ได้เอาตัว
อย่างนั้นเช่นกัน)

การอภิวังใหญ่ฝรั่งเศส ค.ศ. ๑๗๘๙ ที่สถาปนาระบบ
ประชาธิปไตยขึ้นนั้นมีเพียงมีผลสะท้อนไปยังหลายประเทศใน
ยุโรปตะวันตกเท่านั้น หากต่อมาจะมีผลสะท้อนไปยังยุโรปตะวันออก
รวมทั้งรัสเซียและในเอเชียด้วย ท่านที่ศึกษาประวัติ
ศาสตร์ ย่อมทราบถึงสาระสำคัญที่นักอภิวังรัสเซียและเอเชีย
ได้รับอิทธิพลจากการอภิวังประชาธิปไตยนั้น แม้แต่เรื่อง
ที่ดูเหมือนผิวเผินเช่นเพลงอภิวังฝรั่งเศส ก็ปรากฏว่าพรรค
สังคมนิยมประชาธิปไตยรัสเซียในขณะที่ยังมิได้แตกแยกออกเป็น
บอลเชวิค กับเมนเชวิคนั้นก็ใช้ทำนองเพลง "มาเซเยส" อัน
เป็นเพลงอภิวังฝรั่งเศส (ต่อมาเป็นเพลงชาติของฝรั่งเศส)
นั้นเป็นเพลงอภิวังรัสเซียโดยเปลี่ยนเนื้อร้องเป็นคำรัสเซีย
ต่อมาการอภิวังประชาธิปไตยฝรั่งเศสก็มีผลสะท้อนไปยัง
เอเชียและอีกหลายประเทศในโลก โดยเฉพาะประเทศจีนนั้น
ก่อนที่นาย "เหี้ยเอ๋อ" แต่งเพลงอภิวังของจีนขึ้นโดยเฉพาะ
นั้น คนงานอภิวังจีนก็ใช้ทำนองเพลง "มาเซเยส" ของ
ฝรั่งเศสเป็นเพลงอภิวังของคนงานจีนแต่เปลี่ยนเนื้อร้องเป็น
คำจีน

๒.๑๐ ในการวิเคราะห์ขบวนการอภิวังใดๆ นั้นควร
พิจารณาจำแนกส่วนต่างๆ ที่ประกอบขบวนการนั้นประดุจทำ

การวิจัย “กายวิภาค” ของขบวนการอภิวัดนั้น ๆ อันเป็นวิธี
วิทยาศาสตร์แห่งการวิเคราะห์สภาพทั้งหลาย รวมทั้งสังคมของ
มนุษย์ด้วย ดังนั้นนักวิทยาศาสตร์สังคมในสมัยโบราณก็ดี ใน
สมัยปัจจุบันก็ดี จึงได้สั่งสอนให้ผู้ที่จะทำการวิเคราะห์ตั้งทัศนะ
โดยปราศจากคติอุปทาน (PRECONCEIVED IDEA) เพราะ
ถ้าผู้ใดตั้งทัศนะอุปทานมาก่อนก็จะมองเห็นคนอื่นที่เป็นมิตร
ให้เป็นศัตรูไปทั้งหมด ผู้นั้นก็จะได้ไม่รู้ว่าใครเป็นศัตรูและเป็น
มิตร การต่อต้านเผด็จการก็ไม่มีทางสำเร็จได้ โดยเฉพาะ
ขบวนการอภิวัดฝรั่งเศส ประชาธิปไตยฝรั่งเศส ค.ศ. ๑๗๘๙ นั้น เรา
อาจจำแนกส่วนต่างๆ ออกเป็นหลายจำพวกดังต่อไปนี้

ก. จำพวกที่ ๑ ได้แก่แก่นักอภิวัดที่ต้องการประชาธิปไตย
สมบูรณ์ ทั้งทางนิติบัญญัติและพฤตินัย คือ “บาเบฟ” เกิด
ค.ศ. ๑๗๖๐ (ก่อนมาร์กซเกิด ๕๘ ปี) เมื่อก่อนอภิวัด ๑๗๘๙
บาเบฟทำงานเป็นเสมียนของเจ้าที่ดินมีหน้าที่เร่งรัดให้ชาวนา
เสียค่าเช่านาให้เจ้าที่ดินแต่โดยที่ท่านผู้นี้เห็นความไม่เป็นธรรม
ของระบบศักดินา ท่านจึงเข้าร่วมขบวนการอภิวัดประชาธิปไตย
นั้น บาเบฟได้ชี้ให้เห็นว่า ประชาธิปไตยทางการเมืองโดยนิตินัยเท่านั้นไม่ใช่ประชาธิปไตยแท้จริง เพราะ
ในทางพฤตินัย ผู้ใดมีทุนมากก็สามารถใช้สิทธิประชาธิปไตย

ธิปไตยได้มากกว่าคนมีทุนน้อย และผู้ไร้สมบัติยากจน
ท่านเห็นว่า ประชาธิปไตยจะสมบูรณ์ก็ต้องให้ปวงชนมี
ความเสมอภาคกันในทางปฏิบัติ ในการนั้นก็จำเป็นต้องให้
ปัจจัยการผลิตทั้งหลายเป็นกรรมสิทธิ์ร่วมของสังคม เพื่อ
บรรลube้าหมายนี้ ท่านจึงได้จัดตั้งสมาคมที่เรียกว่า “สมาคม
ของผู้เสมอภาค” (SOCIETE DES EGAUX) เตรียมทำ
การรัฐประหารเพื่อโค่นล้มรัฐบาล ซึ่งขณะนั้นบริหารโดย
“คณะอำนวยการ” (DIRECTOIRE) รัฐบาลจึงจับตัวบาเบฟ
ขึ้นศาลตัดสินประหารชีวิตฐานเตรียมการโค่นล้มรัฐบาลโดยใช้
กำลังอาวุธ เมื่อ ค.ศ. ๑๗๙๗ แต่คนงานฝรั่งเศสส่วนหนึ่งก็ได้
โฆษณาลัทธิของบาเบฟโดยสันติวิธีได้ต่อๆ มา (ในสมัยต่อมา
เทศบาลกรุงปารีสได้ตั้งชื่อถนนหนึ่งว่า “บาเบฟ” เพื่อเป็น
อนุสรณ์แก่ท่านผู้นี้ สถานีรถไฟใต้ดินจากโทรกาเดโรไปยัง
เอควาลก็มีชื่อว่า “บาเบฟ”)

ข. จำพวกที่ ๒ ได้แก่พวกที่ต้องการให้ประชา
ธิปไตยคงอยู่ในรูปประชาธิปไตยของชนชั้นเจ้าสมบัติ โดย
กำหนดเงื่อนไขไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. ๑๗๙๑ ว่าพลเมือง
จะต้องมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้แทน ได้ก็เฉพาะผู้ที่เสียภาษี
อากรทางตรง (CONTRIBUTION DIRECTE) เป็นอัตร

เท่ากับค่าแรงงาน ๓ วันเป็นอย่างน้อย ในทางปฏิบัติผู้ที่เสียภาษีอากรทางตรงคือผู้เป็นเจ้าของ หรือผู้ครองอสังหาริมทรัพย์ คือได้แก่นายทุนน้อยขึ้นไป ส่วนคนงานและผู้ไร้สมบัติแม้เสียภาษีอากรทางอ้อมก็ไม่อยู่ในข่ายแห่งการมีสิทธิ วิธีออกเสียงชนิดนี้ภาษากฎหมายของวิชารัฐธรรมนูญเรียกว่า "SUFFRAGE CENSITAIRE" คำว่า "SUFFRAGE" แปลว่าการออกเสียง คำว่า "CENSITAIRE" แปลว่าผู้เสียส่วยให้แก่เจ้าศักดินา, วิธีออกเสียงชนิดนี้จึงถ่ายถอดเป็นภาษาไทยได้ว่า "วิธีออกเสียงแบบคนส่วย" จึงแสดงว่า เจ้าสมบัติจำพวกประชาธิปไตยชนิดนี้มีซากทัศนศาสตร์ศักดินาหลายคนในจำพวกนี้ ได้ร่วมกับบุคคลที่ไม่ใช่เจ้าสมบัติ แต่มีซากทัศนศาสตร์ศักดินาค้างอยู่สนับสนุนเกอกุลให้ระบบเผด็จการศักดินาฟื้นคืนมาอีก ดังที่ผมจะกล่าวในข้อ ง.

ค. จำพวกที่ ๓ ได้แก่ผู้ต้องการให้พลเมืองชายมีสิทธิออกเสียงได้โดยทั่วไป (SUFFRAGE UNIVERSEL) และสำเร็จได้โดยรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐฝรั่งเศสฉบับ ๑๗๙๓

ง. จำพวกที่ ๔ ได้แก่ผู้ที่มีซากทัศนระบบทุนศักดินา (FEUDAL CAPITALISM) ซึ่งขัดขวางมิให้ประชาธิปไตยดำเนินก้าวหน้าไปสู่ประชาธิปไตยสมบูรณ์ พวกนี้

เกอกุลให้ระบบเผด็จการศักดินาฟื้นคืนชีพขึ้นมาอีกหลายครั้ง ซึ่งเป็นผลให้พวกนายทุนชนิดนี้เป็นเจ้าสมบัติใหญ่สมัยร่ำรวยยิ่งขึ้นอีก อาทิ

(๑) ใน ค.ศ. ๑๗๙๙ นายพลโปเลียน โบนาปาร์ต ได้อาศัยกำลังทหารของตน และโดยความสนับสนุนของผู้แทนราษฎร แล้วประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่ โดยมีสภาพต่างๆ แต่งตั้งโดยคณะอภิมุขรัฐเรียกว่า "กงสุลต" (CONSULAT) ตามเยี่ยงโรมัน คณะนั้นประกอบด้วยกงสุล ๓ คน อยู่ในตำแหน่ง ๑๐ ปี นายพลโบนาปาร์ตเป็นกงสุลคนที่ ๑ ซึ่งรวบรวมอำนาจรัฐไว้ในมือของตนเอง ขึ้นต่อไปก็เอาอย่างผู้เผด็จการโรมันคือตนเป็นกงสุลแต่ผู้เดียว แล้วสภาที่ตนตั้งขึ้นจากซากทัศนศาสตร์ศักดินาได้สนับสนุนให้เป็นกงสุลตลอดชีวิต ต่อมาสภาชนิดนั้นได้สนับสนุนให้เป็นกงสุลตลอดชีวิต ที่มีสิทธิแต่งตั้งบุคคลที่จะเป็นกงสุลคนต่อไปได้ ซึ่งเท่ากับเป็นจักรพรรดินั้นเอง ครั้นแล้วก็ไม่เป็นการยากที่สภาชนิดนั้นได้ลงมติเปลี่ยนชื่อตำแหน่งกงสุลที่มีสิทธิอย่างจักรพรรดิ ทรงพระนามว่า "นโปเลียนที่ ๑" แม้จะมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่ตั้งสภาต่างๆ ไว้ แต่นโปเลียนที่ ๑ ก็เรียกประชุมนานๆ ครั้งหนึ่ง โดยทรงปกครองประเทศฝรั่งเศสอย่างระบบเผด็จการส่วนพระองค์ เรียก

ตามภาษาฝรั่งเศสว่า "DICTATURE PERSONNELLE"

นโปเลียนมิได้หยุดยั้งสงครามป้องกันปิตุภูมิเท่านั้น หากทำสงครามรุกรานประเทศอื่น ๆ อย่างไม่หยุดยั้ง พลเมืองฝรั่งเศสต้องถูกเกณฑ์เป็นทหารซึ่งล้มตายบาดเจ็บจำนวนมาก ส่วนเจ้าสมบัติจำนวนหนึ่งก็พากันร่ำรวยในการขายอาวุธยุทโธปกรณ์และการให้รัฐบาลกู้ยืมเงิน เจ้าสมบัติจำพวกนั้นก็พัฒนาเป็นนายทุนอุตสาหกรรมและนายธนาคารใหญ่ยิ่งขึ้น

(๒) ใน ค.ศ. ๑๘๑๔ นโปเลียนนำทัพฝรั่งเศสพ่ายแพ้แก่ประเทศพันธมิตรสมัยนั้น จึงต้องสละราชสมบัติครั้งแรก ไปอยู่ที่เกาะเอลบา เจ้าฟ้าซึ่งเป็นท่านเจ้าเขตแห่งโปรวองซ์ (COMTE DE PROVENCE) แห่งราชวงศ์บูร์บองสายเซซฐา (BRANCHE AINEE) หรือ LEGITIMISTE ได้รับความสนับสนุนจากประเทศพันธมิตร และเจ้าสมบัติใหญ่ซาคทักณะศักดิ์ขึ้นมาขึ้นครองราชย์ทรงพระนามว่า "หลุยส์ที่ ๑๘" ต่อมา นโปเลียนกลับมาจากเกาะเอลมาขึ้นมาขึ้นครองราชย์อีก หลุยส์ที่ ๑๘ ต้องเสด็จหนีไป ต่อมา นโปเลียนแพ้ในการรบที่วอเตอร์ลู แล้วต้องสละราชสมบัติเป็นครั้งที่ ๒ ถูกอังกฤษจับไปขังไว้ที่เกาะเซนต์เฮลเลนา ครั้นแล้วหลุยส์ที่ ๑๘ จึงกลับมาทรงราชย์อีก จนสวรรคตใน ค.ศ. ๑๘๒๔ เจ้าฟ้าซึ่งเป็นท่านเจ้าเขต

อาร์ทัวส์ (COMTE D'ARTOIS) แห่งราชวงศ์บูร์บองสายเซซฐาขึ้นครองราชย์ ต่อไปทรงพระนามว่า "ชาร์ลที่ ๑๐" พระองค์ได้ฟื้นฟูระบบเผด็จการศักดินาขึ้นมาเต็มที ทรงตัดสินใจเสรีภาพของราษฎรหลายอย่าง นักประชาธิปไตยที่ไม่ใช่เจ้าสมบัติได้ร่วมกับราษฎรทำการต่อต้านระบบเผด็จการศักดินาของราชวงศ์บูร์บองสายเซซฐา

(๓) ใน ค.ศ. ๑๘๓๐ ฝ่ายเจ้าสมบัตินายธนาคารใหญ่อากิ "ลาฟิตต์" และ "รอทซ์ชิลด์" เห็นว่าถ้าปล่อยให้ขบวนการประชาธิปไตยของราษฎรขยายตัวต่อไป ระบบเผด็จการศักดินาของราชวงศ์บูร์บองสายเซซฐาจะตั้งล้มแล้วจะนำไปสู่การทำลายระบบทุนของตนด้วย ดังนั้นจึงได้สมคบกับเจ้าฟ้าหลุยส์ฟิลิปป์แห่งราชวงศ์บูร์บองสายอนุชา (BRANCHE CADETTE) ทำการโค่นล้มพระเจ้าชาร์ลส์ที่ ๑๐ แห่งสายเซซฐาแล้ว เจ้าฟ้าหลุยส์ฟิลิปป์ขึ้นครองราชย์ทรงพระนามว่า หลุยส์ฟิลิปป์ที่ ๑ พระองค์ได้สถาปนาระบบปกครองผสมระหว่างเผด็จการศักดินากับนายธนาคารใหญ่

เมื่อไม่กี่เดือนมานี้ นิติสารฝรั่งเศสชื่อ "ปารีส แมตซ์" ได้นำประวัติของตระกูล "รอทซ์ชิลด์" (ROTHCHILD) มหาเศรษฐีเจ้าของธนาคารใหญ่ในสากลที่ลือนามมาช้านานเกือบ

๒๐๐ ปี และสมาชิกแห่งตระกูลนี้หลายคนได้รับฐานันดรศักดิ์
จากพระราชกฤษฎีกาหลายประเทศให้มีฐานันดรศักดิ์ เจ้าศักดินา
เป็น “บารอง” นั้น ได้เคยให้เงินยืมจำนวนหลายล้านแฟรงค์
แก่เจ้าฟ้าหลุยส์ฟิลิปป์ ในการใช้จ่ายเพื่อร่วมชบวนการณ์ล้มพระ-
เจ้าชาร์ลที่ ๑๐ แล้วเจ้าฟ้าผู้นั้นขึ้นทรงราชย์ดังกล่าแล้ว “บารอง”
(BARON) คนนั้นจึงเป็นพระสหายใกล้ชิดกับพระเจ้าหลุยส์-
ฟิลิปป์ (ตรงตามความหมายคำว่า “เศรษฐี” สมัยพุทธกาลที่
ถือว่าเศรษฐีเป็นพระสหายของพระราชชา) ต่อมาพระเจ้าหลุยส์-
ฟิลิปป์ต้องสละราชสมบัติใน ค.ศ. ๑๘๔๘ โดยมีการสถาปนา
ระบบสาธารณรัฐขึ้นเป็นครั้งที่ ๒ ในฝรั่งเศส เจ้าฟ้าหลุยส์
นโปเลียน หลานลุงของนโปเลียนที่ ๑ ก็ได้ยืมเงินจำนวน
หลายล้านแฟรงค์จากบารองรอช ไซลด์มาใช้จ่ายในการสมัคร
เลือกตั้งเป็นประธานาธิบดี อันเป็นผลให้เจ้าฟ้าองค์นี้ได้รับ
เลือกตั้งเป็นประธานาธิบดี ดำเนินการปกครองเผด็จการส่วน
พระองค์อย่างสมเด็จเจ้าสูง ครั้นแล้วก็ทรงกระทำรัฐ-
ประหารล้มสาธารณรัฐ สถาปนาพระองค์ขึ้นเป็นจักรพรรดิ
ทรงพระนามว่า นโปเลียนที่ ๓ ทรงราชย์ต่อมาจนถึง ค.ศ.
๑๘๗๐ จึงต้องสละราชสมบัติ เพราะนำทัพฝรั่งเศสเข้ารบแพ้
ปรัสเซียกับพันธมิตร (ต่อมาาร่วมกันจัดตั้งเป็นจักรวรรดิ

เยอรมัน (GERMAN EMPIRE)

๒.๑๑ แม้ว่าประชาธิปไตยที่สถาปนาขึ้นในยุโรป
ตะวันตกสมัยนั้นจะเป็นเพียงประชาธิปไตยทางนิตินัย แต่
ปวงชนได้สิทธิประชาธิปไตยในการแสดงความคิดเห็นที่จะให้
ประชาธิปไตยสมบูรณ์ขึ้นในทางพฤตินัยด้วย อันสิทธิเช่นนี้
ราษฎรไม่เคยมีในสมัยเผด็จการทาสและศักดินา

ดังนั้นต่อจาก “บาเบฟ” จึงได้มีผู้แสดงทัศนะที่จะ
ปรับปรุงให้เป็นธรรมยิ่งขึ้นโดยให้ปัจจัยการผลิต, (F. MOYENS
DE PRODUCTION, O. MEANS OF PRODUCTION)
เช่น ที่ดิน, อุตสาหกรรม, วิสาหกิจ, เป็นกรรมสิทธิ์ส่วนรวม
ของสังคม ซึ่งมนุษย์ในสังคมออกแรงร่วมมือกันในการผลิต
เพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัยในการดำรงชีพตามความเป็นธรรม ใน
ระยะแรก ๆ ก็ยังมีข้อเฉพาะว่าลัทธิเช่นว่านั้นมีชื่ออย่างไร
โดยเรียกตามชื่อของผู้เป็นเจ้าของลัทธินั้น

ต่อมาใน ค.ศ. ๑๘๒๖ วารสารอังกฤษชื่อ “CO—
OPERATION MAGAZINE” ได้เรียกลัทธิเศรษฐกิจจำพวก
นี้ที่กล่าวนี้เป็นภาษาอังกฤษว่า “SOCIALISM” ครั้นแล้วใน
ค.ศ. ๑๘๓๒ วารสารฝรั่งเศสชื่อ “GLOBE” ได้เรียกลัทธิ
จำพวกนี้ที่กล่าวนี้เป็นภาษาฝรั่งเศสว่า “SOCIALISME” ตั้งแต่

นั้นมากก็มีผู้ใช้ศัพท์อังกฤษ และฝรั่งเศสนี้เรียกลัทธิจำพวก
ดังกล่าวที่เป็นอยู่ในสมัยนั้นและที่จะเป็นไปในสมัยต่อมา และ
ได้ใช้ศัพท์นั้นเรียกย้อนหลัง ไปถึงลัทธิที่มีผู้คิดขึ้นทำนอง
โซเชี่ยลลิสม์ตั้งแต่สมัยโบราณกาลเป็นต้นมา เติมในประเทศไทย
เรียกลัทธิจำพวกที่กล่าวนี้ โดยทับศัพท์ทั้งภาษาอังกฤษและ
ฝรั่งเศสดังกล่าวนี้ แต่ภายหลัง พ.ศ. ๒๔๗๕ จึงมีผู้ถ่ายทอด
เป็นศัพท์ไทยว่า “สังคมนิยม”

สังคมนิยมมีมากมายหลายชนิด ซึ่งในตำราเกี่ยวกับ
ลัทธิเศรษฐกิจได้ประมาณว่ามีราว ๘๐ ชนิด เราอาจจัดเป็น
จำพวกใหญ่ได้ดังต่อไปนี้ คือ จำพวกสังคมนิยมศักดินา
(FEUDAL SOCIALISM) จำพวกสังคมนิยมผู้มีทุนน้อย
(PETIT - BOURGEOIS SOCIALISM), จำพวกสังคมนิยม
จารีตนิยม (CONSERVATIVE SOCIALISM), จำพวกสังคมนิยม
เจ้าสมบัติ (BOURGEOIS SOCIALISM) จำพวกสังคมนิยม
เพียงแต่อุดมคติ (UTOPIAN SOCIALISM), จำพวกสังคมนิยม
ของชนชั้นผู้ไร้สมบัติ (PROLETARIAN SOCIALISM)
จำพวกสังคมนิยมวิทยาศาสตร์ (SCIENTIFIC SOCIALISM)
จำพวกสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ (COMMUNIST SOCIALISM)
 ฯลฯ

โดยเฉพาะในประเทศฝรั่งเศสภายหลังที่บาเบฟตายแล้ว
นั้น ได้มีลัทธิสังคมนิยมเกิดขึ้นมากมายอันเป็นแหล่งที่นัก
อภิวัฒน์สังคมนิยมจากหลายประเทศได้มาศึกษาอยู่ในปารีส ดังนั้น
เลนินจึงได้กล่าวว่ลัทธิมาร์กซเป็นการพัฒนาต่อจากพื้นฐาน ๓
ประการ คือปรัชญาแบบฉบับเยอรมัน, เศรษฐกิจวิทยาแบบ
ฉบับอังกฤษ และสังคมนิยมแบบฝรั่งเศสและทฤษฎีอภิวัฒน์
แบบฝรั่งเศส เพราะมาร์กซได้มาศึกษาค้นคว้าอยู่ในปารีส
ชั่วระยะเวลาหนึ่ง และเลนินเองก็เคยมาอยู่ในปารีสเป็นเวลา
หลายปี

๒.๑๒ ท่านทั้งหลายอาจได้ยินผู้กล่าวอ้างถึง “ระบบ-
เผด็จการของชนชั้นคนงาน” (DICTATORSHIP OF THE
WORKING CLASS) “ระบบเผด็จการของชนชั้นผู้
สมบัติ” (DICTATORSHIP OF THE PROLETARIAT)
“ระบบเผด็จการของชนชั้นเจ้าสมบัติ” (BOURGEOIS
DICTATORSHIP)

ก. “โอก็สต์ บลองกี (AUGUSTE BLANQUI)
เกิดเมื่อ ค.ศ. ๑๗๗๘ (อายุแก่กว่ามาร์กซ ๒๐ ปี) เคยศึกษา
ทางนิติศาสตร์และแพทยศาสตร์ ได้ประสบพบเห็นความไม่
เป็นธรรมของสังคมนิยมฝรั่งเศสต่อคนงานและคนยากจน คือ

ใน ค.ศ. ๑๘๓๐ นายธนาคารซึ่งเป็นเจ้าสมบัติใหญ่ที่มี
มีซากทศนัคคตินาร่วมมือสนับสนุนเจ้าฟ้าหลุยส์ ฟิลิปป์ สาย-
อนุชาแห่งราชวงศ์บูร์บงทำรัฐประหารล้มพระเจ้าชาร์ลที่ ๑๐
แห่งสายเซฐาส์สำเร็จแล้ว ได้ขึ้นทรงราชย์มีพระนามว่า หลุยส์
ฟิลิปป์ที่ ๑ นั้น กฎบัตรซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่ประกาศ
ขึ้นนั้น ได้จำกัดจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภา
ผู้แทนให้น้อยลงโดยวิธีที่วางเงื่อนไขว่า ผู้มีสิทธิออกเสียงจะ
ต้องเป็นผู้เสียภาษีอากรโดยตรงในอัตราที่สูงขึ้นกว่ารัฐธรรมนูญ
ฉบับ ๑๗๙๑ และวางเงื่อนไขว่าผู้ที่จะออกเสียงได้ในเขตใด
ต้องมีภูมิลำเนาในเขตนั้นอย่างน้อย ๓ ปี ซึ่งเป็นการกีดกัน
คนงานจำนวนมากที่จากชนบทเข้ามาทำงานในกรุงปารีส เพียง-
เท่านั้นก็เห็นได้ว่าฝ่ายเจ้าสมบัติได้แสดงประชาธิปไตยที่ปวงชน
ได้ไว้ เมื่อ ค.ศ. ๑๗๘๙ ให้เป็นประชาธิปไตยเฉพาะพวกเจ้า
สมบัติเท่านั้น ยิ่งกว่านั้นสภาสูงก็ประกอบด้วยสมาชิกที่พระ-
ราชาธิบดีทรงแต่งตั้งจากเชื้อพระวงศ์, นายพล, และเจ้าสมบัติ
อื่นๆ “บลองกี” จึงได้จัดตั้งขบวนการอภิวัฒน์ประกอบด้วย
คนงานเป็นพลังกองหน้าทำการรัฐประหารเพื่อโค่นล้มระบบ
ราชาธิปไตยซึ่งร่วมมือกับเจ้าสมบัติเศรษฐกิจ แต่บลองกีต้องถูก
จับลงโทษจำคุกตลอดชีวิต แล้วได้อภัยโทษเพราะป่วยหนัก

พันโทมาแล้วท่านได้นำคนงานเข้ามามีส่วนร่วมในขบวนการ
อภิวัฒน์ ค.ศ. ๑๘๔๘ โค่นล้มระบอบราชาธิปไตยซึ่งเจ้าสมบัติ
สนับสนุนนั้น

“บลองกี” เป็นคนแรกที่ชี้ว่าเจ้าสมบัติได้แปลงประ-
ชาธิปไตยเป็น “เผด็จการของเจ้าสมบัติ” (ฝรั่งเศส. DICTATURE
BOURGEOISE, อ. BOURGEOIS DICTATORSHIP) ไป
แล้ว ทั้งนี้เขามีได้กล่าวเพื่อฝัน หากกล่าวตามที่รูปธรรมที่
ประจักษ์ตั้งกล่าวแล้ว “บลองกี” จึงเห็นว่าทางที่จะทำลาย
เผด็จการของเจ้าสมบัติให้หมดไปโดยมิให้ฟื้นขึ้นมาอีกก็ต้อง
โดยสถาปนา “ระบบเผด็จการของชนชั้นคนงาน” ขึ้น
ดังนั้นในระหว่างการอภิวัฒน์เดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๘๔๘ ซึ่ง
คนงานในกรุงปารีสที่เป็นสาวกของบลองกีก็ได้เข้ามีส่วนร่วม
กับนักประชาธิปไตยอันประกอบด้วยผู้มีทุนน้อย, นายทุนชั้น
กลางบางส่วนและปัญญาชนบางส่วนทำการโค่นล้มระบอบราชา-
ธิปไตยของพระเจ้าหลุยส์ฟิลิปป์นั้น ฝ่ายคนงานของบลองกีจึง
ได้เสนอคำขวัญปิดตามกำแพงและกู่ร้องไปตามถนนว่า “โค่น
ล้มชนชั้นเจ้าสมบัติ (สถาปนา) เผด็จการของชนชั้นคนงาน”
“(ฝรั่งเศส. RENVERSEMENT DE LA BOURGEOISIE DICTA-
TURE DE LA CLASS OUVRIERE), อ. OVERTHROW

OF THE BOURGEOISIE! DICTATORSHIP OF THE PROLETARIAT!)

(เทศบาลกรุงปารีสได้ซื้อถนนสายหนึ่งในเขต ๑๔ ตามชื่อของผู้^๕, และเทศบาลเมืองทูลุสก็ตั้งชื่อถนนสายหนึ่งตามนามของผู้^๕)

ข. ส่วนทางมาร์กซกับเองเกลส์นั้น ท่านที่อ่านคำแถลงการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์ ฉบับพิมพ์เมื่อก่อนหน้าการอภิวัฒน์กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๘๔๘ ของฝรั่งเศสเพียงเล็กน้อย จะเห็นว่าขณะนั้นท่านทั้งสองยังมีได้กล่าวไว้โดยเฉพาะเจาะจงถึงคำว่าเผด็จการของชนชั้นคนงาน คือท่านกล่าวเกี่ยวกับการสถาปนาอำนาจของชนชั้นผู้^๕ไร้สมบัติ (PROLETARIAT) ไว้เพียงว่า

“ก้าวแรกของการอภิวัฒน์โดยชนชั้นคนงาน (WORKING CLASS) คือ การผดุงชนชั้นผู้^๕ไร้สมบัติ (PROLETARIAT) บนสู่ฐานะเป็นชนชั้นปกครองในการเอาชนะซึ่งการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย (ON THE FIRST STEP IN THE REVOLUTION BY THE WORKING CLASS, IS TO RAISE THE PROLETARIATE TO THE POSITION

OF RULING CLASS, TO WIN THE BATTLE OF DEMOCRACY)

ต่อมาใน ค.ศ. ๑๘๕๐ จึงพบบทความของมาร์กซที่ได้อ้างถึงเผด็จการของชนชั้นผู้^๕ไร้สมบัติ (DICTATORSHIP OF THE PROLETARIAT) โดยเฉพาะในจดหมายของมาร์กซถึง “WEYDEMER” ใน ค.ศ. ๑๘๕๒ มาร์กซจึงได้อธิบายถึงเผด็จการของชนชั้นผู้^๕ไร้สมบัติว่า จำเป็นต้องมีขึ้นในระยะหัวต่อเพื่อทำลายทุกชนชั้นให้หมดสิ้นไปเพื่อเข้าสู่สังคมที่ไม่มีชนชั้นหรือชนชั้นใด ในระยะหัวต่อระหว่างระบบทุนที่เป็นเผด็จการของชนชั้นเจ้าสมบัติ กับระบบสังคมนิยมกับระบบคอมมิวนิสต์นั้น ต้องมีระบบเผด็จการของชนชั้นผู้^๕ไร้สมบัติจึงจะปราบนายทุนเจ้าสมบัติ และซากของระบบเก่าให้หมดสิ้นไปได้

เมื่อกล่าวถึงตอนนี้ บางท่านอาจฉงนว่าเผด็จการของชนชั้นคนงานกับเผด็จการของชนชั้นผู้^๕ไร้สมบัติเป็นคนละเรื่อง แต่อันที่จริงนั้นในสาระก็คือเผด็จการของชนชั้นคนงานอย่างเดียวกัน การที่มาร์กซใช้คำว่า “PROLETARIAT” ก็เป็นคำที่แผลงมาจากศัพท์ลาติน “PROLETARIUS” ซึ่งตามระบบแห่งการแบ่งชนชั้นวรรณะสมัยโรมันถือว่าคนผู้^๕ไร้สมบัติที่

จะรับใช้สังคมได้ก็แต่โดยการมีลูก คือ ไม่ใช่คนมีสมบัติ ในสังคมโรมันโบราณได้แบ่งชนชั้นของบุคคลตามฐานะแห่งการมีสมบัติ ผู้ไร้สมบัติจึงเป็นชนชั้นวรรณะต่ำที่สุดของสังคมเองเกสส์ได้ทำฟุตโน้ตอธิบายไว้ว่า

“โปรเลตารีอาต์ หมายถึงชนชั้นวรรณะลูกจ้างสมัยใหม่ ซึ่งไม่มีบัจฉัยการผลิตของตนเอง จึงจำต้องขายพลังแรงงานของตน เพื่อทำการดำรงชีพ”

เมื่อศัพท์ที่ใช้เกี่ยวกับชนชั้นคนงานมีรูปร่างต่างกัน ผมจึงถ่ายทอคำว่า “โปรเลตารีอาต์” (PROLETARIAT) เป็นคำไทยว่า ชนชั้นวรรณะไร้สมบัติ

ความต่างกันระหว่างบลองกีกับมาร์กซ์ก็อยู่ที่บลองกีเห็นว่า เมื่อชนชั้นคนงานยึดอำนาจรัฐได้แล้วก็ดำเนินการให้สังคมเป็นคอมมิวนิสต์ได้ทันที ส่วนมาร์กซ์เห็นว่ายังเข้าสู่ระบบคอมมิวนิสต์ในทันทีไม่ได้ คือจะต้องผ่านระบบเฉพาะกาลของชนชั้นผู้ไร้สมบัติก่อนแล้วจึงเข้าสู่ระบบสังคมนิยมซึ่งจะต้องใช้เวลาอีกช้านานหลายชั่วคน จนกว่าพลังการผลิตได้พัฒนาถึงขีดสูงสุดบังเกิดผลอันอุดมสมบูรณ์ ประจวบหลังไหลมาตามที

มนุษย์ต้องการ และจิตสำนึกของบุคคลได้พัฒนาถึงขีดสูงสุดหมดความเห็นแก่ตัว มุ่งหน้าทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ความแตกต่างกันในบุคคลที่ทำงานทางสมองกับทางแรงงานได้หมดสิ้นไป ความแตกต่างระหว่างคนที่อยู่ในเมืองกับชนบทก็หมดสิ้นไป ดังนั้นในทุกวันนี้ไม่มีประเทศในค่ายที่เรียกว่าสังคมนิยมที่เข้าสู่ระบบคอมมิวนิสต์ได้เลย แม้ว่าประเทศเหล่านั้นจะถูกเรียกว่าประเทศคอมมิวนิสต์

ในบรรดาสาวกของมาร์กซ์ ก็มีความเห็นแตกแยกกันว่า จะจัดเผด็จการของชนชั้นคนงาน หรือของชนชั้นผู้ไร้สมบัติในรูปใด เมื่อครั้งเองเกสส์ยังมีชีวิตอยู่ได้เคยกล่าวไว้ เมื่อ ค.ศ. ๑๘๘๕ ว่าให้ดูตัวอย่างระบบปกครองของสหการปารีส เมื่อ ค.ศ. ๑๘๗๑ (COMMUNE DE PARIS 1871) ซึ่งมาร์กซ์กับเองเกสส์ถือว่าเป็นรัฐแรกของชนชั้นคนงาน องค์การปกครองสหการปารีสนั้นคือสภาใหญ่ (CONSEIL GENERAL) ของสหการซึ่งประกอบด้วยสมาชิกที่ได้รับเลือกตั้งจากคนงานสมาชิกเหล่านั้นมาจากหลายฐานะทางสังคม คือนอกจากคนงานสาวกของบลองกี, สาวกของปรูตอง, สาวกของมาร์กซ์แล้วก็มี นายทุนน้อย, ปัญญาชน, นักประชาธิปไตย, นักกวีวัฒนธรรมอื่น ๆ มิใช่เป็นการผูกขาดตัดตอนอำนาจรัฐไว้เป็นของคนงานแห่ง

พรรคโคพรรคหนึ่งโดยเฉพาะ

ก. ต่อมาเลนินได้อธิบายว่าระบบเผด็จการของชนชั้นผู้ไร้สมบัตินั้นว่าที่แท้เป็น “ประชาธิปไตย” ระหว่างชนชั้นผู้ไร้สมบัติซึ่งเป็นคนส่วนมากในสังคม (ประเทศอุตสาหกรรม) แต่เป็น “เผด็จการ” ที่ชนชั้นผู้ไร้สมบัติใช้บังคับกับชนชั้นเจ้าสมบัติซึ่งเป็นคนส่วนน้อยของสังคม เพื่อมิให้กษัตริย์ชนชั้นผู้ไร้สมบัติได้อีกต่อไป และเพื่อมิให้กลับฟื้นคืนชีพขึ้นมาอีก

โดยเฉพาะปัญหารูปแบบของของเผด็จการแห่งชนชั้นผู้ไร้สมบัติหรือชนชั้นคนงานนั้น ในสมัยที่เลนินยังมีชีวิตอยู่ได้เคยวิจารณ์หลายพรรคคอมมิวนิสต์ไว้หลายบทความชื่อ “คอมมิวนิสต์บักข้าย, ความคิดระส่ำระสายอย่างเด็กไร้เดียงสา” (LEFT-WING COMMUNISM, AN INFANTILE DISORDER) ที่มีความคิดเห็นแปลกประหลาดต้งปรากฏรายละเอียดในบทความนั้นแล้ว พรรคคอมมิวนิสต์ในบางประเทศเขียนบทความโต้แย้งบทบาทของผู้นำพรรค เลนินจึงได้กล่าวว่าความรู้เบื้องต้นที่ชาวคอมมิวนิสต์ต้องรู้คือ ชาติหนึ่ง ๆ แบ่งออกเป็นชนชั้นต่าง ๆ, ชนชั้นหนึ่ง ๆ มีพรรคเป็นองค์กรนำ พรรคหนึ่ง ๆ มีองค์กรณะนำประกอบด้วยบุคคลที่มีความรู้ความสามารถที่สุดโดยเข้าใจทฤษฎีและมีประสบการณ์ในทางปฏิบัติ

ใน ค.ศ. ๑๙๖๓ ครุฟซอฟได้โจมตีพรรคคอมมิวนิสต์จีนว่าบุชชาตัวบุคคลที่เป็นผู้นำ ดังนั้นเมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ปีนั้นพรรคคอมมิวนิสต์จึงได้ตอบเปิดเผยว่าฝ่ายจีนมิได้บุชชาตัวบุคคลผู้นำ และได้นำเอาคำกล่าวของเลนินทั้งบทนั้นมาอ้างไว้ด้วย คำตอบของจีนนี้ได้พิมพ์และแปลออกแจกจ่ายหลายภาษารวมทั้งภาษาไทยซึ่งผู้ศึกษาเรื่องนั้นคงได้อ่านและศึกษาแล้วจะเข้าใจดีว่า เลนินและเหมาเจ๋อตุงมิได้พูดที่ใดว่าให้คนนับถือแต่หลักการโดยไม่ให้คนนับถือบุคคลเพราะหลักการจะเป็นรูปธรรมขึ้นมาได้ก็โดยบุคคลที่สามารถทำให้หลักการนั้นบังเกิดผลแท้จริงได้ แต่บางคนโฆษณาบิดเบือนทำให้มีผู้หลงเชื่อว่าทฤษฎีมาร์กซ-เลนินนั้นสอนแต่ให้คนนับถือหลักการโดยไม่คำนึงถึงความสามารถของบุคคลในองค์กรนำดังที่เลนินและเหมาเจ๋อตุงได้กล่าวไว้

ง. ในประเทศจีนนั้น ผู้อยู่นอกประเทศจีนที่ได้ฟังวิทยุหรือได้อ่านข่าวภายหลังการอภิวัฒน์ใหญ่ทางวัฒนธรรมมาแล้วซึ่งกล่าวว่าประเทศจีนต้องใช้ระบบเผด็จการของชนชั้นคนงานหรือชนชั้นผู้ไร้สมบัตินั้น ก็ไม่ควรลงมตง่าย ๆ ว่าในประเทศของตนจะต้องมีระบบเผด็จการของชนชั้นคนงานหรือของชนชั้นผู้ไร้สมบัติขึ้นมาทันทีบ้าง คือจำต้องศึกษาให้รอบคอบถึง

ประวัติแห่งความเป็นมาเสียก่อน

เดิมทีนั้นหัวหน้าพรรค ฯ ก่อนเหมาเจ๋อตุงได้นำเอา “ระบบเผด็จการของชนชั้นผู้ไร้สมบัติ” ที่โฆษณากันในประเทศอุตสาหกรรมมาสอนเป็นคำขวัญไว้อย่างไม่ครบถ้วนซึ่งทำให้ผู้ดำเนินตามของอดีตหัวหน้าพรรค ฯ แปลคำขวัญนั้นเผยแพร่เป็นภาษาต่างๆ

ต่อมาเหมาเจ๋อตุงเป็นหัวหน้าพรรค ฯ แล้วเห็นว่ารูปแบบเผด็จการของชนชั้นผู้ไร้สมบัติในประเทศอุตสาหกรรมที่พัฒนาสูงแล้วนั้นไม่เหมาะสมแก่สภาพของสังคมจีน ดังนั้นเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๔๙ (ก่อนสถาปนาสาธารณชนของสาธารณรัฐจีน ๓ เดือน) เหมาเจ๋อตุงจึงได้เสนอระบบปกครองที่จะใช้ในระหว่าท่ระหว่างระบบทุนกับระบบสังคมนิยมเรียกว่า “ระบบเผด็จการประชาธิปไตยของราษฎร” (PEOPLE'S DEMOCRATIC DICTATORSHIP) ระบบเผด็จการชนิดนี้ถือว่าเป็น “ประชาธิปไตย” ของราษฎรส่วนมากแห่งแห่งสังคมประกอบด้วยชนชั้นคนงาน, ชนชั้นชาวนา, ชนชั้นผู้มั่งคั่งน้อย, และนายทุนหรือเจ้าสมบัติแห่งชาติ ซึ่งรวมทั้งผู้รักชาติและนักปฏิวัติทั้งหลาย ร่วมกันใช้อำนาจปกครองประชาธิปไตยระหว่างกัน แต่ใช้อำนาจ

“เผด็จการ” บังคับเฉพาะบุคคลที่เป็นปฏิกริยาจำนวนน้อยแห่งสังคม อันได้แก่เจ้าสมบัติอำมาตย์ที่อาศัยตำแหน่งหน้าที่ครอบงำโดยไม่สุจริต, เจ้าสมบัตินายหน้าสมุนจักรวรรดินิยม, ชนชั้นเจ้าที่ดิน, ชาวกัวะมินตั้งปฏิกริยา, และสมุนของพวกเหล่านั้น เหมาเจ๋อตุงมิได้โจมตีชาวกัวมินตั้งจะไปหมกคือถือว่ามีชาวกัวมินตั้งส่วนหนึ่งเป็นผู้รักประชาธิปไตยเรียกว่า “กัวะมินตั้งปฏิวัติ (REVOLUTIONARY KUO MIN TANG) ซึ่งจัดเข้าอยู่ในจำพวกร่วมกับราษฎรจีนส่วนมากในการใช้อำนาจปกครองประชาธิปไตย

ระบบเผด็จการประชาธิปไตยนั้นได้ใช้อยู่ในประเทศจีนเป็นเวลาหลายปี จนกระทั่งประเทศจีนได้เข้าสู่ระบบสังคมนิยมและจัดตั้งสหการ (COMMUNE) ขึ้นแล้วซึ่งชาวนาได้พัฒนาเป็นชนชั้นคนงานในชนบท และนายทุนแห่งชาติได้ร่วมทุนหรือโอนกิจการเป็นของรัฐและส่วนมากได้สมัครเป็นคนงานในวิสาหกิจเดิมของตน โดยเป็นประธานอำนวยการหรือผู้จัดการตามความสามารถ นายทุนก็เปลี่ยนสภาพเป็นคนงานของวิสาหกิจสาธารณะ (PUBLIC ENTERPRISE) ในทางนิตินัยคนจีนเกือบทุกคนจึงเปลี่ยนสภาพเป็นคนงาน ระบบเผด็จการประชาธิปไตยของราษฎรจึงเปลี่ยนสภาพเป็นระบบเผด็จการ

ของชั้นคนงานหรือของชนชั้นผู้ไร้สมบัติซึ่งจะต้องมีอยู่ในระบบ
สังคมนิยมเพราะซากความคิดเก่าความเคยชินเก่าประเพณีเก่ายังมี
ติดค้างอยู่ซึ่งจะต้องใช้ระบบเผด็จการนี้ดำเนินการกวาดล้าง
และบดขยี้มันให้กลับฟื้นขึ้นอีก **ฉะนั้นผู้ใดจะเอาตัวอย่าง
ของสังคมอื่นใดมาใช้แก่ประเทศของตนก็ต้องตั้งทัศน
ตามหลักเบื้องต้นแห่งการใช้ความคิดตามวิทยาศาสตร์
สังคมคือพิจารณาตัวอย่างนั้นตามสภาพ, ท้องที่, กาล-
สมัยของสังคมนั้นว่าจะประยุกต์ให้เหมาะสมแก่สภาพ,
ท้องที่, กาลสมัยแห่งสังคมของตนได้หรือไม่**

จ. ปัจจุบันในหลายประเทศนอกค่ายสังคมนิยมมีพรรค
คอมมิวนิสต์ที่ถือลัทธิและนิกายของลัทธิแตกต่างกันในเรื่อง
เผด็จการของชนชั้นผู้ไร้สมบัติหรือของชนชั้นคนงาน และที่น่า
สังเกตอย่างหนึ่งคือตัวคนงานซึ่งมีส่วนได้เสียในการที่พรรคแห่ง
ลัทธิ นิกายต่าง ๆ เสนอว่าจะนำเผด็จการของชนชั้นมาให้ได้นั้น
ยังแยกย้ายกันเป็นสหภาพแรงงานอิสระที่บางส่วนยอมขึ้นแก่
บางพรรค บางส่วนไม่ยอมขึ้นแก่พรรคใดคือมุ่งดำเนินการคุ้มครอง
ประโยชน์ของคนงานโดยเฉพาะ ฉะนั้นพรรคต่างๆ จะมี
ทัศนะอย่างใดในเรื่องเผด็จการของชนชั้นคนงานและในรูปการ
อย่างไร ถ้าคนงานซึ่งเป็นตัวการที่พรรคใดจะนำเผด็จการของ

ชนชั้นมาขึ้นให้ในรูปใดก็ตามนั้นไม่สมควรใจที่จะยอมรับได้ ข้อ
เสนอของพรรคนั้น ๆ ก็ไม่อาจปฏิบัติได้ถ้าหากพวกคนงานยอม
ยอมรับเผด็จการของชนชั้นในรูปใด แต่มวลราษฎรอีกจำนวน
มากซึ่งมิใช่คนงานไม่อาจยอมรับรูปการแห่งเผด็จการของชนชั้น
คนงานแล้ว ระบบเผด็จการของชนชั้นก็ไม่อาจได้รับการสนับสนุน
จากมวลราษฎรกว้างใหญ่ไพศาล ท่านที่อยู่ในประเทศใด
นอกจากค่ายสังคมนิยมก็อาจศึกษาเรื่องที่พรรคต่างๆ และองค์การ
คนงานต่าง ๆ ในประเทศนั้น ๆ ต้องการเผด็จการของชนชั้นคน
งานในรูปใดบ้างและมวลราษฎรในประเทศต่างๆ จะพอใจรูป
การปกครองเผด็จการอย่างไรหรือไม่

โดยเฉพาะท่านที่อยู่ในฝรั่งเศส ถ้าสนใจก็อาจสังเกต
แผ่นป้ายของหลายพรรคหลายนิกายติดไว้ที่หลายตึกในนิคม
มหาวิทยาลัยหลายแห่ง หรือจะสังเกตจากการเลือกตั้งสภาผู้แทน
ราษฎรและเลือกตั้งประธานาธิบดีว่ามีผู้แทนพรรคกับนิกายใด
ส่งตัวแทนสมัครรับเลือกตั้งบ้าง หรือคัดค้านการเลือกตั้งบ้าง
หรือในการแสดงกำลังในโอกาสต่างๆ ก็มีพรรคและนิกายต่างๆ
แสดงตนออกมาอีกหลายพรรคหลายนิกาย อาทิ พรรคคอม-
มิวนิสต์ฝรั่งเศส อักษรย่อ P.C.F. ซึ่งเคยเป็นสมาชิกขององค์
การคอมมิวนิสต์สากลครั้งที่ ๓, พรรคและกลุ่มที่นับถือทรอตสกี

ซึ่งแยกออกเป็นหลายนิกาย เช่น สันนิบาตคอมมิวนิสต์ (LIGUE COMMUNISTE) ถูกรัฐบาลสั่งยุบใน ค.ศ. ๑๙๗๓ ฐานใช้กำลังทำลายตำรวจและทรัพย์สินสาธารณะ แต่ในทางปฏิบัติยังคงดำเนินต่อไป, กลุ่ม “การต่อสู้ของกรรมกร” (LUTTE OUVRIERE) ขบวนการตรอสกีที่พยายามก่อตั้งองค์การคอมมิวนิสต์สากลครั้งที่ ๔, กลุ่ม “ฝ่ายซ้ายของชนชั้นผู้ไร้สมบัติ” (GAUCHE PROLETARIENNE) ซึ่งนับถือความคิดเหมาเจ๋อตุง, กลุ่มนับถือแนวทางคาสโตรและเซเกววลา ฯลฯ พรรคและนิกายต่างๆ นั้นมีทัศนะต่างกันเกี่ยวกับเผด็จการของชนชั้นผู้ไร้สมบัติ

ส่วนองค์การกรรมกรนั้น ท่านจะเห็นรูปธรรมในหลายประเทศและโดยเฉพาะในฝรั่งเศสซึ่งเป็นประเทศหนึ่งในบรรดาประเทศที่อุตสาหกรรมก้าวหน้ามาก คนงานมีความตื่นตัวในชนชั้นของตนมาช้านานแล้ว แต่ก็ยังแยกย้ายกันเป็นสหภาพอิสระต่อกัน อาทิ

(๑) “สหภาพแรงงานทั่วไป” ใช้อักษรย่อ “C.G.F.” ใช้เต็มว่า “CONFEDERATION GENERAL DU TRAVALL” มีสมาชิกประมาณ ๓,๒๐๐,๐๐๐ คน

(๒) “สหภาพแรงงานฝรั่งเศสประชาธิปไตย” ใช้

อักษรย่อว่า “C.F.D.T.” ชื่อเต็มว่า “CONFEDERATION FRANCAISE DEMOCRATIQUE DU TRAVAIL” มีสมาชิกประมาณ ๑,๐๐๐,๐๐๐ คน

(๓) “สหภาพแรงงานฝรั่งเศสคริสเตียน” ใช้อักษรย่อว่า “C.F.T.C.” ชื่อเต็มว่า “CONFEDERATION FRANCAISE DU TRAVALL CHRETIENNE” ประกอบด้วยสมาชิกคนงานนับถือศาสนาคริสเตียน มีสมาชิกประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ คน

(๔) “สหภาพพลังคนงาน” ใช้อักษรย่อว่า “C.G.T.—F.O.” ชื่อเต็มว่า “CONFEDERATION GENERAL DU TRAVALL—FORCE OUVRIERE” ซึ่งแยกออกมาจาก “สหภาพแรงงานทั่วไป” มีสมาชิกประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ คน

(๕) “สหพันธ์การศึกษาแห่งชาติ” ใช้อักษรย่อว่า “F.E.N.” ชื่อเต็มว่า “FEDERATION DE L' EDUCATION NATIONAL” ซึ่งสมาชิกเป็นผู้มีอาชีพครู มีสมาชิกประมาณ ๕๐๐,๐๐๐ คน

(๖) นอกจากนี้ยังมีอีกหลายสหภาพแรงงานปลีกย่อย

คนงานเหล่านี้มีทัศนะต่างกันในรูปแบบแห่งระบบ

เผด็จการของชนชั้นคนงานและรูปแบบแห่งการปกครอง เมื่อ
ชนชั้นคนงานได้ชัยชนะ บางส่วนต้องการเผด็จการของชนชั้น
ผู้ไร้สมบัติ แต่ต้องการให้พรรคที่ถือนโยบายซึ่งตนนิยมชมชอบ
เป็นผู้ดำเนินการระบบเผด็จการนั้นโดยก็ถกกันนโยบายอื่น บางส่วน
ต้องการระบบปกครองประชาธิปไตย โดยถือว่าเป็นอำนาจรัฐ
ของปวงชนซึ่งยอมให้ชนชั้นวรรณะอื่นมีสิทธิต่อสู้ได้ทางรัฐสภา
เพราะเห็นว่าถ้าทำแนวร่วมกับพรรคฝ่ายซ้ายต่าง ๆ ได้สำเร็จจน
สามารถได้ชัยชนะในการเลือกตั้งเป็นรัฐบาลมีเสียงข้างมากใน
รัฐสภาแล้วก็ไม่ต้องเกรงกลัวฝ่ายขวาซึ่งมีเสียงข้างน้อยในรัฐ
สภา การแก้ไขลัทธิมาร์กซ์สมัยใหม่จึงเกิดขึ้น อันเป็นบ่อเกิด
แห่งการโจมตีระหว่างนิกายต่าง ๆ ของลัทธิมาร์กซ์เลนินอย่าง
รุนแรง ซึ่งจะเห็นได้ในระหว่างการณรงค์เลือกตั้งผู้แทนราษฎร
ค.ศ. ๑๙๗๓ และการเลือกตั้งประธานาธิบดี ค.ศ. ๑๙๗๔
ซึ่งพรรคและกลุ่มของบางนิกายโจมตีนิกายคอมมิวนิสต์ชนชั้นคือน
รุนแรงยิ่งกว่าการโจมตีฝ่ายขวา

๓

ฝ่ายต่อต้านเผด็จการ

๓.๑ บางองค์การโฆษณาว่าตนมีขุมกำลังมาก เพื่อ
ชักชวนให้มีคนศรัทธาเข้าร่วมในองค์การนั้น หรือเพื่อให้
ผู้อื่นเกิดความท้อแท้ไม่กล้าตั้งองค์การต่อต้านฝ่ายเผด็จการขึ้น
มาอีก ผมจึงขอให้ท่านทั้งหลายรับฟังไว้แล้ววิเคราะห์ดูว่า
คำโฆษณานั้นเป็นจริงหรือไม่ ถ้าเป็นความจริง ภาระในการ
ต่อต้านเผด็จการก็คงจะไม่มีเหลือมาถึงท่านที่จะต้องขบคิดตั้ง
เป็นปัญหาให้ผมอภิปรายว่า “เราจะต่อต้านเผด็จการได้
อย่างไร”

ขุมพลังต่อต้านเผด็จการที่แท้จริงของประเทศไทย คือ

ราษฎรไทยจำนวนส่วนข้างมากของสังคมที่ถูกกดขี่เบียดเบียนจากระบบเผด็จการและซากเผด็จการคั่งที่ผมกล่าวแล้วในข้อ ๒ ข้างบนนี้ ชุมพลังนี้คือคนจน คนงาน ชาวนา ข้าราชการชั้นผู้น้อยที่ได้รับควมอึดคึดผืดเคืองอย่างแสนสาหัส คนมีทุนน้อยที่พอทำกินและคนมีทุนขนาดกลางซึ่งถูกเบียดเบียนเดือดร้อนเพราะการปกครองของระบบเผด็จการ รวมทั้งนายทุนเจ้าสมบัติจำนวนหนึ่งที่แม้ตนมีความกินที่อยู่ดีในทางเศรษฐกิจ แต่มีความรักชาติรักความเป็นประชาธิปไตยมองเห็นความทุกข์ยากของคนจน และคนส่วนมากที่ถูกเบียดเบียนจึงไม่ยอมเป็นสมุรรับใช้ของระบบเผด็จการ และไม่ทำการใดๆที่จะแถลงประชาธิปไตยให้เป็นเผด็จการของพวกนายทุน หรือเป็นเผด็จการของอภิสิทธิ์ชน (DICTATORSHIP OF THE PRIVILEGED CLASS) นี้แหละชุมพลังมหาศาลจำนวนเกือบ ๔๐ ล้านคน ซึ่งเป็นราษฎรไทยจำนวนส่วนข้างมากของสังคม ผมเห็นว่าถ้าองค์กรใดได้ขุมกำลังนี้เพียง ๑ เปอร์เซนต์ก็เป็นพลังมากพอควรที่จะเป็นกองกำลังของราษฎรในการต่อต้านเผด็จการได้สำเร็จ ฉะนั้นชุมพลังมหาศาลเกือบ ๔๐ ล้านคน ยังมีเหลืออีกมากมายที่หลาย ๆ องค์กรจัดตั้งได้โดยไม่ต้องมีการกีดกันหรือกันท่าระหว่างกัน

ท่านที่ประสงค์ต่อต้านเผด็จการจะได้ขุมพลังอันแท้จริง

นี้มาร่วมในการต่อสู้เผด็จการได้อย่างไรนั้น ไม่ใช่ปัญหาแห่งความท้อใจ แต่อยู่ที่ผู้ประสงค์ต่อต้านเผด็จการต้องมีความตั้งใจจริงในการอุทิศตนเพื่อประโยชน์ของชาติและราษฎรไทยส่วนมากที่จะพ้นจากการกดขี่ของฝ่ายเผด็จการ

ขบวนการใหญ่เพื่อต่อต้านเผด็จการนั้น ต้องประกอบด้วย “กองกำลังกลาง” และ “กองกำลังพันธมิตร”

๓.๒ “กองกำลังกลาง” นั้นเป็นกองหน้าของขบวนการ ผมขอให้ท่านหลีกเลี่ยงโดยไม่เรียก “กองกลาง” ว่าเป็น “องค์กรนำ” เพราะคนไทยส่วนมากยังคงระลึกถึงคำว่า “ผู้นำ” ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ซึ่งแสดงถึงการเป็นผู้เผด็จการ จึงควรด้อมตนเรียกกองกำลังกลางตามชื่อนั้นและถือว่าเป็นเพียง “กองหน้า” (VANGUARD) ของขบวนการจะเหมาะกว่าและไม่แสดงถึงว่า กองกำลังกลางเป็นเจ้าขุนมูลนายที่อาจหาญนำราษฎรหรือจะกลายเป็นผู้เผด็จการเสียเอง

กองกำลังกลางประกอบด้วยบุคคลที่ยอมอุทิศชีวิต ร่างกาย ความเหน็ดเหนื่อย ยกประโยชน์ของชาติและของราษฎรเหนือประโยชน์ส่วนตัว พร้อมปฏิบัติตามข้อบังคับของกองกลางซึ่งจะต้องจัดทำขึ้น โดยกำหนดให้ ยึดถือวิทยาศาสตร์สังคม

ชนิดที่ถูกต้องที่พิสูจน์ได้ทั้งในทางทฤษฎีและในทางปฏิบัตินั้นเป็นหลักนำ มีวินัยที่เข้มแข็ง คือ วินัยโดยจิตสำนึก ไม่ใช่วินัยโดยการบังคับอย่างระบบเผด็จการทาสศักดินา มีการวิพากษ์วิจารณ์ตนเองอยู่เป็นนิจ เพื่อแก้ไขความผิดพลาดบกพร่อง เพราะบุคคลไม่ว่าจะเป็นอัจฉริยะหรือวิเศษใด ๆ เมื่อต้องทำสิ่งใดก็อาจมีผิดพลาดบกพร่อง กองหน้าของราษฎรต้องละทิ้งซากที่ชนะศักดินาที่รักษาหน้ารักษาตาโดยไม่ยอมวิพากษ์วิจารณ์ตนเองได้แล้ว กองหน้าก็จะเข้มแข็ง และเมื่อเข้มแข็งแล้วลงมือปฏิบัติการด้วยความเสียสละชีวิตและร่างกายรับใช้ราษฎรให้เกิดประโยชน์ที่ราษฎรเห็นประจักษ์เป็นตัวอย่างว่าการนำของกองหน้านั้นถูกต้องทั้งทางยุทธศาสตร์ และยุทธวิธี ราษฎรที่เป็นขุมพลังมหาศาลในการต่อต้านฝ่ายเผด็จการ ก็จะยอมรับนับถือกองหน้านั้นโดยความสันตจิตต์ที่เขาประสบเอง

ผู้จัดตั้งกองหน้าไม่ต้องวิตกว่าตนเกิดมาในสังคมเก่า ซึ่งโดยสภาพแวดล้อมของสังคมเก่านั้น ซากที่ชนะเก่าย่อมถ่างทอดมาถึงตัวผู้จัดตั้ง ปัญหาที่อยู่ที่ผู้จัดตั้งจะต้องไม่หลอกตนเองคือ สำนึกถึงความจริงในสภาพของตนได้แล้ว พยายามสละซากที่ชนะเก่าให้หมดสิ้น ไปมากที่สุดเท่าที่จะเป็นได้ และเพื่อที่

ซากเก่าจะไม่กลับฟื้นคืนมาสู่ตัวท่านอีก จึงจำเป็นการต้องมี การวิพากษ์วิจารณ์ตนเองอยู่เป็นนิจ และขอให้เพื่อนร่วมงานที่ราษฎรได้ช่วยวิจารณ์ซึ่งความผิดพลาดบกพร่องด้วย เพื่อผู้จัดตั้งรับไปพิจารณาแล้วแก้ไขความผิดพลาดบกพร่อง

ภายในกองกลางจำเป็นต้องมี “กองอำนาจการ” เพื่อ อำนาจงานต่อต้านเผด็จการของสมาชิกแห่งกองกลางและอำนาจ ยุทธวิธีต่าง ๆ ในการต่อสู้ มอบภาระให้สมาชิกทำตามความ ถนัดและเหมาะสม ฯลฯ

ถ้าสมาชิกมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นก็ต้องจัดให้มีสาขา และ หน่วยต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

เป็นธรรมชาติที่ขณะแรกตั้งสมาชิกอาจมีจำนวนน้อย แต่ นั้นไม่ใช่เรื่องต้องท้อแท้ใจ เพราะตามกฎธรรมชาติมีว่าปริมาณ มากนั้นย่อมมาจากปริมาณน้อย และปริมาณน้อยก็มาจากความ ไม่มีอะไรเลย หรือกล่าวอย่างง่าย ๆ ว่า “จากไม่มีไปสู่มีน้อย, จากมีน้อยไปสู่มีมาก”

๓.๓ เราต้องยอมรับความจริงว่า ฝ่ายเผด็จการซึ่งแม้ เป็นบุคคลจำนวนส่วนข้างน้อยของสังคม แต่พวกเขาก็มีพลัง ทางเศรษฐกิจ, การเมือง, และอิทธิพลทางที่ชนะเผด็จการอยู่ มาก ดังนั้นกองกำลังกลางของฝ่ายต่อต้านเผด็จการจำเป็นต้อง

จัด “กองกำลังพันธมิตร” ของฝ่ายตนขึ้นโดยรวบรวมบุคคลต่าง ๆ ที่ต้องการต่อสู้เผด็จการ แม้เขามีระดับความต้องการต่อสู้และระดับจิตสำนึกน้อยกว่าสมาชิกกองกำลังกลาง แต่ก็อาจร่วมต่อสู้ในระดับใดระดับหนึ่งและกาลใดกาลหนึ่ง ทั้งนี้ขอให้คำนึงคติ “กำหนดตัวศัตรูให้น้อย หาเพื่อนให้ได้มาก”

พันธมิตรนั้นนอกจากเอกชนเป็นรายบุคคลแล้วก็ต้องจัดทำขึ้นกับกลุ่มบุคคลเช่นพรรคและองค์การอื่น ๆ ที่มีความต้องการเผด็จการในระดับใดระดับหนึ่ง **ปัจจุบันนี้ในประเทศไทยมีพรรคการเมืองมากมาย ฉะนั้นต้องตรวจสอบให้ได้ว่าพรรคใดมีวัตถุประสงค์ต่อต้านเผด็จการ หรือสนับสนุนระบบเผด็จการ แม้พรรคที่มีวัตถุประสงค์ต่อต้านเผด็จการแต่ต้องระวังว่าพรรคนี้ ๆ ต้องการเป็นพันธมิตรเพื่อแย่งชิง “การนำ” เป็นของตน โดยเฉพาะเมื่อได้โอกาสหรือไม่ ครั้นแล้วจึงจัดอันดับขององค์การเหล่านี้ลดหลั่นตามความเหมาะสม เช่นท่วงท่าขององค์การใดแสดงให้เห็นได้ว่าพวกเขาเข้ามาเป็นพันธมิตรเพื่อแย่งชิงการนำ ก็แสดงว่าเขาเข้ามาเป็นเพื่อนโดยไม่สุจริตใจ และเขาปฏิบัติต่อกองกำลังกลางเป็นพันธมิตรชั้นต่ำของเขา กองกำลังกลางก็ต้องสนองตอบโดยถือว่าองค์การนั้นเป็นพันธมิตรชั้นต่ำคู่เคียงกัน**

กองกำลังกลางต้องปฏิบัติต่อพันธมิตร โดยไม่มีความอิจฉาวิษยาว่า พรรคและองค์การที่เป็นพันธมิตรได้ขยายการหาสมาชิกเพิ่มขึ้นได้ ในส่วนของเขา ขอให้ศึกษาตัวอย่างของการทำแนวร่วมอันกว้างใหญ่ ได้สำเร็จของหลายประเทศที่แสดงภูมิธรรมอันปราศจากชากนายนุ้ยศักดิ์ดินา

๓.๔ เพื่อประกอบการพิจารณาถึงลักษณะบุคคลที่กองกำลังกลางจะควรจัดตั้งเป็นพันธมิตรได้เพียงใด และจะจัดเข้าอยู่ในระดับใดนั้น ผมขอเสนอถึงจำพวกต่างๆ ของบุคคลไว้บ้าง พอเป็นอุทาหรณ์ดังต่อไปนี้

ก. **จำพวกที่ ๑** คือบุคคลที่มีจิตสำนึกคัดค้านเผด็จการ แต่ก็ยังไม่พร้อมที่จะเสียสละชีวิตและร่างกายเข้าร่วมต่อสู้ฝ่ายต่อต้านเผด็จการก็ควรยินดีรับบุคคลประเภทนี้ไว้เป็นแนวร่วมในระดับหนึ่งตามจิตสำนึกและตามความสามารถที่เขาจะช่วยให้ได้ โดยฝ่ายต่อต้านเผด็จการจะต้องยับยั้งไม่ทนงตนว่าก้าวหน้าเป็นที่สุดกว่าคนอื่นแล้วหรือเสียสละสูงสุดกว่าคนอื่น ซึ่งจะทำให้บุคคลจำพวกที่ ๑ นี้เกิดหมั่นไส้ แล้วไม่ยอมร่วมในขบวนการที่ฝ่ายต่อต้านเผด็จการตั้งขึ้น

ฝ่ายต่อต้านเผด็จการจะต้องคำนึงถึงความสามารถของแต่ละบุคคลที่มีจิตสำนึกคัดค้านระบบเผด็จการว่าตามความ

สมัครใจของเขานั้น เขาสามารถคัดค้านได้เพียงใดและโดยวิธีใด ก็ควรเป็นไปตามความสมัครใจของเขา เช่นเขาสามารถเพียงทำการโฆษณาคัดค้านฝ่ายเผด็จการโดยทางใด ๆ ก็ต้องถือว่าเป็นประโยชน์แก่การคัดค้านเผด็จการ มิใช่จะต้องเรียกร้องให้เขาทำสิ่งที่เขาไม่ถนัดหรือไม่สามารถที่จะทำได้ ถ้าฝ่ายต่อต้านเผด็จการได้คำนึงถึงข้อนี้ ก็จะได้ขุมกำลังของฝ่ายตนเพิ่มขึ้นในประกอบกำลังต่อต้านเผด็จการ

ข. **จำพวกที่ ๒** ราษฎรจำนวนมากที่แม้ปัจจุบันถือเอาการต่อสู้ระบบเผด็จการเป็นอันดับรอง หากถือเอาการแก้ไขให้ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจหรือการครองชีพของตนได้ดีขึ้น ฝ่ายต่อต้านเผด็จการจะต้องคำนึงถึงความต้องการเฉพาะหน้าของราษฎรส่วนมากให้จงหนัก คือ ช่วยแก้ปัญหาค่าความเดือดร้อนเฉพาะหน้าของราษฎรส่วนมากให้สำเร็จไปได้จึงจะสามารถได้ราษฎรส่วนข้างมากเข้ามาเป็นฝ่ายต่อต้านเผด็จการ ขอให้ระลึกภาพจิตของไทยโบราณว่า “จงระวังกว่าตัวจะสุก งาก็จะไหม้เสียก่อน” หรือถ้าในขณะที่ฝ่ายต่อต้านเผด็จการไม่สามารถที่จะช่วยได้ แต่ก็จะต้องวางนโยบายแสดงวิธีแก้ไขให้ราษฎรเห็นประจักษ์ว่า ถ้าเขาร่วมต่อต้านเผด็จการแล้ว เมื่อฝ่ายต่อต้านเผด็จการได้

ชัยชนะจะมีแผนการที่เขามองเห็นได้ง่าย ๆ ที่จะแก้ไขความเดือดร้อนของเขาได้อย่างไร ไม่ใช่วางนโยบายฟุ้งซ่านที่ราษฎรไม่อาจมองเห็นได้ว่า จะแก้ไขความเดือดร้อนให้เขาได้อย่างไร เช่น ชาวนาที่เดือดร้อนในทุกวันนี้ ฝ่ายต่อต้านเผด็จการจะมีวิธีปฏิบัติอย่างไรให้เป็นรูปธรรม และกรรมกรรวมทั้งข้าราชการผู้น้อยที่ได้ค่าจ้างหรือเงินเดือนไม่พอใช้นั้น ฝ่ายต่อต้านเผด็จการจะแก้ไขให้เขาได้ค่าจ้าง และมีเงินเดือนสูงขึ้นนั้น โดยวิธีหารายได้ของแผ่นดินจากทางไหน และตัวเลขให้เขาเห็นชัดเจนไป ท่านที่ติดตามข่าวการเลือกตั้งประธานาธิบดีฝรั่งเศส เมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๑๑ ก็จะได้เห็นว่าการที่แนวร่วมฝ่ายซ้ายได้รับคะแนนเสียงมากมายเป็นประวัติการณ์ คือ แพ้การเลือกตั้งฝ่ายขวาเพียงไม่ถึง ๑ เปอร์เซ็นต์เท่านั้น ก็เพราะฝ่ายซ้ายได้แสดงนโยบายและวิธีการง่าย ๆ ที่กรรมกรและราษฎรทั่วไปกำลังเดือดร้อนอยู่เห็นได้ชัดว่าวิธีการนั้นสามารถแก้ไขความเดือดร้อนเฉพาะหน้าได้ และมีแผนการระยะสั้น, ระยะกลางและระยะยาวจึงพัฒนาในภายหลัง

ค. **จำพวกที่ ๓** ได้แก่บุคคลจำนวนน้อยส่วนหนึ่งซึ่งแม้ตัวเองมีกำเนิดในสังคมระบบทาส, ระบบศักดินา, และ

ระบบเผด็จการแต่เกิดจิตสำนึกมองเห็นกฎแห่งความเป็นอนิจจัง
ของระบบกษัตริย์ จึงได้สละชนชั้นวรรณะเดิมของตนมา
ยืนหยัดอยู่ในฝ่ายต่อต้านเผด็จการ ประวัติศาสตร์ในอดีตหลาย
ประเทศก็แสดงให้เห็นประจักษ์อยู่ตั่งที่ผมได้อ้างตัวอย่างไว้บ้าง
แล้วในข้อ ๒ นั้น บางคนก็เป็นขุนนางแห่งระบบศักดินา เช่น
“มองเตสกีเออร์” (MONTESQUIEU) ผู้เขียนหนังสือว่า
ด้วย “เจตนารมณ์ของกฎหมาย” (ESPRIT DES LOIS) เรียก
ร้องให้มีคุณภาพแห่งอำนาจรัฐสามส่วนคือนิติบัญญัติ, บริหาร,
ตุลาการ “มิราบ็ว” (MIRABEAU) ก็เป็นขุนนางคนหนึ่ง
เข้าร่วมขบวนการปฏิวัติฝรั่งเศสต่อสู้ระบบศักดินาในการลงมติ
ประกาศปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมือง เจ้าฟ้าฟิลิปป์
แห่งราชวงศ์บูร์บองสายพระอนุชา (BRANCHE CADETTE)
ก็ได้สนับสนุนขบวนการปฏิวัติฝรั่งเศส ค.ศ. ๑๗๘๘ ครั้นแล้ว
พระองค์ก็ได้ทรงสละฐานันดร “สมเด็จพระเจ้าแห่งออร์เลอส์”
(DUC D'ORLEANS) มาเป็นคนสามัญและขอให้สภาทหาร
กรุงปารีสตั้งนามสกุลให้ท่านใหม่ สถานั้นจึงตั้งนามสกุลใหม่
ให้ท่านว่า “เลกัลลิเต” (L'EGALITE) แปลว่า “ความ
เสมอภาค” ท่านผู้นี้ก็ใช้ชื่อและนามสกุลว่า “ฟิลิปป์ เลกัลลิเต”
(PHILIPES L'EGALITE) แล้วสมัคร

รับเลือกตั้งได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ท่านเป็นผู้หนึ่งที่
ร่วมกับสมาชิกสภา ฯ ส่วนข้างมากลงมติให้ประหารชีวิตหลุยส์
ที่ ๑๖ ฐานทรยศต่อชาติที่เรียกให้ออสเตรียบุกกรุงฝรั่งเศส ต่อมา
ท่านถูกพรกการเมืองตรงกันข้ามกล่าวหาว่าท่านคิดจะฟื้นฟู
ระบบราชาธิปไตยขึ้นมาอีก ท่านหลบหนีไปแล้วถูกจับให้
สภา ฯ พิจารณาตัดสินลงโทษประหารชีวิต ส่วนบุตรชายของ
ท่านคือเจ้าฟ้าหลุยส์ฟิลิปป์ ได้ร่วมกับนายธนาคารใหญ่ทำการ
โค่นล้มพระเจ้าชาร์ลที่ ๑๐ แห่งสายเซซฐา ใน ค.ศ. ๑๘๓๐
แล้วได้เป็นพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ มีพระนามว่า
“หลุยส์ ฟิลิปป์ที่ ๑” ซึ่งผมกล่าวไว้ในข้อ ๒

มาร์กซและเอนเงิลส์ซึ่งเกิดภายหลังการอภิวัฒน์ประชา
ธิปไตยฝรั่งเศสหลายปีก็ได้กล่าวไว้ในตอนแถลงการณ์ของ
พรรคคอมมิวนิสต์ฉบับแรกพิมพ์เมื่อ ค.ศ. ๑๘๔๘ ว่า ในสมัย
ก่อนนี้มีบุคคลในชนชั้นขุนนางส่วนหนึ่งได้เข้าข้างฝ่ายเจ้าสมบัติ
เพื่อสถาปนาประชาธิปไตยขึ้น แล้วท่านก็ได้กล่าวต่อไปว่าใน
สมัยที่ท่านเขียนแถลงการณ์ฉบับนั้นก็มีบุคคลในชนชั้นเจ้า
สมบัติส่วนหนึ่งได้มาเข้าข้างชนชั้นผู้ไร้สมบัติ ท่านได้เน้นว่า
โดยเฉพาะเจ้าสมบัติที่มีปัญญาเข้าใจในกฎวิวัฒนาการของสังคม
ตัวมาร์กซเองนั้นผมได้เคยกล่าวไว้ในปาฐกถาในงานชุมนุม

ประจำบ้านนักเรียนไทยในสหพันธรัฐเยอรมันเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๖ ว่าท่านเกิดในสังคมเก่าและท่านเป็นบุตรทนายความผู้มีอันจะกิน ท่านมีภรรยาซึ่งเป็นลูกของเจ้าศักดินาเยอรมันชื่อ "เจนนี่ ฟอน เวสฟาเลน" (JENNY VON WESTFHALEN) ส่วนเองเกลส์นั้นก็เป็นลูกเศรษฐีเจ้าของ โรงงานทอผ้าในเยอรมัน แล้วต่อมาท่านไปลี้ภัยอยู่ในกฤษก็เป็นผู้ถือหุ้นใหญ่คนหนึ่งของ โรงงานทอผ้าที่แมนเชสเตอร์

ฉะนั้น ฝ่ายต่อต้านเผด็จการไม่ควรยึดมั่นใน คัมภีร์จัด คือต้องพิจารณาบุคคลที่เกิดในสังคมเก่า ให้ถ่องแท้โดยแยกให้ถูกต้องว่าส่วนใดยื่นกรานอยู่ ข้างฝ่ายเผด็จการ และส่วนใดที่สามารถเป็นฝ่าย ต่อต้านเผด็จการได้

ง. จำพวกที่ ๔ คือบุคคลที่ไม่ควรไว้วางใจเป็น พันธมิตรอันได้แก่บุคคลที่แม้เป็นข้าไพร่ หรือตกอยู่ภายใต้ อำนาจของฝ่ายเผด็จการ แต่กลับมีจิตสำนึกว่าระบบเผด็จการ เป็นสิ่งที่สมควรเชิดชูให้ดำรงคงไว้หรือกลับฟื้นฟูขึ้นมาอีก ทั้งนี้ เนื่องจากบุคคลเหล่านั้นได้หรือหวังได้ประโยชน์จากระบบเผด็จการหรือเนื่องจากซากที่คั่นะเผด็จการต่างๆ ที่รับมรดกตกทอด

มาหลายชั่วคนจนฝังอยู่ในจิตใจแล้วเกาะแน่นอยู่ในความเป็น ทาสหรือข้าไพร่หรือเป็นสมุนของระบบเผด็จการ บุคคลจำพวก นี้ส่วนทำการคัดค้านและต่อสู้ฝ่ายต่อต้านเผด็จการยิ่งกว่าเจ้าทาส เจ้าศักดินา, และผู้เผด็จการเอง แม้กระนั้นก็ดี กองกำลัง กลางควรพยายามให้บางส่วนเกิดจิตสำนึกขึ้นมาบ้างเพื่อให้เขา อยู่เฉยๆ ไม่เป็นตัวการต่อสู้ฝ่ายต่อต้านเผด็จการ ก็จะเป็น คุณประโยชน์แก่ฝ่ายต่อต้านเผด็จการ แล้วถ้าสามารถพัฒนา จิตสำนึกให้สูงขึ้นอีกก็รับไว้เป็นแนวร่วมในระดับทำได้

๔

๔.๑ วิธีต่อสู้เผด็จการ

๔.๑ วิธีต่อสู้เผด็จการนั้นเป็นเรื่องของยุทธวิธี (TACTICS) ซึ่งจะต้องดำเนินให้เหมาะสมเพื่อบรรลุเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ (STRATEGY) ของการต่อต้านเผด็จการ

เมื่อกล่าวถึงยุทธวิธีแล้วท่านก็ย่อมรู้ได้ว่าไม่ว่ายุทธวิธีใดจะเป็นทางทหารทางเศรษฐกิจหรือทางการเมืองก็ไม่ใช่คัมภีร์ตายตัวที่จะต้องคงอยู่กับที่ เพราะยุทธวิธีย่อมต้องเป็นไปตามสภาพท้องถิ่นและกาละหรือที่ทางทหารถือว่าต้องสุดแท้แต่สภาพและเหตุการณ์

ผู้ใดถือคัมภีร์จัดในทางยุทธวิธีก็ย่อมนำมาซึ่งความพ่าย

แพ้เพราะสภาพการณ์ของฝ่ายเผด็จการก็ยังมีได้เนืองคงอยู่กับที่คือย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพ, ท้องที่, กาลสมัยของสังคม ตัวอย่างยุทธวิธีของสังคมอื่น ๆ ย่อมเป็นประโยชน์ที่ท่านจะต้องศึกษาเพื่อประกอบการพิจารณา แต่ท่านก็ต้องพิจารณาว่าตัวอย่างนั้นเหมาะสมแก่สภาพท้องถิ่นกาละของสยามหรือไม่ ขอให้ท่านระลึกถึงสุภาษิตของไทยโบราณมีว่า “เห็นช้างข่อยย้ายตามช้าง” และมีคติของเมธีวิทยาศาสตร์สังคมผู้ใดกล่าวไว้ว่า “ต้องตัดเกือกให้เหมาะแก่ดิน มิใช่ตัดดินให้เหมาะแก่เกือก” (ผมได้กล่าวคติเหล่านี้ไว้ในหนังสือว่าด้วยความเป็นอนิจจังของสังคม)

๔.๒ พรรคใด, กลุ่มใด, จะต่อสู้เผด็จการโดยวิธีใดนั้นสุดแท้แต่ตนจะวินิจฉัยว่าตนสามารถถนัดใช้วิธีใด แต่เป็นการไม่สมควรอย่างยิ่งที่จะเกณฑ์ให้คนอื่นต้องถือตามวิธีที่ตนนับถือบูชาอย่างคับแคบ ควรทำจิตใจอย่างกว้างขวางถือว่าทุกวิถีทางบนพื้นทอนอำนาจเผด็จการย่อมเป็นประโยชน์ในการต่อต้านเผด็จการ การอ้างเหตุว่าถ้าใช้วิธีนั้น ๆ จะทำให้ผู้ติดตามล้มตายนั่นก็เป็นเหตุผลที่เหลวไหล

๘๕
ขอให้นักพิจารณาให้ถ่องแท้ถ้ากรต่อสู้

เผด็จการนั้นไม่ว่าวิธีใดก็ย่อมเสี่ยงต่อชีวิตและร่างกายทุกวิธี แม้วิธีสันติขงขณะนั้นวิธีที่กฎหมายอนุญาต แต่ก็ไม่รู้ว่าฝ่ายเผด็จการกลับมีอำนาจขึ้นมาแล้วส่งทฎกกฎหมายในเวลานนี้อาจจะถูกฝ่ายเผด็จการจับตัวไปโดยหาว่าเป็นผู้ต่อต้านเผด็จการก็ได้ตั้งปรากฏตัวอย่างในอดีตที่มผู้ถูกเผด็จการจับตัวไปฟ้องศาลลงโทษ เช่น กรณีขบวนการสันติภาพและกรณีที่มีผู้ถูกจับไปขังทั้งขังทั้ง ปัญหาสำคัญอยู่ที่ผู้ต่อต้านเผด็จการต้องพร้อมอภิศตสนเสี่ยสละชีวิตร่างกาย, ความเหน็ดเหนื่อยเพื่อชาติและราษฎร

ผมได้เคยตอบปัญหาที่สาราณียกรสมาคมนักเรียนไทยในฝรั่งเศสขอให้ผมวิจารณ์การต่อสู้ของราษฎรในประเทศชิลีซึ่งท่านได้นำลงพิมพ์ในวารสารของสมาคมนับเดือนมกราคม ๒๕๑๗ นั้นแล้ว หวังว่าท่านทั้งหลายคงจะได้อ่านและประกอบพิจารณาของท่านตามสมควรเกี่ยวกับยุทธวิธีต่อต้านเผด็จการด้วย

๔.๓ การต่อสู้ใดๆนั้นย่อมมีทั้งการรุกและการรับ ฉะนั้นไม่ควรมองเพียงด้านเดียว คือต้านวิธีต่อสู้เผด็จการคือต้องพิจารณาด้านที่ฝ่ายเผด็จการจะตอบโต้ด้วยคือฝ่ายเผด็จการ

ย่อมใช้วิธีเศรษฐกิจ, วิธีการเมือง, วิธีใช้กำลังทหารตำรวจ, วิธีจิตวิทยาที่ทำให้คนลุ่มหลงในระบบเผด็จการ ซึ่งฝ่ายต่อสู้เผด็จการจะต้องพิจารณาให้ต้องแท้โดยอาศัยหลักทฤษฎีสังคมที่ถูกต้องสมานกับรูปธรรมที่ประจักษ์ด้วยแล้ววินิจฉัยตามความเหมาะสมแก่สภาพของกำลังของทั้งสองฝ่ายตามท้องที่และกาลสมัย ผมไม่อาจบรรยายให้ครบถ้วนในครั้งนี้ได้

แต่ปัญหาเฉพาะหน้าอย่างหนึ่งที่ควรระมัดระวัง คือการที่ฝ่ายเผด็จการส่งคนมาแทรกซึมในขบวนการต่อต้านเผด็จการซึ่งจะก่อให้เกิดความปั่นป่วนในขบวนการ อันเป็นการบั่นทอนกำลังของขบวนการ

๔.๔. เท่าที่ผมได้กล่าวมาแล้วตั้งแต่ต้นนั้นก็เพื่อให้ท่านทั้งหลายเห็นเค้าของภาพทั่วไปในการต่อต้านเผด็จการตามที่ท่านทั้งหลายคงเป็นหัวข้อให้ผมแสดงปาฐกถาซึ่งท่านก็พอเห็นแล้วว่า การต่อสู้เผด็จการนั้นต้องใช้เวลายืดเยื้อยาวนานซึ่งท่านจะต้องปลงให้ตกในการนี้

แต่มีปัญหาเฉพาะหน้าที่ผมยังไม่ได้ยินว่าผู้กล่าวถึงในสยามคือการลบล้างอิทธิพลและซากของเผด็จการนาซี ซึ่งภาษา

อังกฤษได้ตั้งเป็นศัพท์ขึ้นใหม่ว่า “ดีนาซิฟิเคชัน” (DENAZIFICATION) ฝรั่งเศส “DENAZIFICATION” เยอรมัน “ENTNAZIFIZIERUNG” คือภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ประเทศเยอรมัน ได้กวาดล้างพวกนาซีออกจากตำแหน่งที่สำคัญและอบรมนิสัยให้ชาวเยอรมันชำระซากทัศนียภาพให้หมดไปมากที่สุด เพื่อประเทศเยอรมันจะได้ปกครองตามระบบประชาธิปไตย

ในสยามก่อน ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ซึ่งปกครองโดยระบบเผด็จการก็เป็นธรรมดาที่หลายคนซึ่งมีทัศนียภาพปกครองได้ครองตำแหน่งสำคัญที่มีอิทธิพลในรัฐบาลสมัยนั้น แต่ภายหลังที่นิสิตนักศึกษาโดยความสนับสนุนของมวลราษฎรได้เสียสละชีวิตร่างกายความเหน็ดเหนื่อยต่อสู้ระบบเผด็จการนั้นสำเร็จ และมีรัฐบาลซึ่งรับรองว่าจะดำเนินนโยบายประชาธิปไตยนั้นก็มิสิ่งทอดธุระออกไปในการที่บางคนซึ่งได้รับการฝึกฝนจนเกิดทัศนียภาพดำรงตำแหน่งสำคัญอยู่ก็ให้ความเกื้อกูลสนับสนุนผู้ที่มีทัศนียภาพอย่างเดียวกัน ผมจึงเห็นว่าฝ่ายต่อ

ต้านเผด็จการไม่ควรมองข้ามปัญหา “ดีนาซิฟิเคชัน” นี้ซึ่งเป็นพลังสำคัญอย่างหนึ่งให้แก่การฟื้นฟูของระบบเผด็จการนาซี ส่วนหลายคนมิได้มีทัศนียภาพแต่เคยมีทัศนียภาพเผด็จการนั้น ถ้าแก้ไขทัศนียภาพของตนโดยยึดถือทัศนียภาพประชาธิปไตยนั้นก็ควรถือเป็นพันธมิตร์ของฝ่ายต่อต้านเผด็จการในระดับหนึ่งระดับใดตามสมควร

ผมขอให้ท่านทั้งหลายระลึกอีกอย่างหนึ่งว่า ในบรรดาบุคคลแห่งฝ่ายต่อต้านเผด็จการนั้นย่อมมีความแตกต่างกันในจุดหมายปลายทางแห่งระบบสังคม ฉะนั้นจึงควรพิจารณาว่าความต้องการเบื้องต้นที่ตรงกันคืออะไร แล้วสถาปนาความสามัคคีตามพื้นฐานนั้นก่อน ผมสังเกตว่าเมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ นิสิตนักศึกษานักเรียนโดยความสนับสนุนของมวลราษฎรได้สามานสามัคคีกันเพื่อให้ได้มาซึ่งระบอบประชาธิปไตยสมบูรณ์ ฉะนั้นถ้าสามานสามัคคีกันต่อไป เพื่อให้ได้ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบของเราก็จะเป็นคุณูปการแก่การต่อ

ตำนานเผด็จการให้สำเร็จได้

(ปาฐกถาและบทความเรื่อง “เราจะต่อต้านเผด็จการได้อย่างไร” ก็จบลงโดยสังเขปเพียงเท่านั้น)

หมายเหตุต่อท้ายบทความ

เมื่อเสร็จการแสดงปาฐกถาและปัญหาของผู้ที่มาสังสรรค์แล้ว ได้มีนักศึกษาผู้หนึ่งถามว่าเนื่องจากได้ยินว่าคอมมิวนิสต์ถือคติไม่มีชาติจึงอยากทราบว่าเป็นความจริงหรือไม่ ผมได้ตอบว่าอาจมีคอมมิวนิสต์บางนิกายที่ถือคติไม่มีชาติ แต่นั่นไม่ใช่คอมมิวนิสต์แท้จริงตามลัทธิมาร์กซเลนินเพราะเลนินเคยกล่าวไว้ว่า *ชาติยังคงต้องมีต่อไปอีกเป็นเวลานาน* สหภาพโซเวียตสมัยเลนินได้เคารพความเป็นชาติของชนชาติต่างๆ ที่ประกอบเป็นสหภาพ ในประเทศจีนปัจจุบันก็เคารพความเป็นชาติของชนชาติต่างๆ ในประเทศจีนและก็เคารพความเป็นชาติของชาติอื่นตามหลักการคงอยู่อย่างสันติระหว่างชาติที่มีระบบสังคมต่างกันมิใช่เป็นการทำลายชาติอื่น ผมจึงอธิบายความเพิ่มเติมไว้ในหมายเหตุต่อท้ายบทความดังต่อไปนี้ว่า ในประเทศจีน “*หลี่ ลี ชาน*” อดีตหัวหน้าพรรคคอมมิวนิสต์จีนระหว่างค.ศ.

๑๙๒๘-๑๙๓๐ (ก่อนหวังหมิงและก่อนเหมาเจ๋อตุงเป็นหัวหน้าพรรคใน ค.ศ. ๑๙๓๕) ได้สอนศิษย์ในประเทศจีนและได้ส่งศิษย์มาแพร่คตินั้นในบางประเทศ นายคนนั้นถูกปลดจากฐานะหัวหน้าพรรคฯ แล้วได้ไปอาศัยอยู่ที่มอสโคว์พักหนึ่งโดยทำงานในสำนักแปลหนังสือ ระหว่างนั้นเขาถูกสตาลินสั่งจับฐานดำเนินแนวทางทรอสกี แนวทางนี้ปรากฏตามมติของการประชุมพรรคคอมมิวนิสต์โซเวียต ค.ศ. ๑๙๒๙ ซึ่งรับรองต่อมาโดยสมัชชาครั้งที่ ๕ ขององค์การคอมมิวนิสต์สากล (COMINTERN) กล่าวไว้ว่าแนวทางทรอสกีเป็นแนวทางเบี่ยงของนายทุนน้อยออกจากลัทธิมาร์กซ (PETTY-BOURGEOIS DEVIATION FROM MARXISM) จึงแสดงให้เห็นว่า “*หลี่ ลี ชาน*” มีซากทศนะที่สืบมาจากระบบทุนศักดินาของจีนเก่า และยิ่งกว่านั้นตามหนังสือที่พรรคคอมมิวนิสต์โซเวียตแต่งขึ้นเมื่อ ค.ศ. ๑๙๓๙ (สมัยสตาลิน) ว่าด้วยประวัติของพรรคนั้นกล่าวว่าทรอสกีเป็นผู้นำพันธมิตรกลุ่มกั๊กตันพรรคฯ ซึ่งรวมทั้ง “*อนาร์โค-ซินดิคาลิสต์*” (ANARCHO-SYNDICALISM) คือลัทธิซินดิคาลิสต์ (SYNDICALISM) ซึ่งเดิมเป็นลัทธิที่คุ้มครองผลประโยชน์ของกรรมกร ต่อมาได้พัฒนาเป็นลัทธิสังคมนิยมชนิดหนึ่งที่ดีว่าองค์กรกรรมกรต้อง

เป็นผู้ควบคุมปัจจัยการผลิตของสังคมและเป็นผู้แบ่งปันส่วนผลิต
ผลิตของสังคมให้แก่ราษฎร มิให้อยู่ในมือของรัฐซึ่งจะต้องหมก
หน้าทีแล้วเหือคหายไปโดยมีสหพันธ์ขององค์การกรรมกรต่างๆ
ขึ้นมาแทนที่รัฐ แม้ว่าลัทธิซินดิคาลิสม์มีลักษณะหลายอย่าง
คล้ายลัทธิมาร์กซแต่ก็คล้ายลัทธิอนาธิปไตยมากกว่าจึงมีชื่อว่า
“อนาร์โค-ซินดิคาลิสม์” (ANARCHO-SYNDICALISM) แต่
ลัทธิชาวนมีซากทักณะคัดคินาผสมเข้ามาด้วยเช่นเขาสอนสอนุ-
ศิษย์ให้ถือมอสโคว์เป็นเมืองหลวงของโลก อันเท่ากับสอนให้
เอาชาติหนึ่งไปขึ้นอีกชาติหนึ่งตามระบบคัดคินา และสอนให้
ถือ “*ลัทธิไม่มีชาติ*” ซึ่งขัดต่อคำสอนของเลนินที่ว่าชาติยัง
คงอยู่เป็นเวลาช้านาน และขัดต่อ “*ลัทธิ “INTERNATION-
ALISM”*” ซึ่งศัพท์นั้นก็แสดงความหมายชัดเจนอยู่แล้วว่าเป็น
ศัพท์สนธิระหว่างคำว่า “INTER” แปลว่า “ระหว่าง” กับ
คำว่า “NATION” แปลว่าชาติ คือ ชาติยังคงอยู่ เหมาเจอ-
ตุงอธิบายไว้ว่า คอมมิวนิสต์ถือลัทธิระหว่างชาติสमानกับ
ลัทธิรักชาติ (PATRIOTISM) และถือว่าชาติใหญ่ชาติน้อย
มีความเสมอภาคกันมิใช่ชาติหนึ่งต้องขึ้นกับอีกชาติหนึ่ง
ลัทธิชาวนต้องถูกขับออกจากพรรคฯ โดยการอภิวัฒน์ใหญ่ทาง

สังคมพรรคชนน

ส่วนในฝรั่งเศสนั้นนอกจากผู้สนใจจะศึกษาทักณะ และ
วิธีปฏิบัติที่นิกายคอมมิวนิสต์ต่างๆ มีต่อชาติฝรั่งเศสแล้ว ก็อาจ
สังเกตจากการปฏิบัติที่ดูเหมือนเป็นเรื่องที่ผิวเผิน แต่ก็แสดง
ออกซึ่งทักณะที่มีต่อชาติฝรั่งเศสของนิกายต่างๆ เช่น พรรคคอม-
มิวนิสต์ฝรั่งเศสนั้น ได้ฉลองวันชาติฝรั่งเศสร่วมกับราษฎรใน
วันที่ ๑๔ กรกฎาคม อันตรงกับวันอภิวัฒน์ประชาธิปไตย
ค.ศ. ๑๗๘๙ และในการประชุมพรรคหรือประชุมแนวร่วมฝ่าย
ซ้ายหัวหน้าพรรคคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศสก็เป็นผู้นำร้องเพลง
“มาเซย์เยส” อันเป็นเพลงชาติฝรั่งเศส ครั้นแล้วจึงร้องเพลง
“ระหว่างชาติ” (INTERNATIONALE) ส่วนนิกายปลืดย่อย
เอียงซ้ายจัดมิได้ปฏิบัติเช่นนั้น

ผมได้กล่าวไว้แล้วว่า ลัทธิคอมมิวนิสต์นั้นมีหลายนิกาย
ที่โจมตีระหว่างกันเองและโจมตีลัทธิสังคมนิยมอื่นๆ ยิ่งกว่าการ
โจมตีฝ่ายขวา ฉะนั้นผู้ใดจะนิยมชมชอบในนิกายใดก็ต้อง
พิจารณาเหตุผลของทุกๆ ฝ่าย แล้ววินิจฉัยว่าการที่นิกายนั้น
โจมตีนิกายนี้มีหลักฐานแน่ชัด หรือเป็นการสาธิตโคลนใส่กัน
เพราะบุคคลที่เกิดมาจากสังคมเก่า หรือจากสังคมที่มีซากเก่า
ตกค้างอยู่นั้น อาจมีทักณะแห่งความเห็นแก่ตน “EGOIST
CONCEPT” ถือความเห็นของตนว่าถูกต้องเสมอไปติดตัวอยู่

มากบ้างน้อยบ้าง ที่ขัดกับทัศนะที่มีต่อส่วนรวมของมวลราษฎรจะ
“PUBLIC CONCEPT” หรือ “ALTRUISM”

หลายราชอาณาจักรเข้าใจถึงความจริงในเรื่องนี้ จึงใช้
สิทธิประชาธิปไตยอย่างเสรีแก่ราษฎร ในการนับถือสิทธิการ
เมือง อาทิ สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) ที่ยอมให้มาร์ชกับ
เองเกลล์อาศัยลี้ภัยอยู่ในประเทศนั้นตลอดอายุขัย ซึ่งท่านทั้ง
สองก็ได้เขียนแถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์ และบทความอื่นๆ
โฆษณาแพร่หลาย รวมทั้งจัดตั้งองค์การกรรมกรระหว่าง
ประเทศครั้งที่ ๑ ขึ้น สหราชอาณาจักรได้ยอมให้มีพรรคคอม-
มิวนิสต์ที่แสดงทัศนะของตนได้อย่างเสรี แต่ระบบราชาธิปไตย
ของอังกฤษก็ดำรงคงอยู่จนปัจจุบันนี้ สหราชอาณาจักรเบล-
เยียม, เนเธอร์แลนด์, เดนมาร์ก, สวีเดน, นอร์เวย์, ก็ไม่กลัว
คอมมิวนิสต์โดยยอมให้มีพรรคคอมมิวนิสต์ชนิดต่างๆ ระบบ-
ราชาธิปไตยของราชอาณาจักรเหล่านั้นก็ดำรงคงอยู่จนปัจจุบันนี้
ส่วนบางสาธารณรัฐมีความกลัวคอมมิวนิสต์มาก ระบบคอม-
มิวนิสต์ก็เกิดขึ้นในสาธารณรัฐนั้น เมื่อผมมาถึงปารีสใน
ค.ศ. ๒๕๑๓ ได้มีชาวอเมริกันผู้หนึ่งมาสนทนาคำด้วยถึงปัญหา
ความกลัวคอมมิวนิสต์ในสหรัฐอเมริกา ผมได้ชี้แจงแก่ผู้นั้นว่า
“เพราะคนอเมริกันส่วนมากกลัวคอมมิวนิสต์ สหรัฐอเมริกา

ได้ระบบคอมมิวนิสต์” คนนั้นจึงถามผมว่า เพราะเหตุใด
ผมตอบว่า เพราะความกลัวคอมมิวนิสต์จนขึ้นสมอง
รองอำนาจก็จะทำการบีบบังคับราษฎรมากขึ้นทั้งทางตรง
และทางอ้อมเพื่อหวังจะสกัดกั้นคอมมิวนิสต์ อันจะทำให้
ให้ราษฎรอเมริกันส่วนมากต้องเดือดร้อน แล้วก็รวม
กันต่อสู้ผู้ครองอำนาจนั้นโดยไม่รังเกียจว่า ระบบใหม่
จะเป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่ ผมได้อ้างราชอาณาจักรต่างๆ
ดังกล่าวแล้วที่ไม่กลัวคอมมิวนิสต์จนขึ้นสมอง ระบบราชา-
ธิปไตยของราชอาณาจักรเหล่านั้นก็ดำรงคงอยู่ได้จนปัจจุบันนี้
อเมริกันที่มาสนทนากับผมตอบว่า เขาเห็นด้วยกับความเห็น
ของผม แต่ความจริงใจของเขาอย่างไรนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง

หลายประเทศแห่งค่ายสังคมนิยมพรรคที่เกย
มีชื่อว่า “พรรคคอมมิวนิสต์” นั้น เมื่อเห็นว่าราษฎร
ในประเทศนั้นยังไม่พร้อมที่จะรับซื้อเช่นนั้นของ
พรรคก็เปลี่ยนชื่อเป็นอย่างอื่น เช่น ในเวียตนาม-
เหนือพรรคนำชื่อว่า “พรรคเลาดง” แปลว่าพรรค
คนงาน, ในเกาหลีเหนือพรรคนำชื่อแปลเป็นไทย
ว่า “พรรคคนงานเกาหลี”, ในเยอรมันตะวันออก

(40) นายจลิน ล้ำซ่า (41) นาวาโท หลวงชำนาญการ (42) พลเรือตรี เล็ก สุมิตร (43) พระช่วง เกษตรศิลปการ (44) พระยาประภักตกลศาสตร์ (45) พลตรี บัญญัติ เทพหัสดิน ณ อยุธยา (46) พลตรี น้อม เกตุญาติ (47) พระสุขุม วิจิฉัย (48) พลเรือตรี ตรีชัย ชำรงนาวาสวัสดิ์ (49) พระยาบริหารนิติธรรม (50) นายจูล วัจนคุปต์

3. ข้าพเจ้าให้ข้อสังเกตแก่นิสิตนักศึกษาเหล่านั้นไว้อีกว่า

ก. ปัจจุบันนี้เชื่อพระวงศ์ตั้งแต่ชื่อหม่อมเจ้าขึ้นไปมีจำนวนลดน้อยลง ดังนั้นผู้ที่ลดหลั่นลงไปคือหม่อมราชวงศ์ ซึ่งมีโอกาสดี

ข. ปัจจุบันนี้จำนวนผู้มีบรรดาศักดิ์ลดน้อยลงกว่าก่อนมาก เพราะตั้งแต่ พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา มิได้ตั้งบรรดาศักดิ์ให้แก่ผู้ใด ส่วนผู้ที่มิได้อยู่แก่ก็เวนคืนบรรดาศักดิ์หลายคน ต่อมาได้มี พ.ร.บ. เลิกบรรดาศักดิ์ยกเว้นผู้ประสงค์สงวนบรรดาศักดิ์เดิมของตนไว้

รัฐธรรมนูญฉบับ 2492 ได้เตรียมฟื้นบรรดาศักดิ์ไว้ในมาตรา 12 ที่มีความว่า "พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะสถาปนาฐานันดรศักดิ์ และพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์" ทั้งนี้ต้องเข้าใจว่า รัฐบาลเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ ฉะนั้น รัฐบาลเป็นผู้เสนอให้พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้อยู่เพียง 3 ปีก็ถูกยกเลิก รัฐบาลสมัยนั้นจึงยังไม่ทันกราบบังคมทูล ให้ทรงแต่งตั้งบรรดาศักดิ์ขึ้นใหม่ อย่างไรก็ตาม มีบางคนและบางพรรคเรียกร้องในจอมพลสฤษดิ์ และต่อมาจนถึงปัจจุบันก็จะฟื้นบรรดาศักดิ์ขึ้นใหม่อีก ฉะนั้น ถ้าหากรัฐธรรมนูญฉบับที่กำลังร่างใหม่เจริญรอยตามรัฐธรรมนูญฉบับ 2492 เราก็มีหวังที่จะได้เห็นผู้มีบรรดาศักดิ์รุ่นใหม่ตามจำนวนที่รัฐบาลต้องการ ทำนองเดียวกันกับขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่เห็นกันอยู่แพร่หลาย

ค. โดยที่รัฐธรรมนูญฉบับ 2492 ได้ยกยอกเอาวุฒิสมาชิกแห่งรัฐธรรมนูญฉบับได้คุมมาเป็นวุฒิสมาชิกเริ่มแรกของฉบับนั้น จึงมีปัญหาว่า ถ้าหากรัฐธรรมนูญที่กำลังร่างใหม่เจริญรอยตามฉบับ 2492 ไซ้ร สมาชิกแห่งสภานิติบัญญัติปัจจุบันจะได้รับการยกยอกทั้งหมดหรือส่วนหนึ่งให้เป็นวุฒิสมาชิกเริ่มแรกของรัฐธรรมนูญใหม่หรือไม่.

จดพิทักษ์เจตนารมณ์ประชาธิปไตยสมบูรณ์ของวีรชน 14 ตุลาคม

พิมพ์ครั้งแรก วารสาร อมธ. ฉบับวันที่ 10 ธันวาคม, รวมปาฐกถา บทความ และข้อสังเกตของ นายปรีดี พนมยงค์ (กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์)
พิมพ์ครั้งที่สอง (ต้นฉบับจากการพิมพ์ครั้งแรก)

4.5
เราจะต่อต้านเผด็จการ
อย่างไร

สวัสดิ์ท่านทั้งหลาย

ผมขอขอบคุณท่านประธานกรรมการ ท่านกรรมการและสมาชิกสมาคมนักเรียนไทยในประเทศฝรั่งเศส ที่ได้เชิญผมกับภรรยาเข้าร่วมสังสรรค์ในงานชุมนุมฤดูร้อน พ.ศ.2517 ของสมาคม ท่านประธานกรรมการในนามของสมาคมขอให้ผมแสดงปาฐกถาในหัวข้อว่า

"เราจะต่อต้านเผด็จการอย่างไร"

ผมเห็นว่าปัญหาที่ท่านเสนอขึ้นนี้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ ของนิสิตนักศึกษา นักเรียน และราษฎรไทยส่วนมากที่รักชาติรักความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งปรารถนาพิทักษ์ชัยชนะก้าวแรกที่วีรชน 14 ตุลาคม 2516 ได้เสียสละชีวิต ร่างกาย และความเหน็ดเหนื่อยต่อสู้เผด็จการเพื่อให้ชาติและราษฎรไทยได้รับบรรลุซึ่งประชาธิปไตยสมบูรณ์ แต่สถานการณ์ในประเทศไทยขณะนี้ปรากฏตามข่าวสารหลายกระแสที่ท่านทั้งหลายได้รับโดยตรงจากประเทศไทยก็ดี จากวารสารกับหนังสือพิมพ์รวมทั้งวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ของต่างประเทศและของคนไทยในต่างประเทศก็ดี รวมทั้งวารสารนักเรียนไทยในประเทศฝรั่งเศสซึ่งได้พยายามนำข่าวเท่าที่รวบรวมได้เสนอต่อสมาชิกและผู้่านักดีนั้น พอสรุปใจความได้ว่าประชาธิปไตย

กำลังถูกคุกคามโดยมีบุคคลจำนวนหนึ่งต้องการฟื้นเผด็จการขึ้นมาอีก และบุคคลอีกจำนวนหนึ่งดำเนินการอย่างสุดเหวี่ยงข้อยแย้งผลแห่งชัยชนะ ซึ่งวีรชน 14 ตุลาคม 2516 นำมาให้ปวงชนนั้นไปเป็นประโยชน์ของอภิสิทธิ์ชน โดยเฉพาะเพื่อสถาปนาเผด็จการของอภิสิทธิ์ชนขึ้น

การต่อต้านเผด็จการนั้นเป็นเรื่องกว้างขวางพิศดารมากเพราะเผด็จการมีหลายชนิด ผู้นิยมชมชอบเผด็จการชนิดใดชนิดหนึ่งหรือหลายชนิด ก็มีอยู่ในทางแสดงออกอย่างเปิดเผยและในทางไม่สนใจว่า เผด็จการจะกลับฟื้นคืนอีกหรือไม่ ส่วนฝ่ายต่อต้านเผด็จการนั้นก็มิหลายจำพวก บางพวกต่อต้าน “ระบบ เผด็จการ แต่ บางจำพวกต่อต้านเฉพาะตัวคนบางคนที่เป็นผู้เผด็จการซึ่งท่านจะเห็นได้ว่า บางคนต่อต้านเฉพาะจอมพลถนอมและจอมพลประภาส แต่นิยมชมชอบจอมพลสฤษดิ์เพราะเหตุที่ตนเองหรือญาติมิตรได้ประโยชน์จากจอมพลสฤษดิ์ และมีเสียงเรียกร้องให้วิญญาณของจอมพลผู้นี้กลับคืนชีพขึ้นมาอีก บางคนเอาคำกลอนของสุนทรภู่ตอนหนึ่งที่ว่า “รู้อะไรก็ไม่สู้รู้วิชา รู้รักษาตัวรอดเป็นยอดดี” นั้นมาเป็นสloganเพื่อใช้เป็นหลักในการปฏิบัติตน แต่อันที่จริงกลอนนั้นเป็นคำรำพึงของสุนทรภู่ ซึ่งเป็นปราชญ์ที่มีปัญญาสูง รับราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริตในรัชกาลที่ 2 แต่ในสมัยรัชกาลที่ 3 สุนทรภู่ต้องระเห่เรวอน ส่วนพวกประจบสอพลอแม้ไม่มีความรู้ก็สามารถรับราชการมีตำแหน่งสูง สุนทรภู่ไม่มีความประสงค์ให้ชนรุ่นหลังคิดเอาตัวรอดเฉพาะตน วิธีต่อต้านเผด็จการนั้นก็มิมากมายหลายชนิด ฉะนั้นวันนี้ผมจึงขอสนองศรัทธาท่านทั้งหลายเพียงกล่าวความโดยสังเขปพอสมควรแก่เวลาเท่านั้น ถ้าท่านผู้ใดสนใจก็ขอให้ค้นคว้าต่อไปให้สมบูรณ์ทั้งทางทฤษฎีและตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมประจักษ์อยู่ในสังคมต่าง ๆ ให้สมานด้วย แล้วพิจารณาประยุกต์ให้เหมาะสมแก่สภา, ท้องที่, กาลสมัยของแต่ละสังคมที่วิวัฒนาการอยู่ในระดับต่าง ๆ

ผมต้องขอแจ้งให้ทราบล่วงหน้าว่า ในการกล่าวถึงประเด็นต่าง ๆ นั้น บางตอนที่จำเป็นต้องอ้างถึงลัทธิและชื่อของผู้ตั้งลัทธิที่มีเรื่องเกี่ยวข้องกับประเด็น ขอให้ท่านเข้าใจว่าผมมิใช่เป็นโฆษกของลัทธิใด ๆ หรือนิกายใด ๆ ท่านผู้ใดจะเลือกใส่หรือไม่เชื่อมใส่ในลัทธิใดหรือนิกายใด ก็เป็นเรื่องเสรีภาพตามสิทธิมนุษยชนที่ท่านพึงมีคือมีสิทธิในการเลือกถือลัทธินิยมใด ๆ ได้ตามความสมัครใจ เมื่อได้พิจารณาลัทธิหรือนิกายนั้นโดยถี่ถ้วนแล้วตามวิธีที่พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนไว้ในกาลามสูตร

1. ปรัชญาทางยุทธศาสตร์

ก่อนที่ผมจะเข้าสู่ประเด็นของเรื่อง ผมขอให้ข้อสังเกตว่าการต่อต้านเผด็จการนั้น มิใช่ฝ่ายต่อต้านจะกระทำตามอำเภอใจต่อฝ่ายเผด็จการ เพราะฝ่ายหลังย่อมทำการตอบโต้โดยตรง และโดยปริยายต่อฝ่ายที่ทำการต่อต้าน ดังนั้น การต่อต้านเผด็จการจึงหมายถึงการต่อสู้ระหว่างสองฝ่าย เมื่อมีการต่อสู้ระหว่างสองฝ่ายแล้วจึงเข้าสู่รูปแบบที่เรียกว่า “สงคราม” ซึ่งมีทั้งสงครามทางเศรษฐกิจ, สงครามทางการเมือง, สงครามทางจิตวิทยา และสงครามทางศาตราวุธ

ผมจึงขอให้ฝ่ายต่อต้านเผด็จการ ระลึกถึงปรัชญาทางยุทธศาสตร์ซึ่งเป็นยอดสรุปแห่งวิชาว่าด้วยการทำสงครามไม่ว่าจะเป็นการทำสงครามชนิดใด โรงเรียนนายทหารชั้นสูงหลายแห่งในยุโรปก็ได้แนะนำเอาคติของนักปรัชญายุทธศาสตร์ต่าง ๆ กล่าวไว้ บางโรงเรียนก็ได้กล่าวถึงนักปรัชญายุทธศาสตร์ชาวเอเชียผู้หนึ่งไว้ด้วย ท่านผู้นี้มีชื่อว่า “ซุนจื่อ” (Sun Tzu) เกิดในประเทศจีนประมาณ 400 ปี ก่อนพระเยซูหรือประมาณ 2,400 ปีมาแล้ว ได้ให้คติไว้สรุปเป็นใจความว่า “รู้จักเขาและรู้จักเรา รว้อยครั้งก็ชนะทั้งร้อยครั้ง” ในการที่ผมนำคติของท่านผู้นี้มาอ้างก็เพราะเห็นว่าเมื่อผลที่พิสูจนได้ในทางตรรกวิทยา ถ้าผู้ใดขบวนการใดสามารถเอาคตินั้นมาประยุกต์แก่การต่อต้านเผด็จการแล้ว ก็สามารถกำหนดยุทธวิธีต่อสู้ให้เหมาะสมแก่กำลังของทั้งสองฝ่ายได้ว่า ในสภาพอย่างไร ในท้องที่อย่างไร ในกาลสมัยใด ควรต่อสู้อย่างไร ถ้าหากผู้ใดขบวนการใดไม่รู้จักสภาพกำลังของฝ่ายปรปักษ์ และไม่รู้จักสภาพกำลังแท้จริงของฝ่ายตน หรือรู้จักเพียงด้านใดด้านหนึ่งก็ไม่สามารถใช้ยุทธวิธีให้เหมาะสมแก่สภาพ, ท้องที่, กาลสมัยได้

2. ฝ่ายเผด็จการ

2.1 เมื่อก่อนที่สงครามโลกครั้งที่ 2 จะก่อตัวขึ้นในยุโรปนั้น ลัทธิปกครองซึ่งฝ่ายบริหารประเทศมีอำนาจเด็ดขาดปกครองคนส่วนมากในสังคมอย่างทาส และถ้าไพร่ของเจ้าศักดินาได้กลับฟื้นขึ้นมาอีกในหลายประเทศ แล้วได้แพร่ไปยังประเทศไทยด้วย อาทิ ลัทธิฟาสซิสต์, ลัทธินาซี, ลัทธินายทหารผู้ใหญ่อำนาจเด็ดขาดในการปกครองประเทศ จึงได้มีผู้เอาคำว่า “เผด็จ” ซึ่งแผลงมาจากภาษาขอม “ผดาด” แปลว่าเด็ดขาด ผสมเข้ากับคำว่า “การ” เป็นศัพท์ไทยว่า “เผด็จการ” ต่อมาราชบัณฑิต

ธิปไตยการคลัง (4) การแบ่งปันเศรษฐกิจระหว่างประเทศโดยกลุ่มทุนผูกขาด (5) การแบ่งดินแดนในโลก (ปัจจุบันนี้เปลี่ยนเป็นอาณานิคมแบบใหม่คือจักรวรรดินิยม มีอำนาจหรืออิทธิพลเหนือประเทศอื่น ๆ)

ดังนั้น "จักรวรรดินิยม" จึงเป็นระบบเผด็จการของระบบทุนผูกขาด

2.3 ในพจนานุกรมภาษาฝรั่งเศสและอังกฤษได้ให้คำที่มีความเหมือนกัน (SYNONYM) กับคำว่า "DICTATURE" หรือ "DICTATORSHIP" ไว้ คือ คำว่า "ฟ. Absolution, อ. "Absolutism" ที่แปลเป็นไทยว่า "สมบูรณาญาสิทธิราชย์"; คำว่า "ฟ. Despotisme อ. Despotism" ที่แปลเป็นไทยว่า "ทารุณราชย์" และคำว่า "ฟ. Tyrannie อ. Tyranny" ซึ่งมีความหมายเช่นกัน

2.4 พิจารณาตามสาระแห่งความหมายของ "เผด็จการ" ดังกล่าวนั้น ระบบเผด็จการเริ่มเกิดขึ้นเมื่อระบบทาสได้เข้ามาแทนที่ระบบประชาธิปไตยปฐมกาลของมนุษยชาติแล้วผู้เป็นหัวหน้าสังคม ถือว่าคนในสังคมเป็นทรัพย์สินของตนประดุจสัตว์พาหนะ เช่น วัว ควาย ช้าง ม้า ซึ่งหัวหน้าสังคมมีอำนาจบังคับให้ทำงานเพื่อตน และมีอำนาจเขียนตีเข่นฆ่าได้กฎหมายเก่าของสยามบัญญัติว่า ทาสเป็นทรัพย์สินชนิดหนึ่งจำพวกเดียวกับสัตว์ที่มีชีวิตทั้งหลายเรียกว่า "วิญญาณกทรัพย์" (ส่วนทรัพย์สินประเภทไม่มีชีวิตเรียกว่า "อวิญญาณกทรัพย์") ผู้ศึกษากฎหมายโรมันย่อมทราบว่ กฎหมายนั้นบัญญัติว่าทาสเป็นทรัพย์สินชนิดหนึ่งของเจ้าทาส ระบบปกครองสังคมทาสจึงเป็นระบบเผด็จการชนิดทารุณโหดร้าย

ต่อมาเจ้าทาสได้ผ่อนผันให้ทาสบางส่วนประจำทำงานในที่ดินของเจ้าทาสเพื่อทำการเพาะปลูกในที่ดิน นำดอกผลที่ทำได้ส่งเป็นบรรณาการหรือที่เรียกว่า "ส่งส่วย" แก่เจ้าทาสและหัวหน้าสังคมซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินทั้งหลายในสังคม ระบบที่เรียกว่า "ศักดินา" จึงเกิดขึ้นตามที่ผมเคยกล่าวไว้ในปาฐกถาเมื่อปีกลายนี้ในงานชุมนุมนักเรียนไทยในสหพันธรัฐเยอรมัน

แม้จะได้มีระบบศักดินาแล้ว ระบบทาสก็ยังไม่หมดสิ้นไปในทันใด คือ ยังอยู่คู่เคียงกับระบบศักดินาเป็นเวลาอีกช้านานมาก ในประเทศไทยนั้นระบบทาสอยู่คู่เคียงกับระบบศักดินา จนกระทั่ง ร.ศ.124 (พ.ศ.2448) ซึ่งรัชกาลที่ 5 ได้ทรงประกาศยกเลิกทางนิตินัย แม้กระนั้นซากของทศณะทาสอันเป็นระบบที่มีอยู่เป็นเวลารชานานหลายหมื่นปีก็คงยังมีเหลืออยู่ซึ่งตกทอดต่อ ๆ กันมาซึ่งสังคมศักดินาด้วย ระบบปกครองสังคมศักดินาเป็นระบบเผด็จการทำนองระบบเผด็จการทาส

โดยที่ในสมัยโบราณ มนุษย์ยังไม่มีความเข้าใจในกฎธรรมชาติอันเป็นกฎทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างถูกต้องจึงหลงเชื่อว่าความเป็นไปแห่งความเป็นอยู่ของตนนั้น ก็โดยอิทธิพลดาบบันดาลขึ้น จึงได้มีลัทธิทางไสยศาสตร์ชนิดหนึ่งที่สอนให้บุคคลหลงเชื่อว่าผู้เผด็จการทาสและศักดินาเป็นผู้ที่อิทธิพลดาบส่งมาให้เกิดในมนุษย์โลกเพื่อปกครองมนุษย์ ทุกลัทธิไสยศาสตร์ชนิดนั้นมีสาระตรงกันว่า หัวหน้าสังคมเป็นผู้ที่พระเจ้าบนสวรรค์ส่งมาให้เกิดในมนุษย์โลก จะต่างกันก็อยู่ที่ว่าเทพเจ้าใดเป็นผู้ส่งมา เช่น ฝ่ายยุโรปอ้างว่า "อภิเทวา" (God) ลัทธิขงจื้ออ้างว่าจักรพรรดิจีนเป็นโอรสของสวรรค์เรียกเป็นภาษาจีนว่า "เทียนจื่อ"; จักรพรรดิเวียดนามถือคติอย่างจีนจึงอ้างตนว่าเป็น "เทียนจื่อ" แต่คนไทยออกสำเนียงเพี้ยนไปในการเรียก "องเชียงสือ" ที่เคยเข้ามาอาศัยอยู่ในสยามสมัยกรุงธนบุรีว่า "องเชียงสือ"; คติญี่ปุ่นอ้างว่าจักรพรรดิเป็นโอรสของดวงอาทิตย์ ลัทธิฮินดูอ้างว่าพระนารายณ์แบ่งภาคมาเกิดประดุจเป็นพระอินทร์แห่งมนุษย์โลก คำสั่งของเทพสมมตินั้นมีผลานุภาพ ประดุจเสียงคำรามของราชสีห์ซึ่งเรียกว่า "สุรสีหนาท" อันแสดงให้เห็นชัดถึงอำนาจเผด็จการที่น่าเกรงขาม

สาระสำคัญของระบบทาสและศักดินา คือ เจ้าทาสและเจ้าศักดินาซึ่งเป็นคนจำนวนน้อยในสังคมมีอำนาจบังคับทาสและข้าไพร่ซึ่งเป็นราษฎรส่วนข้างมากของสังคม จำต้องปฏิบัติตามคำสั่งหรือ "สุรสีหนาท" ของเจ้าทาสและเจ้าศักดินาและจำต้องเชื่อฟังอย่างหลับหูหลับตา ซึ่งเรียกเป็นภาษาฝรั่งเศสว่า "Obeissance Areugle" อังกฤษ "Blind Obedience" ถ้าไม่เชื่อฟังก็ต้องถูกเจ้าทาสและเจ้าศักดินาลงโทษตามอำเภอใจ เช่นทรมานกักขัง, เขียนตี, ให้ออกขาย, เข่นฆ่า ระบบทาสและศักดินาจึงเป็นรากเง่าของระบบเผด็จการที่ปกครองสังคมโดยวิธีการเช่นเดียวกันนั้น อาทิ ระบบฟาสซิสต์, นาซี, ระบบเผด็จการทหาร

แม้เผด็จการทาสและศักดินาจะใช้วิธีหลอกลวงให้คนส่วนมากของสังคมหลงเชื่อว่า หัวหน้าสังคมเป็นผู้ที่พระเจ้าบนสวรรค์ให้จุติมาเกิดในมนุษย์โลกดังที่ผมได้กล่าวมาแล้วในข้อก่อนก็ดี แต่ก็มีทาสและข้าไพร่ที่ถูกกดขี่อย่างหนักในสังคมต่าง ๆ ได้เกิดจิตสำนึกที่ตนถูกกดขี่แล้วได้รวมกำลังต่อสู้โดยวิธีสันติบ้าง โดยใช้กำลังอาวุธบ้าง เช่น ขบวนการทาสนาโดย "สปาทากุส" (Spartacus) ผู้นี้สามารถรวบรวมทาสจำนวนน้อยไปสู่จำนวนมาก เริ่มต่อสู้ทางอาวุธกับระบบเผด็จการทาสโรมันเมื่อประมาณ 74 ปี ก่อนพระเยซูเกิด ผู้นี้พัฒนากำลังใจของตนสามารถรวมกำลังได้ถึง

2 แสนคน ทำการต่อสู้ได้เป็นเวลาถึง 2 ปี แต่ในที่สุดก็ต้องพ่ายแพ้แก่ฝ่ายเผด็จการ ทาสเพราะเหตุที่ขบวนการนั้นมีเจตนารมณ์สูงที่ไม่ยอมเสียศักดิ์ศรีของมนุษยชาติ ประวัติศาสตร์ของมนุษยสังคมที่จะคงมีอยู่เป็นเวลานานจึงจารึกวีรกรรมของขบวนการต่อต้านเผด็จการทาสและศักดินาที่มีต่อวิวัตกรรมการของสังคม

2.5 ในบทความปลื้มยอที่เขียนขึ้นในยุโรปเมื่อกลางคริสต์วรรษที่ 19 (ซึ่งมีผู้แปลเป็นภาษาในเอเชีย) นั้น ระบบทุนสมัยใหม่ได้พัฒนาไปไกลมากในยุโรปนั้นก็เป็นที่ธรรมดาที่ผู้เขียนจะต้องเน้นหนักถึงการเผชิญหน้ากัน และความเป็นปฏิปักษ์ต่อกันระหว่างชนชั้นนายทุนสมัย "BOURGEOISIE" ที่ผมแปลว่า "ชนชั้นเจ้าสมบัติ" กับ "PROLETARIAT" ที่ผมแปลว่า "ชนชั้นผู้ไร้สมบัติ" หรือ "WORKING CLASS" ที่ผมแปลว่า "ชนชั้นคนงาน"

แต่ในประเทศด้อยพัฒนา หรือที่มีศัพท์ใหม่เรียกประเทศกำลังพัฒนานั้น มีซากทาสและซากศักดินาอยู่ ฉะนั้นเราไม่ควรมองข้าม "ระบบทุนศักดินา" (FEUDAL CAPITALISM) ที่ได้มีขึ้นตั้งแต่ระบบศักดินาได้เกิดขึ้น คือส่วนหนึ่งของข้าไพร่ที่พ้นจากฐานทาสนั้น เมื่อมีทุนเล็กน้อยก็เริ่มทำการซื้อผลิตผลที่ข้าไพร่ส่วนมากได้สิทธิจากเจ้าศักดินาให้มีไว้เป็นส่วนหนึ่งของข้าไพร่ โดยผู้มีทุนน้อยนี้เอาของที่ข้าไพร่อื่นมาแลกเปลี่ยน ครั้นต่อมาเมื่อได้มีวัตถุอันเป็นสิ่งกลางที่ใช้ในการแลกเปลี่ยน เช่น สัตว์บางชนิด, เบี้ยบางชนิด, โลหะบางอย่าง เช่น ดีบุก, ทองแดง, เงิน, ทอง จึงได้ใช้วัตถุสิ่งกลางนั้นแลกเปลี่ยน อันเป็นวิธีที่เรียกว่า "ซื้อขาย" ข้าไพร่ที่ทำการค้าขายนี้ได้ทำการเอาเปรียบข้าไพร่ซึ่งเป็นผู้ผลิต ซึ่งเป็นเหตุให้ข้าไพร่ที่ทำการค้าขายมีกำไรสะสมเป็นทุนขยายการค้าขายกว้างขวางขึ้นและมีทุนให้ข้าไพร่อื่น ๆ ยืมโดยมีดอกเบี้ยบ้าง โดยให้ข้าไพร่อื่น ๆ ซื้อของเชื่อโดยกำหนดราคาขายอย่างแพง ซึ่งเป็นการเอาดอกเบี้ยอย่างแพงไปในตัว ดังนั้นข้าไพร่ส่วนมากซึ่งต้องส่งส่วยให้แก่เจ้าที่ดินและเจ้าศักดินาแล้ว ก็ยังถูกขูดรีดจาก "นายทุนศักดินา อย่างหนักอีกด้วย ท่านทั้งหลายที่มีใจเป็นธรรมต่อชาวนาสยาม โดยพิจารณาความจริงที่ประจักษ์ในชนบทก็ย่อมเห็นได้ แม้ในปัจจุบันนี้ว่าชาวนาสยามผู้ยากจนได้ถูกนายทุนพ่อค้าซากศักดินานี้ขูดรีดเพียงใดบ้าง

นายทุนศักดินามีอยู่ตั้งแต่โบราณกาลในสังคมที่เกิตรระบบศักดินาขึ้นแล้ว หากแต่ในสังคมต่าง ๆ เรียกนายทุนศักดินานี้ในชื่อต่าง ๆ กันตามภาษาของแต่ละสังคม

เช่นในอินเดียสมัยพุทธกาลนั้น จำแนกนายทุนศักดินาออกเป็น 3 อันดับ จากระดับต่ำไปสู่ระดับสูง คือ กระจุกพี, กทบดี, เศรษฐีซึ่งเป็นศัพท์บาลีสันสกฤตที่คนไทยแผลงเป็นศัพท์ไทยตั้งแต่โบราณกาล แม้ในปัจจุบันนี้สามัญชนคนไทยจำนวนไม่น้อยก็ได้ใช้ศัพท์นี้ตามความหมายนั้น คือ

ก. กระจุกพี ได้แก่ผู้ที่ทำการค้าเมล็ดพืชในชนบทเป็นคนมีที่ดินและเป็นคนมีเงินในชนบท เป็นเจ้าที่ดินในชนบทนับว่าเป็นคนมั่งมีในอันดับต่ำสุดกว่ากทบดีและเศรษฐี ซึ่งจะกล่าวต่อไปคนไทยจึงเดิมคำว่า "ไพร่" ไว้หน้าคำว่า "กระจุกพี" เป็น "ไพร่กระจุกพี" ซึ่งแสดงว่ายังอยู่ในฐานะที่เป็นไพร่ จึงต่างกับคำฝรั่งเศส "BOURGEOIS" และ "BOURGEOISIE" ซึ่งภาษาอังกฤษและเยอรมันก็ใช้ทับศัพท์ฝรั่งเศสนั้นเพื่อหมายถึง "นายทุนสมัยใหม่ เจ้าของปัจจัยการผลิตของสังคมผู้เป็นนายทุนจ้างแรงงาน" ตามที่วิทยาศาสตร์สังคมและเองเกลส์ได้ให้ความหมายไว้ซึ่งผมจะกล่าวในข้อ 2.7 ต่อไป

ข. กทบดี ได้แก่ผู้มีเคหสถานครอบครัวยิ่งใหญ่ใช้สรอย ซึ่งเป็นคนมั่งมีกว่า "กระจุกพี"

ค. เศรษฐี เป็นผู้มีทรัพย์สินมากมายอันดับหนึ่งเมื่อครั้งพุทธกาลถือว่าเศรษฐีเป็นพระสหายของพระราชา

ระบบทุนศักดินานี้ยังมีตกค้างอยู่ในประเทศด้อยพัฒนาซึ่งรวมทั้งสยามปัจจุบันด้วย ซึ่งส่วนหนึ่งได้เปลี่ยนเป็นนายทุนสมัยใหม่แล้ว แต่อีกส่วนหนึ่งยังมิได้เปลี่ยนแปลงไป หรือเปลี่ยนแปลงไปแต่ยังคงมีซากทาสและศักดินาซึ่งเป็นพลังสนับสนุนเกื้อกูลให้ระบบเผด็จการทาส และศักดินายังคงอยู่ต่อไป หรือกลับฟื้นขึ้นมาอีกในรูปสมบูรณาญาสิทธิราชย์เก่าหรือในรูปใหม่อย่างอื่นแต่ในสาระคือเผด็จการทาสและศักดินา

2.6 ความเป็นอยู่ตามระบบทาสและศักดินา ก่อให้เกิดกตัญญูทาสและศักดินา คือ

ก. ฝ่ายเจ้าทาสและเจ้าศักดินาเกิดจิตสำนึกว่า ระบบเผด็จการที่ฝ่ายตนปฏิบัติต่อคนส่วนมากของสังคมนั้นทำให้ฝ่ายตนครองชีพได้อย่างผาสุก จิตสำนึกนี้เป็นทัศนะของฝ่ายเจ้าทาสและเจ้าศักดินายึดมั่นอยู่ตามปกติวิสัย

ตะวันออกคือประเทศจีน ประเทศญวน ประเทศญี่ปุ่น และฝ่ายตะวันตกคืออินเดียและประเทศที่ใช้การกษัตริย์ให้ผู้น้อย
หมอบคลานกราบไหว้ต่อเจ้านายและผู้มีบันดาศักดิ์ที่เหมือนกับธรรมเนียมในประเทศสยามนั้น ปดนีประเทศเหล่านั้น
ก็ได้เลิกเปลี่ยนธรรมเนียมนั้นหมดทุกประเทศด้วยกันแล้ว การที่เขาได้พร้อมกันเลิกเปลี่ยนธรรมเนียมที่หมอบคลาน
กราบไหว้นั้น ก็เพราะเพื่อจะให้เห็นความดีที่จะไม่มีการกษัตริย์แก่กันในบ้านเมืองนั้นอีกต่อไป ประเทศใด เมืองใด ที่
ได้ยกธรรมเนียมที่เป็นการกษัตริย์ซึ่งกันและกัน ประเทศนั้นเมืองนั้นก็เห็นว่ามีความเจริญมาก ๆ เมืองโดยมาก ก็
ในประเทศสยามนี้ธรรมเนียมบ้านเมืองที่เป็นการกษัตริย์แก่กัน อันไม่ต้องด้วยยุติธรรมนั้นก็ยังมีอยู่อีกหลายอย่างหลาย
ประการ จะต้องคิดลดหย่อนผ่อนเปลี่ยนเสียบ้าง แต่การที่จะจัดผลัดเปลี่ยนธรรมเนียมจะให้แล้วไปในครั้งเดียวคราว
เดียวนั้นไม่ได้ จะต้องค่อยคิดเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาที่ควรแก่กาลที่จะเปลี่ยนแปลงได้ บ้านเมืองจึงจะได้ความ
เจริญสมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป แลธรรมเนียมที่หมอบคลานกราบไหว้ในประเทศสยามนี้เห็นว่าเป็นการกษัตริย์แก่กันแข็งแรงนัก
ผู้น้อยที่ต้องหมอบคลานนั้นได้รับความเหน็ดเหนื่อยลำบาก เพราะจะให้ยศแก่ท่านผู้ใหญ่ ก็การทำยศที่ให้คนหมอบคลาน
กราบไหว้ไม่ทรงเห็นว่ามีประโยชน์แก่บ้านเมืองแต่สิ่งหนึ่งสิ่งใดเลย ผู้น้อยที่ต้องมาหมอบคลานกราบไหว้ให้ยศต่อ
ท่านผู้ที่เป็นใหญ่นั้น ก็ต้องทนลำบากอยู่บนสิ้นวาระของตนแล้วจึงจะได้ออกมาพ้นท่านผู้ที่เป็นใหญ่ธรรมเนียมอันนี้
แลเห็นว่าป็นต้นแห่งการที่เป็นการกษัตริย์แก่กันทั้งปวง เพราะฉะนั้นจึงจะต้องละพระราชประเพณีเดิมที่ถือว่าหมอบ
คลานเป็นการเคารพอย่างหนึ่งในประเทศสยามนี้เสีย ด้วยทรงพระมหากรุณาที่จะให้ท่านทั้งหลายได้รับความสุข ไม่ต้อง
ทนยากลำบากหมอบคลานเหมือนอย่างแต่ก่อน แลธรรมเนียมที่หมอบคลานนั้นให้เปลี่ยนอิริยาบถเป็นยืนเป็นเดิน
ธรรมเนียมที่ท้าวบังคับแลกราบไหว้นั้น ให้เปลี่ยนอิริยาบถเป็นก้มศีรษะ ธรรมเนียมที่ยืนที่เดินแลก้มศีรษะนี้ใช้ได้
เหมือนกับธรรมเนียมที่หมอบคลานท้าวบังคับแลกราบไหว้ บางทีท่านผู้ที่มีบันดาศักดิ์ซึ่งชอบธรรมเนียมที่หมอบ
คลานกราบไหว้ตามเดิมเห็นว่าดีนั้นจะมีความสงสัยสนทนากันว่า การที่เปลี่ยนธรรมเนียมหมอบคลานให้ยืนให้เดินจะเป็น
การเจริญแก่บ้านเมืองด้วยเหตุไร ก็พึงรู้ว่าการที่เปลี่ยนธรรมเนียมใหม่ เลิกหมอบคลานให้ยืนให้เดินเห็น เพราะจะ
เห็นเป็นแน่ว่าจะไม่มีการกษัตริย์แก่กันในการที่ไม่เป็นยุติธรรมอีกต่อไป เมืองใดประเทศใดผู้ที่เป็นใหญ่มิได้ทำการกษัตริย์
แก่ผู้น้อย เมืองนั้นประเทศนั้นก็คงมีความเจริญเป็นแน่ ตั้งแต่สืบไปพระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย
ซึ่งจะเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทในพระที่นั่งแลที่เสด็จออกแห่งหนึ่งแห่งใด จึงประพฤติตามพระราชบัญญัติที่ทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดไว้เป็นข้อบัญญัติสำหรับข้าราชการต่อไปจงทุกข้อทุกประการ จึงได้โปรดเกล้าฯ ให้ท่าน
เจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ สมันตพงษ์พิศุทหมอบคลานบุรุษย์รัตนโมดมผู้สำเร็จราชการแผ่นดินตั้งเป็นข้อพระราชบัญญัติไว้
สำหรับแผ่นดินต่อไปดังนี้”

พระบรมวงศานุวงศ์หลายพระองค์ ได้ปฏิบัติตามพระราชประสงค์ของรัช
กาลที่ 5 โดยเฉพาะกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ พระอาจารย์กฎหมายสยามได้ทรงสั่ง
สอนตามพระราชประสงค์ของพระราชบิดา ครั้นต่อมา *ภายหลังรัฐประหาร 8 พ.ย.
2490 โดยความเกื้อกูลสนับสนุนจากชาวกัทศนะทาสและศักดินาแล้ว รัฐบาลที่ตั้งขึ้นหลาย
ชุด ต่อมาได้ทำการฟื้นฟูขนบธรรมเนียมทาสที่เลิกแล้วนั้นขึ้นมาอีก* ดังปรากฏในภาพจาก
นิตยสารหนังสือพิมพ์ นิสิตนักศึกษานักเรียนก็ถูกบังคับให้ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม
นั้น ซึ่งท่านยอมทราบแล้ว คำพิพากษาฎีกาบางฉบับก็มีผู้พิพากษาบางนายได้ตัดสิน
คดีโดยอาศัยประเพณีเก่าเป็นข้ออ้างลงโทษผู้ต้องหา ผมจึงคิดว่าถ้ารัชกาลที่ 5 มีญาณ
วิถึ และโดยเฉพาะกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์เห็นการฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณี
ทาส อันเป็นการขัดพระราชประสงค์และขัดต่อเจตนารมณ์ทางกฎหมายแล้ว พระ
องค์จะทรงมีความรู้สึกอย่างไร

ข. แม้ในประเทศจีนใหม่ปัจจุบัน ที่เข้าสู่ระบบสังคมนิยมเบื้องต้นแล้ว
ท่านก็จะได้ทราบข่าวที่ปรากฏจากเอกสารของสาธารณรัฐแห่งราษฎรจีนเองว่า เมื่อ
ไม่นานมานี้ได้มีการรณรงค์ต่อต้านชาวกัทศนะ “ขงจื้อ” อันเป็นชาวกัทศนะศักดินา
(ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ขงจื้อคิดขึ้นในสมัยโบราณ ขณะที่ประเทศจีนยังมีระบบทาสผสม
กับระบบศักดินา) แม้ว่า “หลินเปียว” ตัวแทนชาวกัทศนะนี้จะตายไปแล้ว แต่เขายัง
มีลูกสมุนตกค้างอยู่ซึ่งทำการเผยแพร่ในประเทศจีน และในบางประเทศอื่นที่เคยมี
บุคคลโฆษณาสรรเสริญหลินเปียวอยู่พักหนึ่ง แม้ในปารีสท่านอาจสังเกตเห็นว่า เมื่อ
ท้าวสารบางกระแสน้ำว่าหลินเปียวขึ้นเครื่องบินหนีจากประเทศจีนแล้วเกิดอุบัติเหตุ
เครื่องบินตกทำให้หลินเปียวกับพวกตายนั่น ผู้สดุดีหลินเปียวก็คัดค้านว่าไม่
จริง เพราะลุ่มหลงทศนะศักดินาของหลินเปียวอย่างหลบลูหลบลบตา

ก่อนนั้นขึ้นไปการอภิวัฒน์ใหญ่ทางวัฒนธรรมของชนชั้นผู้ไร้สมบัติจีน ได้
ทำการต่อสู้บุคคลที่มีชาวกัทศนะศักดินาและชาวกวความคิดนายทุนที่แทรกตัวเข้ามา
อยู่ในพรรคฯ อาทิ หลิวเซ้าฉี อดีตรองหัวหน้าพรรคฯ, เบ็งเซิง อดีตนายกเทศมนตรี
ปักกิ่ง, ลิวฉิงฉี อดีตเลขาธิการคณะกรรมการจีนเพื่อสันติภาพโลก และอดีตกรรม
การสันติภาพโลก (WPC) วลว และได้ฟื้นฟูการรณรงค์ต่อต้านหลินเปียว อดีตหัวหน้า
พรรคฯ ระหว่าง ค.ศ. 1928-1930 (ก่อนหวังหมิง และก่อนเหมาเจ๋อตงเป็นหัวหน้า

พรรคใน ค.ศ.1935) บทความของบุคคลเหล่านี้เคยมีผู้แปลเป็นภาษาอื่นในบางประเทศ

เมื่อกล่าวถึงแนวทางนโยบายของหลิวเซาฉีย่อมหมายถึงทัศนะนายทุนศักดินาด้วยซึ่งแสดงออกถึงการผูกขาดอภิวัฒน์และการอวดอ้างคุณภาพแห่งพวกของตนโดยเฉพาะ ประจวบพ้องคำที่ขอการผูกขาดและโฆษณาสินค้า หลิวเซาฉีเคยสอนสานุศิษย์ว่า “ชาวคอมมิวนิสต์เป็นผู้ที่ได้รับการหล่อหลอมเป็นพิเศษ” ซึ่งผิดจากคำสอนของมาร์กซ์เลนินที่สอนว่า *ซากหักส่นะของบุคคลที่เกิดมาในสังคมเก่ายังไม่หมดไปง่าย ๆ จึงจำเป็นต้องทำการสำรวจตนเป็นกรณีพิเศษ เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องเก่าที่คอยพินอยู่เสมอ* หนังสือที่หลิวเซาฉีเขียนไว้ให้ชื่อว่า “จะเป็นคอมมิวนิสต์ที่ดีได้อย่างไร (HOW TO BE A GOOD COMMUNIST) นั้นมีซากหักส่นะศักดินาและซากนายทุนศักดินาและนายทุนสมัยใหม่เจือปนอยู่มาก ฉะนั้นการอภิวัฒน์ใหญ่ทางวัฒนธรรมของชนชั้นผู้ไร้สมบัติจึงจะจัดทำขึ้นใหม่อีกเล่มหนึ่ง ให้ชื่อว่า “จะเป็นคอมมิวนิสต์ที่แท้จริงได้อย่างไร” (How to be a real Communist) ส่วนหลิวเซาฉี อติตหัวหน้าพรรค นั้นแนวทางของเขาเรียกว่า “เอียงซ้ายจัด” แต่ก็ตั้งอยู่บนรากฐานแห่งซากหักส่นะศักดินา (ดูหมายเหตุท้ายบทความนี้)

2.8 เมื่อระบบทาสในยุโรปตะวันตก ได้เสื่อมลงในปลายสมัยอาณาจักรโรมันโดยระบบศักดินาได้พัฒนาขึ้นมาแทนที่แล้ว แต่ซากหักส่นะทาสยังคงเหลืออยู่ในระบบศักดินาเป็นเวลายาวนานหลายศตวรรษ

ต่อมาในปลายสมัยยุคกลางของยุโรปตะวันตก คือ เมื่อประมาณคริสต์วรรษที่ 13 (ประมาณ 700 ปีมาแล้ว) ได้มีบุคคลจำพวกที่ออกสำเนียงตามภาษาฝรั่งเศสว่า “*บัวร์ชัวส์*” เขียนเป็นอักษรฝรั่งเศสว่า “*BOURGEOIS*” คือ พ่อค้าและผู้ประกอบหัตถกรรมที่อยู่ในย่านตลาดการค้า ซึ่งเรียกว่า “*บัวร์ก์*” เขียนเป็นภาษาฝรั่งเศสว่า “*BOURG*” คำนี้เทียบได้กับคำไทยว่า “*บัวร์*” ฉะนั้น “*บัวร์ชัวส์*” เทียบได้กับคำไทยว่า “*ชาวบัวร์*” ได้เป็นผู้เริ่มแรกในการจัดตั้งเป็นขบวนการต่อต้านเผด็จการศักดินาซึ่งปกครองท้องที่ ชาวบัวร์ได้รวมกำลังกันเป็นองค์การร่วมที่เรียกเป็นภาษาฝรั่งเศสว่า “*คอมมูน*” (*COMMUNE*) ซึ่งแผลงมาจากคำลาติน “*COMMUNIS*” อันเป็นองค์การที่ชาวบัวร์ผนึกกำลังกันเพื่อป้องกันผลประโยชน์ของตน และต่อสู้เจ้าศักดินาท้องที่เพื่อมีอิสระในการปกครองท้องที่ของตนเอง ออกต่างหากจากเผด็จการของเจ้าศักดินา

ท้องที่ แต่ยังคงขึ้นตรงต่อพระราชาธิบดีซึ่งเป็นประมุขสูงสุดของรัฐ การต่อสู้นั้นใช้วิธีหักทอนคือดันไม่ยอมอ่อนข้อให้เจ้าศักดินาท้องที่ การต่อสู้ได้ใช้เวลายาวนาน ชาวบัวร์จึงได้รับสัมปทานจากพระราชาธิบดีให้มีสิทธิปกครองท้องที่ของตนเองอันเป็นประวัติระบบเทศบาลในฝรั่งเศสและในหลายประเทศของยุโรปตะวันตก

ชาวบัวร์ก็หมดสภาพเป็นข้าไพร่ของเจ้าศักดินาแห่งท้องที่โดยพระราชาธิบดีรับรองให้มีฐานะนครที่ 3 ของสังคม คือเป็นฐานะนครถัดลงมาจากขุนนางบรรพชิตและขุนนางฆราวาสคือมีสภาพเป็นชนชั้นกลางระหว่างฐานะนครสูงกับผู้ไร้สมบัติ (*PROLETARIAT*) ซึ่งยังคงมีฐานะเป็นข้าไพร่ของเจ้าศักดินาท้องถิ่น กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ *ชาวบัวร์มีฐานะเป็นนายทุนชั้นกลาง ต่อมาชาวบัวร์ได้พัฒนาเครื่องมือหัตถกรรมให้มีสมรรถภาพดีขึ้นตามลำดับ ได้ขยายการค้ากว้างขวางขึ้น สะสมสมบัติเป็นทุน ได้มากขึ้น และเมื่อได้เกิดมีผู้ประดิษฐ์เครื่องมือใช้พลังไอน้ำในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 ชาวบัวร์ก็อาศัยทุนอันเป็นสมบัติที่สะสมไว้นั้นเป็นเจ้าของอุตสาหกรรมและวิสาหกิจสมัยใหม่ สภาพของชาวบัวร์ซึ่งเดิมเป็นเพียงนายทุนชั้นกลางจึงได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงไปเป็นนายทุนใหญ่สมัยใหม่*

แม้สภาพของชาวบัวร์หรือบัวร์ชัวส์ได้เปลี่ยนไปจากเดิมแล้ว ซึ่งในภาษามันยังหมายถึงชนชั้นกลางที่ดี แต่ในตำราวิทยาศาสตร์สังคมนิยมยังคงเรียกนายทุนสมัยใหม่ตามศัพท์เดิมว่า “*บัวร์ชัวส์*” และชนชั้นนายทุนใหญ่สมัยใหม่ว่า “*บัวร์ชัวซี*” (*BOURGEOISIE*) ตำราวิทยาศาสตร์สังคมนิยมที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษและภาษาเยอรมันก็ใช้วิธีทับศัพท์คำฝรั่งเศสดังกล่าวนั้น เพื่อเรียกชนชั้นนายทุนใหญ่สมัยใหม่ซึ่งมีความเฉพาะในทางวิทยาศาสตร์สังคมนิยม เองเกลส์ได้ทำฟุตโน้ตอธิบายความหมายของคำนี้ว่า

“*บัวร์ชัวซี (BOURGEOISIE) หมายถึงชนชั้นนายทุนสมัยใหม่ เจ้าของปัจจัยการผลิตของสังคมนิยมและเป็นนายจ้างของแรงงาน*”

เพื่อกระจ่างแจ้งยิ่งขึ้น ขอให้ท่านศึกษาประวัติลัทธิเศรษฐกิจเบื้องต้น ท่านก็จะพบว่าระบบทุนสมัยใหม่ได้ก่อตัวจาก “*ระบบทุนพาณิชย์*” (*CAPITALISME COMMERCIALE*) แล้ว “*ระบบทุนการคลัง*” (*CAPITALISME FINANCIER*) แล้วก็มาถึง “*ระบบทุนอุตสาหกรรม*” (*CAPITALISME INDUSTRIEL*)

ส่วนชนชั้นผู้มีทุนน้อยมีชื่อเรียกว่า “เปอตีเตอะ บูร์จัวซี” (PETITE BOURGEOISIE) และชนชั้นกลางมีชื่อเรียกว่า “มัวแยน์ บูร์จัวซี” (MOYENNE BOURGEOISIE)

ฉะนั้น ผมจึงได้กล่าวไว้ในหนังสือ “ว่าด้วยความเป็นอนิจจังของสังคม” ว่า “บูร์จัวซี” ไม่ใช่ชนชั้น “กระฎุมพี” หากเป็นชนชั้นเศรษฐกิจสมัยใหม่ ซึ่งผมถ่ายทอดเป็นศัพท์ไทยใหม่ว่า “เจ้าสมบัติ”

เมื่อชนชั้นเจ้าสมบัติได้เป็นเจ้าของอุตสาหกรรมสมัยใหม่ที่ใช้เครื่องจักรกล สลับซับซ้อนมากขึ้น จำต้องใช้คนงานที่มีความรู้ความสามารถในการใช้เครื่องจักรกล เพราะถ้าจะใช้ข้าไพร่ที่ชินต่อการใช้เครื่องมือหัตถกรรมตามระบบศักดินาก็ไม่สามารถที่จะทำให้อุตสาหกรรมก้าวหน้าได้ ผลผลิตอันเป็นกำไรได้มากขึ้น ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้คนงานได้มีเสรีภาพขึ้นกว่าข้าไพร่

ท่านที่ใช้สามัญสำนึกย่อมทราบได้ว่าชนชั้นเจ้าสมบัตินั้นเป็นคนจำนวนน้อยในสังคม ฉะนั้นแม้ชนชั้นเจ้าสมบัติเห็นความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงระบบศักดินามาเป็นระบบประชาธิปไตย แต่โดยสภาพชนชั้นนั้นก็ยังยอมไม่เป็นพลังเพียงพอคือ จำต้องอาศัยข้าไพร่ตามระบบศักดินาที่เป็นคนจำนวนมากของสังคม ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะทำให้ข้าไพร่เกิดมีสำนึกในชนชั้น ข้าไพร่ของตนที่ถูกกดขี่ข่มเหงจากระบบศักดินา และให้เกิดจิตสำนึกในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ชาติของตนที่จะต้องมีความเสมอภาคกับเพื่อนมนุษย์ในสังคม และมีสิทธิเสรีภาพคือ สิทธิประชาธิปไตย ในการนั้นบทบาทของนักปรัชญาหลายคนในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 17 อาทิ “ฮอบบส์” (HOBBS), “ล็อกก์” (LOCKE), และในคริสต์ศตวรรษที่ 18 อาทิ มงเตสกีเยอ (MONTESQUIEU), ดิเดอโรต์ (DIDEROT) วอลแตร์ (VOLTAIRE) อ. - อรูสโซ (J. J. ROUSSEAU) ได้มีอิทธิพลที่ทำให้ราษฎรจำนวนมากไม่ยอมเกิดจิตสำนึกที่ต้องการความเสมอภาคกับเพื่อนมนุษย์ในสังคมและสิทธิเสรีภาพ นักปรัชญาเหล่านี้ไม่ใช่เป็นนายทุนมั่งมีมีเงินมหาศาล ท่านแสดงทัศนะเพื่อประชาธิปไตยของราษฎร มิใช่เพื่อชนชั้นเจ้าสมบัติโดยเฉพาะ

ชนชั้นเจ้าสมบัติจึงร่วมกับราษฎรที่มีทัศนะประชาธิปไตยทำการต่อต้านเผด็จการศักดินา เพื่อเปลี่ยนมาเป็นระบบประชาธิปไตย เจ้าศักดินาของประเทศโดยยอมเปลี่ยน

แปลงโดยสันติวิธี การอภิวัฒน์โดยใช้กำลังอาวุธก็มีได้เกิดขึ้น แต่เจ้าศักดินาได้ก่อตั้งเกาะแน่นอยู่ตามระบบเผด็จการศักดินาของตน การอภิวัฒน์โดยใช้กำลังอาวุธจึงเกิดขึ้นอาทิการอภิวัฒน์ฝรั่งเศสใน ค.ศ. 1789

2.9 การอภิวัฒน์ใหญ่ฝรั่งเศสครั้งกระนั้นที่ได้ก่อระบบประชาธิปไตยขึ้นได้ส่งผลกระทบไปยังพลเมืองส่วนมากของหลายประเทศในยุโรปที่ตื่นตัว โดยการต่อต้านระบบเผด็จการศักดินาที่แสดงออกเป็นรูปธรรมหลายประการ อาทิ ได้ประกาศปฏิญญา ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและของพลเมือง ฉบับ ค.ศ. 1789 ซึ่งให้สิทธิเสรีภาพและเสมอภาคแก่พลเมืองทางนิติบัญญัติ

รัฐธรรมนูญฉบับแรกที่ขบวนการประชาธิปไตยของฝรั่งเศสประกาศขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1791 นั้น ได้เปลี่ยนระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ โดยมีพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 เป็นพระมหากษัตริย์ต่อไป แต่ใน ค.ศ. 1792 พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ได้แอบขอรับรองให้จักรพรรดิออสเตรียส่งกองทัพมาช่วยตนเป็นเหตุให้เกิดสงครามระหว่างฝรั่งเศสฝ่ายหนึ่งกับออสเตรียซึ่งมีปรัสเซียเป็นพันธมิตรอีกฝ่ายหนึ่ง ราษฎรกรุงปารีสจึงเรียกร้องให้สภาผู้แทนราษฎรปลดพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ออกจากตำแหน่งพระมหากษัตริย์ ครั้นแล้วจึงได้ประกาศสาธารณรัฐฝรั่งเศสขึ้น เมื่อวันที่ 22 กันยายน ค.ศ. 1792 แล้วต่อมาสภาผู้แทนราษฎรจึงได้พิจารณาเห็นว่า หลุยส์ที่ 16 มีความผิดฐานทรยศต่อชาติ ต้องโทษประหารชีวิต เมื่อวันที่ 21 มกราคม ค.ศ. 1793 ครั้นเมื่อพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ถูกประหารชีวิตแล้ว พระราชาธิบดีอังกฤษ, สเปน, โปรตุเกส, ฮอลแลนด์, เนเปิลส์, ปรัสเซีย, ออสเตรีย จึงรวมกันเป็นพันธมิตรยกกองทัพมาประชิดประเทศฝรั่งเศส เพื่อแทรกแซงกิจการภายใน

รัฐบาลอภิวัฒน์ฝรั่งเศสได้ระดมพลเมืองเป็นทหารเพื่อต่อสู้ป้องกันปิตุภูมิ แต่โดยที่ไม่มีนายทหารของฝ่ายอภิวัฒน์เพียงพอจึงจำเป็นต้องใช้นายทหารที่เคยมาจากระบบเก่า รัฐบาล อภิวัฒน์จึงคิดวิธีให้มี “กรรมการราษฎร” (COMMISSAIRE DU PEUPLE) เป็นผู้นำทางการเมืองประจำกองทัพซึ่งผู้บังคับบัญชาฝ่ายทหารต้องเชื่อฟัง

(ต่อมาเมื่อรัสเซียได้มีการอภิวัฒน์ตุลาคม 1917 แล้ว ก็ได้นำวิธีการราษฎรของการอภิวัฒน์ฝรั่งเศสนั้นไปประยุกต์แก่กองทัพโซเวียต ซึ่งหลายประเทศในค่าย

สังคมนิยมก็ได้เอาตัวอย่างนั้นเช่นกัน)

การอภิวัฒน์ใหญ่ฝรั่งเศส ค.ศ. 1789 ที่สถาปนาระบบประชาธิปไตยขึ้น นั้นมิเพียงมีผลสะท้อนไปยังหลายประเทศในยุโรปตะวันตกเท่านั้น หากต่อมามีผลสะท้อนไปยังยุโรปตะวันออก รวมทั้งรัสเซียและในเอเชียด้วย ท่านที่ศึกษาประวัติศาสตร์ ย่อมทราบถึงสาระสำคัญที่นักอภิวัฒน์รัสเซียและเอเชียได้รับอิทธิพลจากการอภิวัฒน์ประชาธิปไตยนั้น แม้แต่เรื่องที่อยู่เหมือนผิวเผินเช่นเพลงอภิวัฒน์ฝรั่งเศสก็ปรากฏว่าพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยรัสเซียในขณะที่ยังมิได้แตกแยกออกเป็นบอลเชวิค กับแมนเชวิกนั้นก็ใช้ทำนองเพลง “มาเซเยส” อันเป็นเพลงอภิวัฒน์ฝรั่งเศส (ต่อมาเป็นเพลงชาติของฝรั่งเศส) นั้นเป็นเพลงอภิวัฒน์รัสเซียโดยเปลี่ยนเนื้อร้องเป็นคำรัสเซีย ต่อมาการอภิวัฒน์ประชาธิปไตยฝรั่งเศสก็มีผลสะท้อนไปยังเอเชียและอีกหลายประเทศในโลก โดยเฉพาะประเทศจีนนั้น ก่อนที่นาย “เหนี่ยเอ๋อ” แต่งเพลงอภิวัฒน์ของจีนขึ้นโดยเฉพาะนั้น คนงานอภิวัฒน์จีนก็ใช้ทำนองเพลง “มาเซเยส” ของฝรั่งเศสเป็นเพลงอภิวัฒน์ของคนงานจีนแต่เปลี่ยนเนื้อร้องเป็นคำจีน

2.10 ในการวิเคราะห์ขบวนการอภิวัฒน์ใด ๆ นั้นควรพิจารณาจำแนกส่วนต่าง ๆ ที่ประกอบขบวนการนั้นประจวบทำการวิจัย “กายวิภาค” ของขบวนการอภิวัฒน์นั้น ๆ อันเป็นวิธีวิทยาศาสตร์แห่งการวิเคราะห์สภาพทั้งหลาย รวมทั้งสังคมของมนุษย์ด้วย ดังนั้นนักวิทยาศาสตร์สังคมในโบราณก็ดี ในสมัยปัจจุบันก็ดี จึงได้สั่งสอนให้ผู้ที่จะทำการวิเคราะห์ที่ตั้งทัศนะโดยปราศจากคติอุปทาน (PRECONCEIVED IDEA) เพราะถ้าผู้ใดตั้งทัศนะอุปทานมาก่อนก็จะมองเห็นคนอื่นที่เป็นมิตรให้เป็นศัตรูไปทั้งหมด ผู้นั้นก็จะมีรู้ว่าใครเป็นศัตรูและเป็นมิตร การต่อต้านเผด็จการก็ไม่มีทางสำเร็จได้ โดยเฉพาะขบวนการอภิวัฒน์ประชาธิปไตยฝรั่งเศส ค.ศ. 1789 นั้นเราอาจจำแนกส่วนต่าง ๆ ออกเป็นหลายจำพวกดังต่อไปนี้

ก. *จำพวกที่ 1* ได้แก่นักอภิวัฒน์ที่ต้องการประชาธิปไตยสมบูรณ์ ทั้งทางนิติบัญญัติและพฤตินัย คือ “บาเบฟ” เกิด ค.ศ. 1760 (ก่อนมาร์กซเกิด 58 ปี) เมื่อก่อนอภิวัฒน์ 1789 บาเบฟทำงานเป็นเสมียนของเจ้าที่ดินมีหน้าที่เร่งรัดให้ชาวนาเสียค่าเช่านาให้เจ้าที่ดินแต่โดยที่ท่านผู้นี้เห็นความไม่เป็นธรรมของระบบศักดินา ท่านจึงเข้าร่วมขบวนการอภิวัฒน์ประชาธิปไตยนั้น บาเบฟได้ชี้ให้เห็นว่า *ประชาธิปไตยทาง*

การเมืองโดยนิติบัญญัติเท่านั้น ไม่ใช่ประชาธิปไตยแท้จริง เพราะในทางพฤตินัย ผู้ใดมีทุนมากก็สามารถใช้สิทธิประชาธิปไตยได้มากกว่าคนมีทุนน้อยและผู้ไร้สมบัติยากจนท่านเห็นว่า *ประชาธิปไตยจะสมบูรณ์ก็ต้องให้ประชาชนมีความเสมอภาคกัน ในทางปฏิบัติ* ในกรณีนี้ถึงจักต้องให้โจ่งจัดการผลิตทั้งหลายเป็นกรรมสิทธิ์ร่วมของสังคม เพื่อบรรลุปาหมายนี้ ท่านจึงได้จัดตั้งสมาคมที่เรียกว่า “สมาคมของผู้เสมอภาค” (SOCIETE DES EGAUX) เตรียมทำการรัฐประหารเพื่อโค่นล้มรัฐบาล ซึ่งขณะนั้นบริหารโดย “คณะอำนาจการ” (DIRECTOIRE) รัฐบาลจึงจับตัวบาเบฟขึ้นศาลตัดสินประหารชีวิตฐานเตรียมการโค่นล้มรัฐบาลโดยใช้กำลังอาวุธ เมื่อ ค.ศ. 1797 แต่คนงานฝรั่งเศสส่วนหนึ่งก็ได้โฆษณาสิทธิของบาเบฟโดยสันติวิธีได้ต่อ ๆ มา (ในสมัยต่อมาเทศบาลกรุงปารีสได้ตั้งชื่อถนนหนึ่งว่า “บาเบฟ” เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ท่านผู้นี้ สถานีรถไฟใต้ดินจากโทรกาเดโรไปยังเอตเวลก็มียี่ห้อว่า “บาเบฟ”)

ข. *จำพวกที่ 2* ได้แก่พวกที่ต้องการให้ประชาธิปไตยคงอยู่ในรูปประชาธิปไตยของชนชั้นเจ้าสมบัตินี้ โดยกำหนดเงื่อนไขไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1791 ว่าพลเมืองจะต้องมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนได้ก็เฉพาะผู้ที่เสียภาษีอากรทางตรง (CONTRIBUTION DIRECTE) เป็นอัตราเท่ากับค่าแรงงาน 3 วันเป็นอย่างน้อย ในทางปฏิบัติผู้เสียภาษีอากรทางตรงคือผู้เป็นเจ้าของ หรือผู้ครองอสังหาริมทรัพย์ คือได้แก่นายทุนน้อยขึ้นไป ส่วนคนงานและผู้ไร้สมบัติแม้เสียภาษีอากรทางอ้อมก็ไม่อยู่ในข่ายแห่งการมีสิทธิ วิธีออกเสียงชนิดนี้ภาษากฎหมายของวิชารัฐธรรมนูญเรียกว่า “SUFFRAGE CENSITAIRE” คำว่า “SUFFRAGE” แปลว่าการออกเสียง คำว่า “CENSITAIRE” แปลว่าผู้เสียส่วยให้แก่เจ้าศักดินา, วิธีออกเสียงชนิดนี้จึงถ่ายทอดเป็นภาษาไทยได้ว่า “วิธีออกเสียงแบบคนส่วย” จึงแสดงว่า “เจ้าสมบัติจำพวกประชาธิปไตยชนิดนี้มีซากทัศนคติศักดินาหลายคนในจำพวกนี้ ได้ร่วมกับบุคคลที่ไม่ใช่เจ้าสมบัติ แต่มีซากทัศนคติศักดินาค้างอยู่สนับสนุนเกื้อกูลให้ระบบเผด็จการศักดินาฟื้นคืนมาอีก ดังที่ผสมจะกล่าวในข้อ ง.

ค. *จำพวกที่ 3* ได้แก่ผู้ต้องการให้พลเมืองชายมีสิทธิออกเสียงได้โดยทั่วไป (SUFFRAGE UNIVERSEL) และสำเร็จได้โดยรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐฝรั่งเศสฉบับ 1793

ง. จำพวกที่ 4 ได้แก่ผู้ที่มีซากหัตถ์ระบบทุนศักดินา (FEUDAL CAPITALISM) ซึ่งขัดขวางมิให้ประชาธิปไตยดำเนินก้าวหน้าไปสู่ประชาธิปไตยสมบูรณ์ พวกนี้เกื้อกูลให้ระบบเผด็จการศักดินาพื้นถิ่นซีพขึ้นมามีอิทธิพลหลายครั้ง ซึ่งเป็นผลให้พวกนายทุนชนิดนี้เป็นเจ้าสมบัติใหญ่สมัยร่ำรวยยิ่งขึ้นอีก อาทิ

(1) ใน ค.ศ. 1799 นายพลนโปเลียน โบนาปาร์ต ได้อาศัยกำลังทหารของตน และด้วยความสนับสนุนของผู้แทนราษฎร แล้วประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่ โดยมีสภาพต่าง ๆ แต่งตั้งโดยคณะอภิมุขรัฐเรียกว่า “กงสุลาต” (CONSULAT) ตามเยี่ยงโรมัน คณะนั้นประกอบด้วยกงสุล 3 คน อยู่ในตำแหน่ง 10 ปี นายพลโบนาปาร์ตเป็นกงสุลคนที่ 1 ซึ่งรวบรวมอำนาจรัฐไว้ในมือของตนเอง ขึ้นต่อไปก็เอาอย่างผู้เผด็จการโรมันคือตนเป็นกงสุลแต่ผู้เดียว แล้วสภาที่ตนตั้งขึ้นจากซากหัตถ์ระบบศักดินาได้สนับสนุนให้เป็นกงสุลตลอดชีวิต ต่อมาสภานั้นได้สนับสนุนให้เป็นกงสุลตลอดชีวิตที่มีสิทธิแต่งตั้งบุคคลที่จะเป็นกงสุลคนต่อไปได้ ซึ่งเท่ากับเป็นจักรพรรดิในตัวเอง ครั้นแล้วก็ไม่เป็นการยากที่สภานั้นได้ลงมติเปลี่ยนชื่อตำแหน่งกงสุลที่มีสิทธิอย่างจักรพรรดิ ทรงพระนามว่า “นโปเลียนที่ 1” แม้จะมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่ตั้งสภาต่าง ๆ ไว้ แต่นโปเลียนที่ 1 ก็เรียกประชุมนาน ๆ ครั้งหนึ่ง โดยทรงปกครองประเทศฝรั่งเศสอย่างระบบเผด็จการส่วนพระองค์เรียกตามภาษาฝรั่งเศสว่า (DICTATURE PERSONNELLE”

นโปเลียนมิได้หยุดยั้งสงครามป้องกันปิตุภูมิเท่านั้น หากทำสงครามรุกกรานประเทศอื่น ๆ อย่างไม่หยุดยั้ง พลเมืองฝรั่งเศสต้องถูกเกณฑ์เป็นทหารซึ่งล้มตายบาดเจ็บจำนวนมาก ส่วนเจ้าสมบัติจำนวนหนึ่งก็พากันร่ำรวยในการขายอาวุธยุทโธปกรณ์และการให้รัฐบาลกู้ยืมเงิน เจ้าสมบัติจำพวกนี้ก็พัฒนาเป็นนายทุนอุตสาหกรรมและนายธนาคารใหญ่ยิ่งขึ้น

(2) ใน ค.ศ. 1814 นโปเลียนนำทัพฝรั่งเศสพ่ายแพ้แก่ประเทศพันธมิตรสมัยนั้น จึงต้องสละราชสมบัติครั้งแรกไปอยู่ที่เกาะเอลบา เจ้าฟ้าซึ่งเป็นท่านเจ้าเขตแห่งโปรวองซ์ (COMTE DE PROVENCE) แห่งราชวงศ์บูร์บองสายเซซุอา (BRANCHE AINEE) หรือ LEGITIMISTE ได้รับความสนับสนุนจากประเทศพันธมิตร และเจ้าสมบัติใหญ่ซากหัตถ์ระบบศักดินาขึ้นครองราชย์ทรงพระนามว่า “หลุยส์ที่ 18” ต่อมาไปเสียดกลับมาจากเกาะเอลมาขึ้นครองราชย์อีก หลุยส์ที่ 18 ต้องเสด็จ

หนีไป ต่อมาไปเสียดแพ้ในการรบที่วอเตอร์ลู แล้วต้องสละราชสมบัติเป็นครั้งที่ 2 ถูกอังกฤษจับไปขังไว้ที่เกาะเซนต์เฮเลนา ครั้นแล้วหลุยส์ที่ 18 จึงกลับมาทรงราชย์อีก จนสวรรคตใน ค.ศ. 1824 เจ้าฟ้าซึ่งเป็นท่านเจ้าเขต อาร์ตัวส์ (COMTE D'ARTOIS) แห่งราชวงศ์บูร์บองสายเซซุอาขึ้นครองราชย์ ต่อไปทรงพระนามว่า “ชาร์ลที่ 10” พระองค์ได้ฟื้นฟูระบบเผด็จการศักดินาขึ้นมาเต็มที่ ทรงตัดสินพระทัยเสรีภาพของราษฎรหลายอย่าง นักประชาธิปไตยที่ไม่ใช่เจ้าสมบัติได้ร่วมกับราษฎรทำการต่อต้านระบบเผด็จการศักดินาของราชวงศ์บูร์บองสายเซซุอา

(3) ใน ค.ศ. 1830 ฝ่ายเจ้าสมบัติธนาคารใหญ่ อาทิ “ลาฟิตต์” และ “รอตชิลด์” เห็นว่าถ้าปล่อยให้ขบวนการประชาธิปไตยของราษฎรขยายตัวต่อไป ระบบเผด็จการศักดินาของราชวงศ์บูร์บองสายเซซุอาจะต้องล้มแล้วจะนำไปสู่การทำลายระบบทุนของตนด้วย ดังนั้นจึงได้สมคบกับเจ้าฟ้าหลุยส์ฟิลิปป์แห่งราชวงศ์บูร์บองสายอนุชา (BRANCHE CADETTE) ทำการโค่นล้มพระเจ้าชาร์ลที่ 10 แห่งสายเซซุอาแล้ว เจ้าฟ้าหลุยส์ฟิลิปป์ขึ้นครองราชย์ทรงพระนามว่า หลุยส์ฟิลิปป์ที่ 1 พระองค์ได้สถาปนาระบบการปกครองผสมระหว่างเผด็จการศักดินากับนายธนาคารใหญ่

เมื่อไม่กี่เดือนมานี้ นิตยสารฝรั่งเศสชื่อ “ปารีส แมตซ์” ได้นำประวัติของตระกูล “รอตชิลด์” (ROTHCHILD) มหาเศรษฐีเจ้าของธนาคารใหญ่ในสากลที่เลื่อนมาช้านานเกือบ 200 ปี และสมาชิกแห่งตระกูลนี้หลายคนได้รับฐานันดรศักดิ์จากพระราชาธิบดีหลายประเทศให้มฐานันดรศักดิ์ เจ้าศักดินาเป็น “บารอง” นั้นได้เคยให้เงินยืมจำนวนหลายล้านแฟรงค์แก่เจ้าฟ้าหลุยส์ฟิลิปป์ในการใช้จ่ายเพื่อร่วมขบวนการล้มพระเจ้าชาร์ลที่ 10 แล้วเจ้าฟ้านั้นขึ้นทรงราชย์ดังกล่าวแล้ว “บารอง” (BARON) คนนั้นจึงเป็นพระสหายใกล้ชิดกับพระเจ้าหลุยส์ฟิลิปป์ (ตรงตามความหมายคำว่า “เศรษฐี” สมัยพุทธกาลที่ถือว่าเศรษฐีเป็นพระสหายของพระราชา) ต่อมาพระเจ้าหลุยส์ฟิลิปป์ต้องสละราชสมบัติใน ค.ศ. 1848 โดยมีการสถาปนาระบบสาธารณรัฐขึ้นเป็นครั้งที่ 2 ในฝรั่งเศส เจ้าฟ้าหลุยส์นโปเลียน หลานลุงของนโปเลียนที่ 1 ก็ได้ยืมเงินจำนวนหลายล้านแฟรงค์จากบารองรอตชิลด์มาใช้จ่ายในการสมัครเลือกตั้งประธานาธิบดี อันเป็นผลให้เจ้าฟ้านี้ได้รับเลือกเป็นประธานาธิบดี ดำเนินการปกครองเผด็จการส่วนพระองค์อย่างสมเด็จเจ้าผู้สูง ครั้น

แล้วก็ทรงกระทำรัฐประหารล้มสาธารณรัฐ สถาปนาพระองค์ขึ้นเป็นจักรพรรดิ ทรงพระนามว่า นโปเลียนที่ 3 ครองราชย์ต่อมาจนถึง ค.ศ. 1870 จึงต้องสละราชสมบัติ เพราะนำทัพฝรั่งเศสเข้ารบแพ้ปรัสเซียกับพันธมิตร (ต่อมาร่วมกันจัดตั้งเป็นจักรวรรดิเยอรมัน (GERMAN EMPIRE))

2.11 แม้ว่าประชาธิปไตยที่สถาปนาขึ้นในยุโรปตะวันตกสมัยนั้นจะเป็นเพียงประชาธิปไตยทางนิตินัย แต่ปวงชนได้สิทธิประชาธิปไตยในการแสดงความคิดเห็นที่จะให้ประชาธิปไตยสมบูรณ์ขึ้นในทางพฤตินัยด้วย อันสิทธิเช่นนี้ราษฎรไม่เคยมีในสมัยเผด็จการทาสและศักดินา

ดังนั้นต่อจาก“บาเบฟ” จึงได้มีผู้แสดงทัศนะที่จะปรับปรุงให้เป็นธรรมยิ่งขึ้นโดยให้ปัจจัยการผลิต, (ฝ. MOYENS DE PRODUCTION, อ. MEANS OF PRODUCTION) เช่น ที่ดิน, อุตสาหกรรม, วิสาหกิจ, เป็นกรรมสิทธิ์ส่วนรวมของสังคม ซึ่งมนุษย์ในสังคมออกแรงร่วมมือกันในการผลิตเพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัยในการดำรงชีพตามความเป็นธรรม ในระยะแรก ๆ ก็ยังมีได้มีชื่อเฉพาะว่าสิทธิเช่นว่านั้นมีชื่ออย่างไร โดยเรียกตามชื่อของผู้เป็นเจ้าของสิทธินั้น

ต่อมาใน ค.ศ. 1826 วารสารอังกฤษชื่อ “CO-OPERATION MAGAZINE” ได้เรียกสิทธิเศรษฐกิจจำพวกที่กล่าวนี้เป็นภาษาอังกฤษว่า “SOCIALISM” ครั้นแล้วใน ค.ศ. 1832 วารสารฝรั่งเศสชื่อ “GLOBE” ได้เรียกสิทธิจำพวกที่กล่าวนี้เป็นภาษาฝรั่งเศสว่า “SOCIALISME” ตั้งแต่นั้นมาก็มักใช้ศัพท์อังกฤษ และฝรั่งเศสนี้เรียกสิทธิจำพวกดังกล่าวที่เป็นอยู่ในสมัยนั้นและที่จะเป็นไปในสมัยต่อมา และได้ใช้ศัพท์นั้นเรียกย้อนหลังไปถึงสิทธิที่มีผู้คิดขึ้นทำนองโซเชี่ยลิสต์ตั้งแต่สมัยโบราณกาลเป็นต้นมา เดิมในประเทศไทยเรียกสิทธิจำพวกที่กล่าวนี้ โดยทับศัพท์ทั้งภาษาอังกฤษและฝรั่งเศสดังกล่าวนี้ แต่ภายหลัง พ.ศ. 2475 จึงมีผู้ถ่ายทอดเป็นศัพท์ไทยว่า “สังคมนิยม”

สังคมนิยมมีมากมายหลายชนิด ซึ่งในตำราเกี่ยวกับสิทธิเศรษฐกิจได้ประมาณว่ามีราว 80 ชนิด เราอาจจัดเป็นจำพวกใหญ่ได้ดังต่อไปนี้ คือ จำพวกสังคมนิยมศักดินา (FEUDAL SOCIALISM) จำพวกสังคมนิยมผู้มีทุนน้อย (PETIT-BOURGEOIS SOCIALISM), จำพวกสังคมนิยมจารีตนิยม (CONSERVATIVE SOCIALISM), จำพวกสังคมนิยมเจ้าสมบัตินิยม (BOURGEOIS SOCIALISM)

จำพวกสังคมนิยมเพียงแต่อุดมคติ (UTOPIAN SOCIALISM), จำพวกสังคมนิยมของชนชั้นผู้ไร้สมบัติ (PROLETARIAN SOCIALISM) จำพวกสังคมนิยมวิทยาศาสตร์ (SCIENTIFIC SOCIALISM) จำพวกสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ (COMMUNIST SOCIALISM) ฯลฯ

โดยเฉพาะในประเทศฝรั่งเศสภายหลังที่ บาเบฟตายแล้วนั้น ได้มีสังคมนิยมเกิดขึ้นมากมายอันเป็นแหล่งที่นักปฏิวัติสังคมนิยมจากหลายประเทศได้มาศึกษาอยู่ในปารีส ดังนั้นเลนินจึงได้กล่าวว่าลัทธิมาร์กซเป็นการพัฒนาต่อจากพื้นฐาน 3 ประการ คือปรัชญาแบบฉบับเยอรมัน, เศรษฐกิจวิทยาแบบฉบับอังกฤษ และสังคมนิยมแบบฝรั่งเศสและทฤษฎีปฏิวัติแบบฝรั่งเศส เพราะมาร์กซได้มาศึกษาค้นคว้าอยู่ในปารีสชั่วระยะเวลาหนึ่ง และเลนินเองก็เคยมาอยู่ในปารีสเป็นเวลาหลายปี

2.12 ท่านทั้งหลายอาจได้ยินผู้กล่าวอ้างถึง “ระบบเผด็จการของชนชั้นคนงาน” (DICTATORSHIP OF THE WORKING CLASS) “ระบบเผด็จการของชนชั้นผู้ไร้สมบัติ” (DICTATORSHIP OF THE PROLETARIAT) “ระบบเผด็จการของชนชั้นเจ้าสมบัติ” (BOURGEOIS DICTATORSHIP)

ก. “อ็อกส์ต บล็องกี (AUGUSTE BLANQUI) เกิดเมื่อ ค.ศ. 1798 (อายุแก่กว่ามาร์กซ 20 ปี) เคยศึกษาทางนิติศาสตร์และแพทยศาสตร์ ได้ประสบพบเห็นความไม่เป็นธรรมทางสังคมฝรั่งเศสต่อคนงานและคนยากจน คือ

ใน ค.ศ. 1830 นายธนาคารซึ่งเป็นเจ้าสมบัติใหญ่ที่มีชากหัดชนะศักดินาร่วมมือสนับสนุนเจ้าฟ้าหลุยส์ฟิลิปป์ สายอนุชาแห่งราชวงศ์บูร์บงของทำรัฐประหารล้มพระเจ้าชาร์ลที่ 10 แห่งสายเซซซูลาสำเร็จแล้ว ได้ขึ้นครองราชย์มีพระนามว่า หลุยส์ฟิลิปป์ที่ 1 นั้น กฎบัตรซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่ประกาศขึ้นนั้นได้จำกัดจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนให้น้อยลงโดยวิธีที่วางเงื่อนไขว่า ผู้มีสิทธิออกเสียงจะต้องเป็นผู้เสียภาษีอากรโดยตรงในอัตราที่สูงขึ้นกว่ารัฐธรรมนูญฉบับ 1791 และวางเงื่อนไขว่าผู้ที่จะออกเสียงได้ในเขตใดต้องมีภูมิลำเนาในเขตนั้นอย่างน้อย 3 ปี ซึ่งเป็นการกีดกันคนงานจำนวนมากที่จากชนบทเข้ามาทำงานในกรุงปารีส เพียงเท่านั้นก็เห็นได้ว่าฝ่ายเจ้าสมบัติได้ผนลงประชาธิปไตยที่ปวงชนได้ไว้ เมื่อ ค.ศ. 1789 ให้เป็นประชาธิปไตยเฉพาะพวกเจ้าสมบัติเท่านั้น ยิ่งกว่านั้นสภาสูงก็

ประกอบด้วยสมาชิกที่พระราชธาภิเศกทรงแต่งตั้งจากเชื้อพระวงศ์, นายพล, และเจ้าสมบัตินอื่น ๆ “บลองกี” จึงได้จัดตั้งขบวนการอภิวัฒน์ประกอบด้วยคนงานเป็นพลังกองหน้าทำการรัฐประหารเพื่อโค่นล้มระบอบราชาธิปไตยซึ่งร่วมกับเจ้าสมบัตินิเศรษฐิ แต่บลองกีต้องถูกจับลงโทษจำคุกตลอดชีวิต แล้วได้อภัยโทษเพราะป่วยหนัก พ้นโทษแล้วท่านได้นำคนงานเข้ามามีส่วนร่วมในขบวนการอภิวัฒน์ ค.ศ. 1848 โค่นล้มระบอบราชาธิปไตยซึ่งเจ้าสมบัตินับสนุนนั้น

“บลองกี” เป็นคนแรกที่ชี้ว่าเจ้าสมบัตินได้แปลงประชาธิปไตยเป็น “เผด็จการของเจ้าสมบัติน” (cf. DICTATURE BOURGEOISE, o. BOURGEOIS DICTATORSHIP) ไปแล้ว ทั้งนี้เขามีได้กล่าวเพื่อผืน หากกล่าวตามที่รูปธรรมที่ประจักษ์ดังกล่าวแล้ว “บลองกี” จึงเห็นว่าทางที่จะทำลายเผด็จการของเจ้าสมบัตินให้หมดไปโดยมิให้ฟื้นฟูลขึ้นมาอีกก็ต้องโดยสถาปนา “ระบบเผด็จการของชนชั้นคนงาน” ขึ้นตั้งนั้นในระหว่างการอภิวัฒน์เดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1848 ซึ่งคนงานในปารีสที่เป็นสาวกของบลองกีก็ได้เข้ามีส่วนร่วมร่วมกับนักประชาธิปไตยอันประกอบด้วยผู้มีทุนน้อย, นายทุนชั้นกลางบางส่วนและปัญญาชนบางส่วนทำการโค่นล้มระบอบราชาธิปไตยของพระเจ้าหลุยส์ฟิลิปป์นั้นฝ่ายคนงานของบลองกีจึงได้เสนอคำขวัญปิดตามกำแพงและก้าวร่งไปตามถนนว่า “โค่นล้มชนชั้นเจ้าสมบัติน (สถาปนา) เผด็จการของชนชั้นคนงาน” (“(cf. RENVERSEMENT DE LA BOURGEOIS! DICTATURE DE LA CLASS OUVRIERE!, o. OVERTHROW OF THE BOURGEOISIE! DICTATORSHIP OF THE PROLETARIAT!)

(เทศบาลกรุงปารีสได้ชื่อถนนสายหนึ่งในเขต 14 ตามชื่อของผู้นี้, และเทศบาลเมืองตุรส์ก็ตั้งชื่อถนนสายหนึ่งตามนามของผู้นี้)

ข. ส่วนทางมาร์กซ์กับเองเกลสนั้น ท่านที่เคยอ่านแถลงการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์ ฉบับพิมพ์เมื่อก่อนหน้าการอภิวัฒน์กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1848 ของฝรั่งเศสเพียงเล็กน้อย จะเห็นว่าขณะนั้นท่านทั้งสองยังมีได้กล่าวไว้โดยเฉพาะเจาะจงถึงคำว่าเผด็จการของชนชั้นคนงาน คือท่านกล่าวเกี่ยวกับการสถาปนาอำนาจของชนชั้นผู้ไร้สมบัติ (PROLETARIAT) ไว้เพียงว่า

“ก้าวแรกของการอภิวัฒน์โดยชนชั้นคนงาน (WORKING CLASS) คือการผดุงชนชั้นผู้ไร้สมบัติ (PROLETARIAT) ขึ้นสู่ฐานะเป็นชนชั้นปกครองในการเอา

ชนะซึ่งการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย (ON THE FIRST STEP IN THE REVOLUTION BY THE WORKING CLASS, IS TO RAISE THE PROLETARIATE TO THE POSITION OF RULING CLASS, TO WIN THE BATTLE OF DEMOCRACY)

ต่อมาใน ค.ศ. 1850 จึงพบบทความของมาร์กซ์ที่ได้อ้างถึงเผด็จการของชนชั้นผู้ไร้สมบัติ (DICTATORSHIP OF THE PROLETARIAT). โดยเฉพาะในจดหมายของมาร์กซ์ถึง WEYDEMER” ใน ค.ศ. 1852 มาร์กซ์จึงได้อธิบายถึงเผด็จการของชนชั้นผู้ไร้สมบัติว่า จำเป็นต้องมีขึ้นในระยะหัวต่อ เพื่อทำลายทุกชนชั้นให้หมดสิ้นไปเพื่อเข้าสู่สังคมที่ไม่มีชนชั้น หรือนัยหนึ่ง ในระยะหัวต่อระหว่างระบบทุนที่เป็นเผด็จการของชนชั้นเจ้าของสมบัติ, กับระบบสังคมนิยมกับระบบคอมมิวนิสต์นั้น ต้องมีระบบเผด็จการของชนชั้นผู้ไร้สมบัติจึงจะปราบนายทุนเจ้าสมบัติ และซากของระบบเก่าให้หมดสิ้นไปได้

เมื่อกกล่าวถึงตอนนี้ บางท่านอาจฉงนว่าเผด็จการของของชนชั้นคนงานกับเผด็จการของชนชั้นผู้ไร้สมบัตินั้นดูเป็นคนละเรื่อง แต่อันที่จริงนั้นในสาระก็คือเผด็จการชนชั้นคนงานอย่างเดียวกัน การที่มาร์กซ์ใช้คำว่า “Proletariat” ก็เป็นคำที่แผลงมาจากศัพท์ลาติน “Proletarius” ซึ่งตามระบบแห่งการแบ่งชนชั้นวรรณะสมัยโรมันถือว่าคนไร้สมบัติที่จะรับใช้สังคมได้ก็แต่โดยการมีลูก คือ ไม่ใช่คนมีสมบัติ ในสังคมโรมันโบราณได้แบ่งชนชั้นของบุคคลตามฐานะแห่งการมีสมบัติ ผู้ไร้สมบัติจึงเป็นชนชั้นวรรณะต่ำที่สุดของสังคม เองเกลสน์ได้ทำฟุตโน้ตอธิบายไว้ว่า

“โปรเลตารีอาต์ หมายถึงชนชั้นวรรณะถูกจ้างสมัยใหม่ ซึ่งไม่มีปัจจัยการผลิตของตนเอง จึงจำต้องขายพลังงานของตน เพื่อทำการดำรงชีพ”

เมื่อศัพท์ที่ใช้เกี่ยวกับชนชั้นคนงานมีรูปร่างต่างกัน ผมจึงถ่ายทอดคำ “โปรเลตารีอาต์” (PROLETARIAT) เป็นคำไทยว่า ชนชั้นวรรณะไร้สมบัติ

ความต่างกันระหว่างบองกีกับมาร์กซ์ก็อยู่ที่บลองกีเห็นว่า เมื่อชนชั้นคนงานยึดอำนาจรัฐได้แล้วก็นำเนินการให้สังคมเป็นคอมมิวนิสต์ได้ทันที ส่วนมาร์กซ์เห็นว่ายังเข้าสู่ระบบคอมมิวนิสต์ในทันทีไม่ได้ คือจะต้องผ่านระบบเฉพาะกาลของชนชั้นผู้ไร้สมบัติก่อนแล้วจึงเข้าสู่ระบบสังคมนิยมซึ่งจะต้องใช้เวลาอีกช้านานหลายชั่วคน

จนกว่าหลังการผลิตได้พัฒนาถึงขีดสูงสุดบังเกิดผลอันอุดมสมบูรณ์ ประดุจหลังไหล มาตามที่มนุษย์ต้องการ และจิตสำนึกของบุคคลได้พัฒนาถึงขีดสูงสุด หมดความ เห็นแก่ตัว มุ่งหน้าทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ความแตกต่างกันในบุคคลที่ทำงาน ทางสมองกับทางแรงงานได้หมดสิ้นไป ความแตกต่างระหว่างคนที่อยู่ในเมืองกับ ชนบทก็หมดสิ้นไป *ดังนั้นในทุกวันนี้ไม่มีประเทศในค่ายที่เรียกว่า สังคมนิยมที่เข้าสู่ ระบบคอมมิวนิสต์ได้เลย แม้ว่าประเทศเหล่านั้นจะถูกเรียกว่าประเทศคอมมิวนิสต์*

ในบรรดาสถาของมาร์กซ ก็มีความเห็นแตกแยกกันว่า จะจัดเผด็จการของ ชนชั้นคนงาน หรือของชนชั้นผู้ไร้สมบัติในรูปใด เมื่อครั้งเองเกลส์ยังมีชีวิตอยู่ได้ เคยกล่าวไว้ เมื่อ ค.ศ. 1895 ว่าให้ดูตัวอย่างระบบปกครองของสหการปารีส เมื่อ ค.ศ. 1871 (COMMUNE DE PARIS 1871) ซึ่งมาร์กซกับเองเกลส์ถือว่าเป็นรัฐ แรกของชนชั้นคนงาน องค์การปกครองสหการปารีสนั้นคือสภาใหญ่ (CONSEIL GENERAL) ของสหการซึ่งประกอบด้วยสมาชิกที่ได้รับเลือกตั้งจากคนงาน สมาชิก เหล่านั้นมาจากหลายฐานะทางสังคม คือนอกจากคนงานสาวกของบลองกี, สาวกของ ปรูดอง, สาวกของมาร์กซแล้วก็มีนายทุนน้อย, ปัญญาชน, นักประชาธิปไตย, นัก อภิวัตน์อื่น ๆ มิใช่เป็นการผูกขาดตัดตอนอำนาจรัฐไว้เป็นของคนงานแห่งพรรคใด พรรคหนึ่งโดยเฉพาะ

ค. ต่อมาเลนินได้อธิบายว่าระบบเผด็จการของชนชั้นผู้ไร้สมบัตินั้นว่าที่ แท้เป็น “ประชาธิปไตย” ระหว่างชนชั้นผู้ไร้สมบัติซึ่งเป็นคนส่วนมากในสังคม (ประเทศอุตสาหกรรม) แต่เป็น “เผด็จการ” ที่ชนชั้นผู้ไร้สมบัติใช้บังคับแก่ชนชั้น เจ้าสมบัติซึ่งเป็นคนส่วนน้อยของสังคม เพื่อมิให้กดขี่ชนชั้นผู้ไร้สมบัติได้อีกต่อไป และเพื่อมิให้กลับฟื้นคืนชีพขึ้นมาอีก

โดยเฉพาะปัญหา รูปแบบของเผด็จการแห่งชนชั้นผู้ไร้สมบัติหรือชนชั้น คนงานนั้น ในสมัยที่เลนินยังมีชีวิตอยู่ ได้เคยวิจารณ์หลายพรรคคอมมิวนิสต์ไว้ หลายบทความชื่อ “คอมมิวนิสต์ปีกซ้าย, ความคิดกระส่ำระสาย อย่างเด็กไร้เดียงสา” (Left-Wing Communism, An Infantile Disorder) ที่มีความคิดเห็นแปลก ประหลาดดังปรากฏรายละเอียดในบทความนั้นแล้ว พรรคคอมมิวนิสต์ในบางประเทศ เขียนบทความโต้แย้งบทบาทของผู้นำพรรค เลนินจึงได้กล่าวหาว่าความรู้เบื้องต้นที่ ชาวคอมมิวนิสต์ต้องรู้คือ ชาติหนึ่ง ๆ แบ่งออกเป็นชนชั้นต่าง ๆ, ชนชั้นหนึ่ง ๆ มี

พรรคเป็นองค์การนำพรรคหนึ่ง ๆ มีองค์คณะนำประกอบด้วยบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถที่สุดโดยเข้าใจทฤษฎีและมีประสบการณ์ในทางปฏิบัติ

ใน ค.ศ. 1963 ครุฟซอพฟ์ได้โจมตีพรรคคอมมิวนิสต์จีนว่าบูชาตัวบุคคลที่เป็นผู้นำ ดังนั้นเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ ปีนั้น พรรคคอมมิวนิสต์จึงได้ตอบเปิดเผย ว่าฝ่ายจีนมิได้บูชาตัวบุคคลผู้นำ และได้นำเอาคำกล่าวของเลนินทั้งบทนั้นมาอ้าง ไว้ด้วย คำตอบของจีนนี้ได้พิมพ์และแปลออกแจกจ่ายหลายภาษารวมทั้งภาษาไทย ซึ่งผู้ศึกษาเรื่องนี้คงได้อ่านและศึกษาแล้วจะเข้าใจดีว่า เลนินและเหมาเจ๋อตงมิได้ พูดยุติได้ว่าให้คนนับถือแต่หลักการโดยไม่ให้นับถือบุคคลเพราะ *หลักการจะเป็นรูปธรรม ขึ้นมาได้ ก็โดยบุคคลที่สามารถทำให้หลักการนั้นบังเกิดผลแท้จริงได้* แต่บางคนโฆษณา บิดเบือนทำให้มีผู้หลงเชื่อว่าทฤษฎีมาร์กซ-เลนินนั้นสอนแต่ให้คนนับถือหลักการ โดยไม่คำนึงถึงความสามารถของบุคคลในองค์การนำดังที่เลนินและเหมาเจ๋อตงได้ กล่าวไว้

ง. ในประเทศจีนนั้น ผู้อยู่นอกประเทศจีนที่ได้ฟังวิทยุหรือได้อ่านข่าวภายหลังการอภิวัตน์ใหญ่ทางวัฒนธรรมแล้วซึ่งกล่าวว่าประเทศจีนต้องใช้ระบบเผด็จ การของชนชั้นคนงานหรือชนชั้นผู้ไร้สมบัตินั้น ก็ไม่ควรลงมตง่าย ๆ ว่าในประเทศ ของตนจะต้องมีระบบเผด็จการของชนชั้นคนงานหรือของชนชั้นผู้ไร้สมบัติขึ้นมา แทนที่บ้าง คือจำต้องศึกษาให้รอบคอบถึงประวัติแห่งความเป็นมาเสียก่อน

เดิมทีนั้นหัวหน้าพรรคฯ ก่อนเหมาเจ๋อตงได้นำเอา “ระบบเผด็จการของชนชั้นผู้ไร้สมบัติ” ที่โฆษณากันในประเทศอุตสาหกรรมมาสอนเป็นคำขวัญไว้อย่างไม่ ครบถ้วนซึ่งทำให้ผู้ดำเนินตามของอดีตหัวหน้าพรรคฯ แปลคำขวัญนั้นเผยแพร่เป็น ภาษาต่าง ๆ

ต่อมาเหมาเจ๋อตงเป็นหัวหน้าพรรคฯ แล้วเห็นว่ารูปแบบเผด็จการของ ชนชั้นผู้ไร้สมบัติในประเทศอุตสาหกรรมที่พัฒนาสูงแล้วนั้นไม่เหมาะสมแก่สภาพ ของสังคมจีน ดังนั้นเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 1949 (ก่อนสถาปนาสาธารณรัฐของ ราษฎรจีน 3 เดือน) เหมาเจ๋อตงจึงได้เสนอระบบปกครองที่จะใช้ในระยะเวลาหัวต่อ ระหว่างระบบทุนกับระบบสังคมนิยมเรียกว่า “ระบบเผด็จการประชาธิปไตยของราษฎร” (PEOPLE'S DEMOCRATIC DICTATORSHIP) ระบบเผด็จการชนิดนี้ถือว่าเป็น “ประชาธิปไตย” ของราษฎรส่วนมากแห่งสังคมประกอบด้วยชนชั้นคนงาน, ชนชั้นชาว

นา, ขนชั้นผู้มีทุนน้อย, และนายทุนหรือเจ้าสมบัติแห่งชาติ ซึ่งรวมทั้งผู้รักชาติและนัก
อภิวัฒน์ทั้งหลาย ร่วมกันใช้อำนาจปกครองประชาธิปไตยระหว่างกัน แต่ใช้อำนาจ “เผด็จ
การ” บังคับเฉพาะบุคคลที่เป็นปฏิกริยาจำนวนน้อยแห่งสังคม อันได้แก่เจ้าสมบัติอำมาตย์
ที่อาศัยตำแหน่งหน้าที่กอบโกยโดยไม่สุจริต, เจ้าสมบัตินายหน้า, สมุนจักรวรรดินิยม,
ขนชั้นเจ้าที่ดิน, ขวากั๊วะมินตัง ปฏิกริยา, และสมุนของพวกเขาเหล่านั้น เหมาะจะเจ็ดองมิได้
โจมตีขวากั๊วะมินตังจะไปหมดคือถือว่ามีขวากั๊วะมินตังส่วนหนึ่งเป็นผู้รักประชาธิปไตย
เรียกว่า “กั๊วะมินตังอภิวัฒน์ (REVOLUTIONARY KUO MIN TANG)” ซึ่งจัดเข้า
อยู่ในจำพวกร่วมกับราษฎรจีนส่วนมากในการใช้อำนาจปกครองประชาธิปไตย

ระบบเผด็จการประชาธิปไตยนั้นได้ใช้อยู่ในประเทศจีนเป็นเวลาหลายปี
จนกระทั่งประเทศจีนได้เข้าสู่ระบบสังคมนิยมและจัดตั้งสหการ (COMMUNE)
ขึ้นแล้วซึ่งชาวนาได้พัฒนาเป็นชนชั้นคนงานในชนบท และนายทุนแห่งชาติได้ร่วม
ทุนหรือโอนกิจการเป็นของรัฐและส่วนมากได้สมัครเป็นคนงานในวิสาหกิจเดิมของ
ตนโดยเป็นประธานอำนวยการหรือผู้จัดการตามความสามารถ นายทุนก็เปลี่ยน
สภาพเป็นคนงานของวิสาหกิจสาธารณะ (PUBLIC ENTERPRISE) ในทางนิติบัญญัติ
คนจีนเกือบทุกคนจึงเปลี่ยนสภาพเป็นคนงาน ระบบเผด็จการประชาธิปไตยของ
ราษฎรจึงเปลี่ยนสภาพเป็น เผด็จการของชนชั้นคนงานหรือของชนชั้นผู้ไร้สมบัติ
ซึ่งจะต้องมีอยู่ในระบบสังคมนิยมเพราะซากความคิดเก่าความเคยชินเก่าประเพณี
เก่ายังมีตกค้างอยู่ซึ่งจะต้องใช้ระบบเผด็จการนี้ดำเนินการกวาดล้างและป้องกันมิให้
กลับฟื้นขึ้นอีก ฉะนั้นผู้ใดจะเอาตัวอย่างของสังคมอื่นใดมาใช้แก่ประเทศของตนก็ต้อง
ตั้งทัศนะตามหลักเบื้องต้นแห่งการใช้ความคิดตามวิทยาศาสตร์สังคมคือพิจารณาตัวอย่าง
นั้นตามสภาพ, ท้องที่, กาลสมัยของสังคมอื่นนั้นว่าจะประยุกต์ให้เหมาะสมแก่สภาพ,
ท้องที่, กาลสมัยแห่งสังคมของตนได้หรือไม่

จ. ปัจจุบันในหลายประเทศนอกค่ายสังคมนิยมมีพรรคคอมมิวนิสต์ที่ถือ
ลัทธิและนิกายของลัทธิแตกต่างกันในเรื่องเผด็จการของชนชั้นผู้ไร้สมบัติหรือของ
ชนชั้นคนงาน และที่น่าสังเกตอย่างหนึ่งคือตัวคนงานซึ่งมีส่วนได้เสียในการที่พรรค
แห่งลัทธิ นิกายต่าง ๆ เสนอว่าจะนำเผด็จการของชนชั้นมาให้ได้นั้น ยังแยกย้ายกันเป็น
สหภาพแรงงานอิสระที่บางส่วนยอมขึ้นแก่บางพรรค บางส่วนไม่ยอมขึ้นแก่พรรคใด
คือมุ่งดำเนินการคุ้มครองประโยชน์ของคนงานโดยเฉพาะ ฉะนั้นพรรคต่าง ๆ จะมี

ทัศนะอย่างใดในเรื่องเผด็จการของชนชั้น, คนงานและในรูปการอย่างไร ถ้าคนงานเป็น
ตัวการที่พรรคใดจะนำเผด็จการของชนชั้นมาขึ้นในรูปใดก็ตามนั้นไม่สมควรใจที่จะ
ยอมรับได้ ข้อเสนอของพรรคนั้น ๆ ก็ไม่อาจปฏิบัติได้ถ้าหากปวงคนงานยอมรับ
เผด็จการของชนชั้นในรูปใด แต่มวลราษฎรอีกจำนวนมากซึ่งมิใช่คนงานไม่อาจยอม
รับรูปการแห่งเผด็จการของชนชั้นคนงานแล้ว ระบบเผด็จการของชนชั้นก็ไม่อาจได้
รับการสนับสนุนจากมวลราษฎรกว้างใหญ่ไพศาล ท่านที่อยู่ในประเทศใดนอกค่าย
สังคมนิยมก็อาจศึกษาเรื่องที่พรรคต่าง ๆ และองค์การคนงานต่าง ๆ ในประเทศนั้น ๆ
ต้องการเผด็จการของชนชั้นนั้นคนงานในรูปใดบ้างและมวลราษฎรในประเทศต่าง ๆ
จะพอใจรูปการปกครองเผด็จการอย่างไรหรือไม่

โดยเฉพาะท่านที่อยู่ในฝรั่งเศส ถ้าสนใจก็อาจสังเกตแผนป้ายของหลาย
พรรคหลายนิกายติดไว้ที่หลายตึกในนิคมมหาวิทยาลัยหลายแห่ง หรือจะสังเกตจาก
การเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎรและเลือกตั้งประธานาธิบดี ว่ามีผู้แทนพรรคกับนิกาย
ใดส่งตัวแทนสมัครรับเลือกตั้งบ้าง หรือคัดค้านการเลือกตั้งบ้าง หรือในการแสดง
กำลังในโอกาสต่าง ๆ ก็มีพรรคและนิกายต่าง ๆ แสดงตนออกมาอีกหลายพรรคหลาย
นิกาย อาทิ พรรคคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศส อักษรย่อ P.C.F. ซึ่งเคยเป็นสมาชิกองค์การ
คอมมิวนิสต์สากลครั้งที่ 3, พรรคและกลุ่มที่นับถือตรอสกี ซึ่งแยกออกเป็นหลาย
นิกาย เช่น สันนิบาตคอมมิวนิสต์ (LIGUE COMMUNISTE) ถูกรัฐบาลสั่งยุบใน
ค.ศ. 1973 ฐานใช้กำลังทำลายตำรวจและทรัพย์สินสาธารณะ แต่ในทางปฏิบัติยัง
คงดำเนินต่อไป, กลุ่ม “การต่อสู้ของกรรมกร” (LUTTE OUVRIERE) ขบวนการ
ตรอสกีที่พยายามก่อตั้งองค์การคอมมิวนิสต์สากลครั้งที่ 4, กลุ่ม “ฝ่ายซ้ายของชนชั้น
ผู้ไร้สมบัติ” (GAUCHE PROLETARIENNE) ซึ่งนับถือความคิดเหมาเจ๋อตุง,
กลุ่มนับถือแนวทางคาสโตรและเชกเววลา ฯลฯ พรรคและนิกายต่าง ๆ นั้นมีทัศนะ
ต่างกันเกี่ยวกับเผด็จการของชนชั้นผู้ไร้สมบัติ

ส่วนองค์การกรรมกรนั้น ท่านจะเห็นรูปธรรมในหลายประเทศและโดย
เฉพาะในฝรั่งเศสซึ่งเป็นประเทศหนึ่งในบรรดาประเทศที่อุตสาหกรรมก้าวหน้ามาก
คนงานมีความตื่นตัวในชนชั้นของตนมาช้านานแล้ว แต่ก็ยังแยกย้ายกันเป็นสหภาพ
อิสระต่อกัน อาทิ

(1) "สหภาพแรงงานทั่วไป" ใช้อักษรย่อ "C.G.F." ใช้เต็มว่า "CONFEDERATION GENERAL DU TRAVALL" มีสมาชิกประมาณ 3,200,000 คน

(2) "สหภาพแรงงานฝรั่งเศสประชาธิปไตย" ใช้อักษรย่อว่า "C.F.D.T." ชื่อเต็มว่า "CONFEDERATION FRANCAISE DEMOCRATIQUE DU TRAVAIL" มีสมาชิกประมาณ 1,000,000 คน

(3) "สหภาพแรงงานฝรั่งเศสคริสเตียน" ใช้อักษรย่อว่า "C.F.T.C." ชื่อเต็มว่า "CONFEDERATION FRANCAISE DU TRAVALL CHRETIENNE" ประกอบสมาชิกคนงานนับถือศาสนาคริสเตียน มีสมาชิกประมาณ 100,000 คน

(4) "สหภาพหลังคนงาน" ใช้อักษรย่อว่า "C.G.T.F.O." ชื่อเต็มว่า "CONFEDERATION GENERAL DU TRAVALL-FORCE OUVRIERE" ซึ่งแยกออกมาจาก "สหภาพแรงงานทั่วไป" มีสมาชิกประมาณ 100,000 คน

(5) "สหพันธ์การศึกษาแห่งชาติ" ใช้อักษรย่อว่า "F.E.N." ชื่อเต็มว่า "FEDERATION DE L'EDUCATION NATIONAL" ซึ่งสมาชิกเป็นผู้มีอาชีพครู มีสมาชิกประมาณ 500,000 คน

(6) นอกจากนี้ยังมีอีกหลายสหภาพแรงงานปลีกย่อย

คนงานเหล่านี้มีทัศนคติต่างกันในรูปแบบแห่งระบบเผด็จการของชนชั้นคนงานและรูปแบบแห่งการปกครอง เมื่อชนชั้นคนงานได้ชัยชนะ บางส่วนต้องการเผด็จการของชนชั้นผู้ไร้สมบัติ แต่ต้องการให้พรรคที่ถือินิภายซึ่งตนนิยมชมชอบเป็นผู้ดำเนินการระบบเผด็จการนั้นโดยก็ดกันนิกายอื่น บางส่วนต้องการระบบปกครองประชาธิปไตย โดยถือว่เป็นอำนาจรัฐของปวงชนซึ่งยอมให้ชนชั้นวรรณะอื่นมีสิทธิต่อสู้ได้ทางรัฐสภาเพราะเห็นว่าถ้าทำแนวร่วมกับพรรคฝ่ายซ้ายต่าง ๆ ได้สำเร็จจนสามารถได้ชัยชนะในการเลือกตั้งเป็นรัฐบาลมีเสียงข้างมากในรัฐสภาแล้วก็ไม่ต้องเกรงกลัวฝ่ายขวาซึ่งมีเสียงข้างน้อยในรัฐสภา การแก้ไขสิทธิมาร์กซสมัยใหม่จึงเกิดขึ้นอันเป็นบ่อเกิดแห่งการโจมตีระหว่างนิกายต่าง ๆ ของลัทธิมาร์กซเลนินอย่างรุนแรงซึ่งจะเห็นได้ในระหว่างการณรงค์เลือกตั้งผู้แทนราษฎร ค.ศ.1973 และการเลือกตั้งประธานาธิบดี ค.ศ.1974 ซึ่งพรรคและกลุ่มของบางนิกายโจมตีนิกายคอมมิวนิสต์ชนิดอื่นรุนแรงยิ่งกว่าโจมตีฝ่ายขวา

3. ฝ่ายต่อต้านเผด็จการ

3.1 บางองค์การโฆษณาว่าตนมีขุมกำลังมาก เพื่อชักชวนให้มีคนศรัทธาเข้าร่วมในองค์การนั้น หรือเพื่อทำให้ผู้อื่นเกิดความท้อแท้ไม่กล้าตั้งองค์การต่อต้านฝ่ายเผด็จการขึ้นมาอีก ผมจึงขอให้ท่านทั้งหลายรับฟังไว้แล้ววิเคราะห์ดูว่าคำโฆษณานั้นเป็นจริงหรือไม่ ถ้าเป็นความจริง ภาระในการต่อต้านเผด็จการก็คงจะไม่มีเหลือมาถึงท่านที่จะต้องขบคิดตั้งเป็นปัญหาให้ผมอภิปรายว่า "เราจะต่อต้านเผด็จการได้อย่างไร"

ขุมพลังต่อต้านเผด็จการที่แท้จริงของประเทศไทย คือราษฎรไทยจำนวนส่วนข้างมากของสังคมที่ถูกกดขี่เบียดเบียนจากระบบเผด็จการและขามเผด็จการตั้งที่มกกล่าวแล้วในข้อ 2 ข้างบนั้น ขุมพลังนี้คือคนจน คนงาน ขาวนา ข้าราชการชั้นผู้น้อยที่ได้รับความอดัดคึดฝืดเคืองอย่างแสนสาหัส คนมีทุนน้อยที่พอกทำกินและคนมีทุนขนาดกลางซึ่งถูกเบียดเบียนเคียดร้อนเพราะการปกครองและระบบเผด็จการ รวมทั้งนายทุนเจ้าสมบัติจำนวนหนึ่งที่แม้ตนมีความกินคือยุติในทางเศรษฐกิจ แต่มีความรักชาติรักความเป็นประชาธิปไตยมองเห็นความทุกข์ยากของคนจน และคนส่วนมากที่ถูกเบียดเบียนจึงไม่ยอมเป็นสมุนรับใช้ของระบบเผด็จการ และไม่ทำการใด ๆ ที่จะแสดงประชาธิปไตยให้เป็นเผด็จการของพวกนายทุนหรือเป็นเผด็จการของอภิสิทธิชน (DICTATORSHIP OF THE PRIVILEGED CLASS) นี้และขุมพลังมหาศาลจำนวนเกือบ 40 ล้านคน ซึ่งเป็นราษฎรไทยจำนวนส่วนข้างมากของสังคม ผมเห็นว่าถ้าองค์การใด ได้ขุมกำลังนี้เพียง 1 เปอร์เซ็นต์ก็เป็นพลังมากพอควรที่จะเป็นกองกำลังของราษฎร ในการต่อต้านเผด็จการได้สำเร็จ ฉะนั้นขุมพลังมหาศาลเกือบ 40 ล้านคน ยังมีเหลืออีกมากมายที่หลาย ๆ องค์การจัดตั้ง ได้โดย ไม้จำเป็นต้องมีการกีดกันหรือกันท่าระหว่างกัน

ท่านที่ประสงค์ต่อต้านเผด็จการจะได้ขุมพลังอันแท้จริงนี้มาร่วมในการต่อสู้เผด็จการได้อย่างไรนั้น ไม้ใช่ปัญหาแห่งความท้อใจ แต่อยู่ที่ผู้ประสงค์ต่อต้านเผด็จการต้องมีความตั้งใจจริงในการอุทิศตนเพื่อประโยชน์ของชาติและราษฎรไทยส่วนมากที่ห็นจากการคุกคามของฝ่ายเผด็จการ

ท่านที่ประสงค์ต่อต้านเผด็จการจะได้ขุมพลังอันแท้จริงนี้มาร่วมในการต่อสู้เผด็จการได้อย่างไรนั้น ไม้ใช่ปัญหาแห่งความท้อใจ แต่อยู่ที่ผู้ประสงค์ต่อต้านเผด็จการ

การต้องมีความตั้งใจจริงในการอุทิศตนเพื่อประโยชน์ของชาติและราษฎรไทยส่วนมากที่จะพ้นจากการคุมคามของฝ่ายเผด็จการ

ขบวนการใหญ่เพื่อต่อต้านเผด็จการนั้น ต้องประกอบด้วย “กองกำลังกลาง” และ “กองกำลังพันธมิตร”

3.2 “กองกำลังกลาง” นั้นเป็นกองหน้าของขบวนการ ผมขอให้ท่านหลีกเลี่ยงโดยไม่เรียก “กองกลาง” ว่าเป็น “องค์กรนำ” เพราะคนไทยส่วนมากยังคงระลึกถึงคำว่า “ผู้นำ” ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งแสดงถึงการเป็นผู้เผด็จการ จึงควรต่อมต่นเรียกกองกำลังกลางตามชื่อนั้นและถือว่าเป็นเพียง “กองหน้า” (VANGUARD) ของขบวนการจะเหมาะกว่าและไม่แสดงถึงว่า กองกำลังกลางเป็นเจ้าของมุลนายที่อาจหาญนำราษฎรหรือจะกลายเป็นผู้เผด็จการเสียเอง

กองกำลังกลางประกอบด้วยบุคคลที่ยอมอุทิศชีวิต ร่างกาย ความเหน็ดเหนื่อย ยกประโยชน์ของชาติและของราษฎรเหนือประโยชน์ส่วนตัว พร้อมปฏิบัติตามข้อบังคับของกองกลางซึ่งจะต้องจัดทำขึ้น โดยกำหนดให้ *ยึดถือวิทยาศาสตร์สังคมชนิดที่ถูกต้องที่สุดจนได้ทั้งในทางทฤษฎีและในทางปฏิบัติ* นั้นเป็นหลักนำ *มีวินัยที่เข้มแข็ง คือ วินัยโดยจิตสำนึก ไม่ใช่วินัยโดยการบังคับอย่างระบบเผด็จการทาสศักดินา มีการวิพากษ์วิจารณ์ตนเองอยู่เป็นนิจ เพื่อแก้ไขความผิดพลาดบกพร่อง เพราะบุคคลไม่ว่าจะเป็นอัจฉริยะหรือวิเศษใด ๆ เมื่อต้องทำสิ่งใดก็อาจมีผิดพลาดบกพร่อง* กองหน้าของราษฎรต้องละทิ้งซากทัศนะศักดินาที่รักษาหน้ารักษาศาโดยไม่ยอมวิพากษ์วิจารณ์ตนเองได้แล้วกองหน้าก็จะเข้มแข็ง และเมื่อเข้มแข็งแล้วลงมือปฏิบัติการด้วยความเสียสละชีวิตและร่างกายรับใช้ราษฎรให้เกิดประโยชน์ที่ราษฎรเห็นประจักษ์เป็นตัวอย่างว่าการนำของกองหน้านั้นถูกต้องทั้งทางยุทธศาสตร์ และยุทธวิธี ราษฎรที่เป็นขุมพลังมหาศาลในการต่อต้านฝ่ายเผด็จการก็จะยอมรับนับถือกองหน้านั้นโดยความสันหัดชัดเจนที่เขาประสบเอง

ผู้จัดตั้งกองหน้าไม่ต้องวิตกว่าตนเกิดมาในสังคมเก่าซึ่งโดยสภาพแวดล้อมของสังคมเก่านั้น ซากทัศนะเก่าย่อมถ่ายทอดมาถึงตัวผู้จัดตั้ง ปัญหาที่อยู่กับผู้จัดตั้งจะต้องไม่หลอกตนเองคือสำนึกถึงความจริงในสภาพของตนได้แล้ว พยายามสละซากทัศนะเก่าให้หมดสิ้นไปมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และเพื่อที่ซากเก่าจะไม่กลับฟื้นคืนมาสู่ตัวท่านอีก จึงจำเป็นการต้องมีการวิพากษ์วิจารณ์ตนเองอยู่เป็นนิจ และขอให้

เพื่อนร่วมงานทั้งราษฎรได้ช่วยวิจารณ์ชี้ความผิดพลาดบกพร่องด้วย เพื่อผู้จัดตั้งรับไปพิจารณาแล้วแก้ไขความผิดพลาดบกพร่อง

ภายในกองกลางจำเป็นต้องมี “กองอำนวยการ” เพื่ออำนวยการต่อต้านเผด็จการของสมาชิกแห่งกองกลางและอำนวยการยุทธวิธีต่าง ๆ ในการต่อสู้ มอภภาวะให้สมาชิกทำตามความถนัดและเหมาะสม ฯลฯ

ถ้าสมาชิกมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นก็ต้องจัดให้มีสาขา และหน่วยต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

เป็นธรรมดาที่ขณะแรกตั้งสมาชิกอาจมีจำนวนน้อย แต่นั่นไม่ใช่เรื่องต้องท้อแท้ใจเพราะตามกฎธรรมชาติมีว่าปริมาณมากนั้นย่อมมาจากปริมาณน้อย และปริมาณน้อยก็มาจากความไม่มีอะไรเลย หรือกล่าวอย่างง่าย ๆ ว่า “จากไม่มีไปสู่มีน้อย, จากมีน้อยไปสู่มีมาก”

3.3 เราต้องยอมรับความจริงว่า ฝ่ายเผด็จการซึ่งแม้เป็นบุคคลจำนวนส่วนข้างน้อยของสังคม แต่พวกเขาก็มีพลังทางเศรษฐกิจ , การเมือง, และอิทธิพลทางทัศนะเผด็จการอยู่มาก ดังนั้นกองกำลังกลางของฝ่ายต่อต้านเผด็จการจำเป็นต้องจัด “กองกำลังพันธมิตร” ของฝ่ายตนขึ้นโดยรวบรวมบุคคลต่าง ๆ ที่ต้องการต่อสู้เผด็จการ แม้เขามีระดับความต้องการต่อสู้และระดับจิตสำนึกน้อยกว่าสมาชิกกองกำลังกลาง แต่ก็อาจร่วมต่อสู้ในระดับใด ระดับหนึ่งและกาลใดกาลหนึ่ง ทั้งนี้ขอให้คำนึงคติ “กำหนดตัวศัตรูให้น้อย หาเพื่อนให้ได้มาก”

พันธมิตรนั้นนอกจากเอกชนเป็นรายบุคคลแล้วก็ต้องจัดทำขึ้นกับกลุ่มบุคคลเช่นพรรคแก๊งค์การอื่น ๆ ที่มีความต้องการเผด็จการในระดับใดระดับหนึ่ง *ปัจจุบันนี้ในประเทศไทยมีพรรคการเมืองมากมาย ฉะนั้นต้องตรวจสอบให้ดีว่าพรรคใดมีวัตถุประสงค์ต่อต้านเผด็จการ หรือสนับสนุนระบบเผด็จการ แม้พวกที่มีวัตถุประสงค์ต่อต้านเผด็จการแต่ต้องระวังว่าพรรคนั้น ๆ ต้องการเป็นพันธมิตรเพื่อแย่งชิง “การนำ” เป็นของตน โดยเฉพาะเมื่อได้โอกาสหรือไม่ ครั้นแล้วจึงจัดอันดับขององค์การเหล่านี้ลดหลั่นตามความเหมาะสม เช่นท่งท่าขององค์การใดแสดงให้เห็นได้ว่าพวกเขาเข้ามาเป็นพันธมิตรเพื่อแย่งชิงการนำ ก็แสดงว่าเขาเข้ามาเป็นเพื่อนโดยไม่สุจริตใจ และเขาปฏิบัติต่อกองกำลังกลางเป็นพันธมิตรชั้นต่ำของเขา กองกำลังกลางก็ต้องสนองตอบโดยถือว่าองค์การนั้นเป็นพันธมิตรชั้นต่ำดุจเดียวกัน*

กองกำลังกลางต้องปฏิบัติต่อพันธมิตร โดยไม่มีความอิจฉาริษยาว่า พรรค และองค์การที่เป็นพันธมิตรได้ขยายการหาสมาชิกเพิ่มขึ้นได้ในส่วนของเขา ขอให้ศึกษาตัวอย่างของการทำแนวร่วมอันกว้างใหญ่ ได้สำเร็จของหลายประเทศที่แสดง ภูมิธรรมอันปราศจากชาคนายทุนน้อยศักดิ์นา

3.4 เพื่อประกอบบทพิจารณาถึงลักษณะบุคคลที่กองกำลังกลางจะควร จัดตั้งเป็นพันธมิตรได้เพียงใด และจะจัดเข้าอยู่ในระดับใดนั้น ผมขอเสนอถึงจำ พวกร่าง ๆ ของบุคคลไว้บ้าง พอเป็นอุทาหรณ์ดังต่อไปนี้

ก. *จำพวกที่ 1* คือบุคคลที่มีจิตสำนึกคัดค้านเผด็จการ แต่ก็ยังไม่พร้อมที่จะเสียสละชีวิตและร่างกายเข้าร่วมต่อสู้ฝ่ายต่อต้านเผด็จการก็ควรยินดีรับบุคคล ประเภทนี้ไว้เป็นแนวร่วมในระดับหนึ่งตามจิตสำนึกและตามความสามารถที่เขาจะ ช่วยได้ โดยฝ่ายต่อต้านเผด็จการจะต้องยับยั้งไม่ทนงตนว่าก้าวหน้าเป็นที่สุดกว่าคน อื่นแล้วหรือเสียสละสูงสุดกว่าคนอื่นซึ่งจะทำให้บุคคลจำพวกที่ 1 นี้เกิดหมั่นไส้ แล้วไม่ยอมร่วมในขบวนการที่ฝ่ายต่อต้านเผด็จการตั้งขึ้น

ฝ่ายต่อต้านเผด็จการจะต้องคำนึงถึงความสามารถของแต่ละบุคคลที่มีจิต สำนึกคัดค้านระบบเผด็จการว่าตามความสมัครใจของเขานั้นเขาสามารถคัดค้านได้ เพียงใดและโดยวิธีใดก็ควรจะไปตามความสมัครใจของเขา เช่นเขาสามารถเพียง ทำการโฆษณาคัดค้านฝ่ายเผด็จการโดยทางใด ๆ ก็ต้องถือว่าเป็นประโยชน์แก่การ คัดค้านเผด็จการ มิใช่จะต้องเรียกร้องให้เขาทำสิ่งที่เขาไม่ถนัดหรือไม่สามารถที่จะ ทำได้ ถ้าฝ่ายต่อต้านเผด็จการได้คำนึงถึงข้อนี้ ก็จะได้ขุมกำลังของฝ่ายตนเพิ่มขึ้น ในประกอบกำลังต่อต้านเผด็จการ

ข. *จำพวกที่ 2* ราษฎรจำนวนมากที่แม้ปัจจุบันถือเอาการต่อสู้ระบบเผด็จ การเป็นอันดับรอง หากถือเอาการแก้ไขให้ฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจหรือการ ครองชีพของตนได้ดีขึ้น ฝ่ายต่อต้านเผด็จการจะต้องคำนึงถึงความต้องการเฉพาะ หน้าของราษฎรส่วนมากให้จงหนัก คือ *ช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าของ ราษฎรส่วนมากให้สำเร็จไปได้จึงจะสามารถได้ราษฎรส่วนข้างมากเข้ามาเป็นฝ่ายต่อต้าน เผด็จการ* ขอให้ระลึกมาชิตของไทยโบราณว่า *“จระ วงกว่าตัวจะสุก งาก็จะไหม้เสีย ก่อม”* หรือถ้าในขณะที่ฝ่ายต่อต้านเผด็จการไม่สามารถที่จะช่วยได้ แต่ก็จะต้องวาง นโยบายแสดงวิธีแก้ไขให้ราษฎรเห็นประจักษ์ว่า ถ้าเขาร่วมต่อต้านเผด็จการแล้ว เมื่อฝ่ายต่อต้านเผด็จการได้ชัยชนะจะมีแผนการที่เขาเองเห็นได้ง่าย ๆ ว่าจะแก้ไข

ความเดือดร้อนของเขาได้อย่างไร ไม่ใช่วางแผนนโยบายฟุ้งซ่านที่ราษฎรไม่อาจมองเห็น ได้ว่า จะแก้ไขความเดือดร้อนให้เขาได้อย่างไรเช่น ชาวนาที่เดือดร้อนในทุกวันนี้ ฝ่ายต่อต้านเผด็จการจะมีวิธีปฏิบัติอย่างไรให้เป็นรูปธรรม และกรรมกรรวมทั้งข้า- ราชการผู้น้อยที่ได้ค่าจ้างหรือเงินเดือนไม่พอใช้นั้น ฝ่ายต่อต้านเผด็จการจะแก้ไขให้ เขาได้ค่าจ้าง และมีเงินเดือนสูงขึ้นนั้นโดยวิธีหารายได้ของแผ่นดินจากทางไหน และ ชี้ตัวเลขให้เขาเห็นชัดเจนไป ท่านที่ติดตามข่าวการเลือกตั้งประธานาธิบดีฝรั่งเศส เมื่อ เดือนพฤษภาคม 2517 ก็จะเห็น ได้ว่าการที่แนวร่วมฝ่ายซ้ายได้รับคะแนนเสียงมากมาย เป็นประวัติการณ์ คือ แพ้การเลือกตั้งฝ่ายขวาเพียงไม่กี่วัน เฟอร์เซนต์เท่านั้น ก็เพราะ ฝ่ายซ้ายได้แสดงนโยบายและวิธีการง่าย ๆ ที่กรรมกรและราษฎรทั่วไปกำลังเดือดร้อนอยู่ เห็น ได้ชัดว่าวิธีการนั้นสามารถแก้ไขความเดือดร้อนเฉพาะหน้าได้ และมีแผนการระยะ สั้น, ระยะกลางและระยะยาวจึงพัฒนาในภายหลัง

ค. *จำพวกที่ 3* ได้แก่บุคคลจำนวนน้อยส่วนหนึ่งซึ่งแม้ตัวเองมีกำเนิดใน สังคมระบบทาส, ระบบศักดินา, และระบบเผด็จการแต่เกิดจิตสำนึกมองเห็นกฎ แห่งความเป็นอนิจจังของระบบกดขี่ขูดรีด จึงได้สละชนชั้นวรรณะเดิมของตนมาขึ้น พักอยู่ที่ฝ่ายต่อต้านเผด็จการ ประวัติศาสตร์ในอดีตหลายประเทศก็แสดงให้เห็น ประจักษ์อยู่ดังที่ผมได้อ้างตัวอย่างไว้บ้างแล้วในข้อ 2 นั้น บางคนก็เป็นขุนนางแห่ง ระบบศักดินา เช่น “มองเตสกิเออร์” (MONTESQUIEU) ผู้เขียนหนังสือว่าด้วย “เจตนารมณ์ของกฎหมาย” (ESPRIIT DES LOIS) เรียกร้องให้มีดุลยภาพแห่งอำนาจ รัฐสามส่วนคือนิติบัญญัติ, บริหาร, ตุลาการ “มิราบ็อ” (MIRABEAU) ก็เป็นขุนนาง คนหนึ่งที่เข้าร่วมขบวนการปฏิวัติฝรั่งเศสต่อสู้ระบบศักดินาในการลงมติประกาศ ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมือง เจ้าฟ้าฟิลิปป์แห่งราชวงศ์บูร์บองสาย พระอนุชา (BRANCHE CADETTE) ก็ได้สนับสนุนขบวนการปฏิวัติฝรั่งเศส ค.ศ.1789 ครั้นแล้วพระองค์ก็ได้ทรงสละฐานันดร “สมเด็จพระเจ้าแห่งออร์เลอส์” (DUC D'ORLEANS) มาเป็นคนสามัญและขอให้สภาสหการกรุงปารีสตั้งนามสกุลให้ท่าน ใหม่ สภานั้นจึงตั้งนามสกุลใหม่ให้ท่านว่า “เลกอลิต” (L'EGALITE) แปลว่า “มอง สิเออร์ฟิลิปป์ เลกอลิต” (PHILIPES L'EGALITE) แล้วสมัครรับเลือกตั้งได้เป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ท่านเป็นผู้หนึ่งซึ่งร่วมกับสมาชิกสภาฯ ส่วนข้างมากลงมติ ให้ประหารชีวิตหลุยส์ที่ 16 ฐานทรยศต่อชาติที่เรียกให้ออสแตร์ริชบุกฝรั่งเศส ต่อ

มาท่านถูกพรกการเมืองตรงกันข้ามกล่าวหาว่าท่านคิดจะฟื้นฟูระบอบราชาธิปไตยขึ้นมาอีก ท่านหลบหนีไปแล้วถูกจับให้สภาว พิจารณาตัดสินลงโทษประหารชีวิต ส่วนบุตรชายของท่านคือเจ้าฟ้าหลุยส์ฟิลิปป์ ได้ร่วมกับนายธนาคารใหญ่ทำการโค่นล้มพระเจ้าชาร์ลที่ 10 แห่งสายเซซฐา ใน ค.ศ.1830 แล้วได้เป็นพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ มีพระนามว่า "หลุยส์ ฟิลิปป์ที่ 1" ซึ่งผมกล่าวไว้ในข้อ 2

มาร์กซและเอนเงิลส์ซึ่งเกิดภายหลังการอภิวัฒน์ประชาธิปไตยฝรั่งเศสหลายปีก็ได้กล่าวไว้ในตอนแถลงการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์ฉบับแรกพิมพ์เมื่อ ค.ศ. 1848 ว่า ในสมัยก่อนนี้มีบุคคลในชนชั้นขุนนางส่วนหนึ่งได้เข้าข้างฝ่ายเจ้าสมบัติเพื่อสถาปนาประชาธิปไตยขึ้น แล้วท่านก็ได้กล่าวต่อไปว่าในสมัยที่ท่านเขียนแถลงการณ์ฉบับนั้นก็ยังมีบุคคลในชนชั้นเจ้าสมบัติส่วนหนึ่งได้มาเข้าข้างชนชั้นผู้ไร้สมบัติ ท่านได้เน้นว่าโดยเฉพาะเจ้าสมบัติที่มีปัญญาเข้าใจในกฎวิวัตการของสังคม ตัวมาร์กซเองนั้นผมได้เคยกล่าวไว้ในปาฐกถาในงานชุมนุมประจำปีนักเรียนไทยในสหพันธรัฐเยอรมันเมื่อ พ.ศ.2516 ว่าท่านเกิดในสังคมเก่าและท่านเป็นบุตรทนายความผู้มีอันจะกิน ท่านมีภรรยาซึ่งเป็นลูกของเจ้าศักดินาเยอรมันชื่อ "เจนนี่ ฟอน เวสฟาเลน" (JENNY VON WESTFHALEN) ส่วนเอนเงิลส์นั้นก็เป็ลูกเศรษฐีเจ้าของโรงงานทอผ้าในเยอรมันแล้วต่อมาท่านไปลี้ภัยอยู่ในกฤษฎก็เป็นผู้ถือหุ้นใหญ่คนหนึ่งของโรงงานทอผ้าที่แมนเชสเตอร์

ฉะนั้น ฝ่ายต่อต้านเผด็จการไม่ควรยึดมั่น ในคัมภีร์จัด คือต้องพิจารณาบุคคลที่เกิดในสังคมเก่าให้อ่องแท้โดยแยกให้อูกต้องว่าส่วน ไดยืนกรานอยู่ข้างฝ่ายเผด็จการ และส่วน ไดที่สามารถเป็นฝ่ายต่อต้านเผด็จการ ได้

ง. จำพวกที่ 4 คือบุคคลที่ไม่ควรไว้วางใจเป็นพันธมิตรอันได้แก่บุคคลที่แม้เป็นข้าไพร่ หรือตกอยู่ภายใต้อำนาจของฝ่ายเผด็จการ แต่กลับมีจิตสำนึกว่าระบบเผด็จการเป็นสิ่งที่สมควรเชิดชูให้ดำรงคงไว้หรือกลับฟื้นขึ้นมาอีก ทั้งนี้เนื่องจากบุคคลเหล่านี้ได้หรือหวังได้ประโยชน์จากระบบเผด็จการหรือเนื่องจากซากทัศนคติเผด็จการต่าง ๆ ที่รับมรดกตกทอดมาหลายชั่วคนจนฝังอยู่ในจิตใจแล้วเกาะแน่นอยู่ในความเป็นทาสหรือข้าไพร่หรือเป็นสมุนของระบบเผด็จการ บุคคลจำพวกนี้ส่วน ใหญ่อาศัยกินและต่อสู้ฝ่ายต่อต้านเผด็จการยิ่งกว่าเจ้าทาส, เจ้าศักดินา, และผู้เผด็จการเอง แม้กระนั้นก็ดี กองกำลังกลางควรพยายามให้บางส่วนเกิดจิตสำนึกขึ้นมาบ้าง

เพื่อให้เขาอยู่เฉย ๆ ไม่เป็นตัวการต่อสู้ฝ่ายต่อต้านเผด็จการ ก็จะเป็นคุณประโยชน์แก่ฝ่ายต่อต้านเผด็จการ แล้วถ้าสามารถพัฒนาจิตสำนึกให้สูงขึ้นอีกก็รับไว้เป็นแนวร่วมในระดับต่ำได้

4. วิธีต่อสู้เผด็จการ

4.1 วิธีต่อสู้เผด็จการนั้นเป็นเรื่องของยุทธวิธี (TACTICS) ซึ่งจะต้องดำเนินให้เหมาะสมเพื่อบรรลุเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ (STRATEGY) ของการต่อต้านเผด็จการ

เมื่อกกล่าวถึงยุทธวิธีแล้วท่านก็ย่อมรู้ได้ว่าไม่ว่ายุทธวิธีใดจะเป็นทางทหารทางเศรษฐกิจหรือทางการเมืองก็ไม่ใช่ว่าจะมีตายตัวที่จะต้องคงอยู่กับที่ เพราะยุทธวิธีย่อมต้องเป็นไปตามสภาพท้องที่และกาละหรือที่ทางทหารถือว่าต้องสุดแต่แต่สภาพและเหตุการณ์

ผู้ใดถือคัมภีร์จัดในทางยุทธวิธีก็ย่อมนำมาซึ่งความพ่ายแพ้เพราะสภาพการณ์ของฝ่ายเผด็จการก็มิได้นิ่งคงอยู่กับที่คือย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพ, ท้องที่, กาลสมัยของสังคมตัวอย่างยุทธวิธีของสังคมอื่น ๆ ย่อมเป็นประโยชน์ที่ท่านจะต้องศึกษาเพื่อประกอบการพิจารณา แต่ท่านก็ต้องพิจารณาว่าตัวอย่างนั้นเหมาะสมแก่สภาพท้องที่และของสยามหรือไม่ ขอให้ท่านระลึกถึงสุภาษิตของไทยโบราณมีว่า "เห็นช้างข้อย่าขี่ตามช้าง" และมีคติของเมธีวิทยาศาสตร์สังคมผู้ได้กล่าวไว้ว่า "ต้องตัดเกือกให้เหมาะสมแก่ดิน มิใช่ตัดดินให้เหมาะกับเกือก" (ผมได้กล่าวคติเหล่านี้ไว้ในหนังสือว่าด้วยความเป็นอนิจจังของสังคม)

4.2 พรรคไต, กลุ่มไต, จะต่อสู้เผด็จการโดยวิธีใดนั้นสุดแท้แต่ตนจะวินิจฉัยว่าตนสามารถนัดใช้วิธีใด แต่เป็นการไม่สมควรอย่างยิ่งที่จะเกณฑ์ให้คนอื่นต้องถือตามวิธีที่ตนนับถือบูชาอย่างคับแคบ ควรทำจิตใจอย่างกว้างขวางถือว่าทุกวิถีทางบนทอนอำนาจเผด็จการย่อมเป็นประโยชน์ในการต่อต้านเผด็จการ การอ้างเหตุว่าถ้าใช้วิธีนั้น ๆ จะทำให้ผู้ติดตามล้มตายนั้นก็เป็เหตุผลที่เหลวไหล

ขอให้ท่านพิจารณาให้อ่องแท้ว่าการต่อต้านเผด็จการนั้น ไม่ว่าวิธีใดก็ย่อมเสี่ยงต่อชีวิตและร่างกายทุกวิธี แม้วิธีสันติซึ่งขณะนี้มีวิธีกฎหมายอนุญาต แต่ก็รู้ไม่ได้ว่าฝ่าย

เผด็จการกลับมีอำนาจขึ้นมาแล้วสิ่งที่ถูกกฎหมายในเวลานี้อาจจะถูกฝ่ายเผด็จการจับตัวไปโดยหาว่าเป็นผู้ต่อต้านเผด็จการก็ได้ดังปรากฏตัวอย่างในอดีตที่มีผู้ถูกเผด็จการจับตัวไปฟ้องศาลลงโทษเช่นกรณีขบวนการสันติภาพและกรณีที่มีผู้ถูกจับไปขังทั้งยังทั้งปัญหาสำคัญอยู่ที่ผู้ต่อต้านเผด็จการต้องพร้อมอุทิศตนเสียสละชีวิตร่างกาย, ความเหน็ดเหนื่อยเพื่อชาติและราษฎร

ผมได้เคยตอบปัญหาที่สภานิติกรสมาคมนักเรียนไทยในฝรั่งเศสขอให้ผมวิจารณ์การต่อสู้ของราษฎรในประเทศชิลีซึ่งท่านได้นำลงพิมพ์ในวารสารของสมาคมฉบับเดือนมกราคม 2517 นั้นแล้ว หวังว่าท่านทั้งหลายคงจะได้อ่านและประกอบพิจารณาของท่านตามสมควรเกี่ยวกับยุทธวิธีต่อต้านเผด็จการด้วย

4.3 การต่อสู้ใด ๆ นั้นย่อมมีทั้งการรุกและการรับฉะนั้นไม่ควรมองเพียงด้านเดียว คือด้านวิธีต่อสู้เผด็จการคือต้องพิจารณาในด้านที่ฝ่ายเผด็จการจะตอบโต้ด้วยคือฝ่ายเผด็จการย่อมใช้วิธีเศรษฐกิจ, วิธีการเมือง, วิธีใช้กำลังทหารตำรวจ, วิธีจิตวิทยาที่ทำให้คนลุ่มหลงในระบบเผด็จการ ซึ่งฝ่ายต่อสู้เผด็จการจะต้องพิจารณาให้ต้องแท้โดยอาศัยหลักทฤษฎีสังคมที่ถูกต้องสมานกับรูปธรรมที่ประจักษ์ด้วยแล้ววินิจฉัยตามความเหมาะสมแก่สภาพของกำลังของทั้งสองฝ่ายตามห้องที่และกาลสมัย ผมไม่อาจบรรยายให้ครบถ้วนในครั้งนี้ได้

แต่ปัญหาเฉพาะหน้าอย่างหนึ่งที่ควรระมัดระวัง คือการที่ฝ่ายเผด็จการส่งคนมาแทรกซึมในขบวนการต่อต้านเผด็จการซึ่งจะก่อให้เกิดความปั่นป่วนในขบวนการ อันเป็นการบั่นทอนกำลังของขบวนการ

4.4 เท่าที่ผมได้กล่าวมาแล้วตั้งแต่ต้นนั้นก็เพื่อให้ท่านทั้งหลายเห็นเค้าของภาพทั่วไปในการต่อต้านเผด็จการตามที่ท่านทั้งหลายตั้งเป็นหัวข้อให้ผมแสดงปรากฏาซึ่งท่านก็พอเห็นแล้วว่า การต่อสู้เผด็จการนั้นต้องใช้เวลายืดเยื้อยาวนาน ซึ่งท่านจะต้องปลงให้ตกในการนี้

แต่มีปัญหาเฉพาะหน้าที่ผมยังไม่ได้ยินว่าผู้กล่าวถึงในสยามคือการลบล้างอิทธิพลและซากของเผด็จการนาซี ซึ่งภาษาอังกฤษได้ตั้งเป็นศัพท์ขึ้นมาใหม่ว่า “ดีนาซิฟิเคชัน” (DENAZIFICATION) ฝรั่งเศส “DENAZIFICATION” เยอรมัน “ENTNAZIFIZIERUNG” คือภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศเยอรมันได้

กวาดล้างพวกนาซีออกจากตำแหน่งที่สำคัญและอบรมนิสัยให้ชาวเยอรมันชำระซากทัศนคติให้หมดไปมากที่สุด เพื่อประเทศเยอรมันจะได้ปกครองตามระบบประชาธิปไตย

ในสยามก่อน 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งปกครองโดยระบบเผด็จการก็เป็นธรรมดาที่หลายคนซึ่งมีทัศนคติประชาธิปไตยได้ครองตำแหน่งสำคัญที่มีอิทธิพลในรัฐบาลสมัยนั้น แต่ภายหลังที่นักศึกษาโดยความสนับสนุนของมวลราษฎรได้เสียสละชีวิตร่างกายความเหน็ดเหนื่อยต่อสู้ระบบเผด็จการนั้นสำเร็จ และมีรัฐบาลซึ่งรับรองว่าจะดำเนินนโยบายประชาธิปไตยนั้นก็มีสิ่งทีรอดหรือตกไปในการที่บางคนซึ่งได้รับการฝึกฝนจนเกิดทัศนคติประชาธิปไตย ค่างตำแหน่งสำคัญอยู่ก็ซึ่งให้ความเกื้อกูลสนับสนุนผู้ที่มีทัศนคติอย่างเดียวกัน ผมจึงเห็นว่าฝ่ายต่อต้านเผด็จการไม่ควรมองข้ามปัญหา “ดีนาซิฟิเคชัน” นี้ซึ่งเป็นพลังสำคัญอย่างหนึ่งให้แก่การฟื้นฟูของระบบเผด็จการนาซี ส่วนหลายคนมิได้มีทัศนคติแต่เคยมีทัศนคติเผด็จการนั้น ถ้าแก้ไขทัศนคติเดิมของตนโดยยึดถือทัศนคติประชาธิปไตยนั้นก็ควรถือเป็นพันธมิตรของฝ่ายต่อต้านเผด็จการในระดับหนึ่งระดับใดตามสมควร

ผมขอให้ท่านทั้งหลายระลึกถึงอย่างหนึ่งว่า ในบรรดาบุคคลแห่งฝ่ายต่อต้านเผด็จการนั้นย่อมมีความแตกต่างกัน ในจุดหมายปลายทางแห่งระบบสังคม ฉะนั้นจึงควรพิจารณาว่าความต้องการเบื้องต้นที่ตรงกันคืออะไร แล้วสถาปนาความสัมพันธ์กันตามพื้นฐานนั้นก่อน ผมสังเกตว่าเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516 นักศึกษานักเรียนโดยความสนับสนุนของมวลราษฎร ได้สมานสามัคคีกันเพื่อให้ได้มาซึ่งระบอบประชาธิปไตยสมบูรณ์ ฉะนั้นถ้าสมานสามัคคีกันต่อไป เพื่อให้ได้ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบเบื้องต้นก็จะเป็นคุณูปการแก่การต่อต้านเผด็จการให้สำเร็จได้

(ปาฐกถาและบทความเรื่อง “เราจะต่อต้านเผด็จการได้อย่างไร” ก็จบลงโดยสังเขปเพียงเท่านี้)

หมายเหตุต่อท้ายบทความ

เมื่อเสร็จการแสดงปาฐกถาและปัญหาของผู้ที่มาสังสรรค์แล้ว ได้มีนักศึกษาผู้หนึ่งถามว่าเนื่องจากได้ยินว่าคอมมิวนิสต์ถือคติไม่มีชาติจึงอยากทราบว่าเป็นความจริงหรือไม่ ผมได้ตอบว่าอาจมีคอมมิวนิสต์บางนิกายที่ถือคติไม่มีชาติ แต่นั่นไม่ใช่คอมมิวนิสต์แท้จริงตามลัทธิมาร์กซเลนินเพราะเลนินเคยกล่าวไว้ว่า *ชาติยังคงต้องมีต่อไปอีกเป็นเวลาช้านาน* สหภาพโซเวียตสมัยเลนินได้เคารพความเป็นชาติของชนชาติต่าง ๆ ที่ประกอบเป็นสหภาพ ในประเทศจีนปัจจุบันก็เคารพความเป็นชาติของชนชาติต่าง ๆ ในประเทศจีนและก็เคารพความเป็นชาติของชาติอื่นตามหลักการคงอยู่อย่างสันติระหว่างชาติที่มีระบบสังคมต่างกันมิใช่เป็นการทำลายชาติอื่น ผมจึงอธิบายความเพิ่มเติมไว้ในหมายเหตุท้ายบทความดังต่อไปนี้ว่า ในประเทศจีน “*หลี่ ลี ซาน*” อดีตหัวหน้าพรรคคอมมิวนิสต์จีนระหว่าง ค.ศ. 1928-1930 (ก่อนหวังหมิงและก่อนเหมาเจ๋อตุงเป็นหัวหน้าพรรคใน ค.ศ.1975) ได้สอนศิษย์ในประเทศจีน และได้ส่งศิษย์มาแพร่คตินั้นในบางประเทศ นายคนนี้ถูกปลดจากฐานะหัวหน้าพรรคแล้วได้ไปอาศัยอยู่ที่มอสโคว์พักหนึ่งโดยทำงานในสำนักแปลหนังสือ ระหว่างนั้นเขาถูกสตาลินสั่งจับฐานดำเนินแนวทางตรอสกี แนวทางนี้ปรากฏตามมติของการประชุมพรรคคอมมิวนิสต์โซเวียต ค.ศ.1924 ซึ่งรับรองต่อมาโดยสมัชชาครั้งที่ 5 ขององค์การคอมมิวนิสต์สากล (COMINTERN) กล่าวไว้ว่าแนวทางตรอสกีเป็นแนวทางเบี่ยงของนายทุนน้อยออกจากลัทธิมาร์กซ (PETTY-BOURGEOIS DEVIATION FROM MARXISM) จึงแสดงให้เห็นว่า “*หลี่ ลี ซาน*” มีชาวกัศนะที่สืบมาจากระบบทุนศักดินาของจีนเก่า และยิ่งกว่านั้นตามหนังสือที่พรรคคอมมิวนิสต์โซเวียตแต่งขึ้นเมื่อ ค.ศ.1939 (สมัยสตาลิน) ว่าด้วยประวัติของพรรคนี้กล่าวว่าตรอสกีเป็นผู้นำพันธมิตรกลุ่มคัดค้านพรรคฯ ซึ่งรวมทั้ง “*อนาร์โค-ซินดิคาลิสต์*” (ANARCHO-SYNDICALISM) คือลัทธิซินดิคาลิสต์ (SYNDICALISM) ซึ่งเดิมเป็นลัทธิที่คุ้มครองผลประโยชน์ของกรรมกร ต่อมาได้พัฒนาเป็นลัทธิสังคมนิยมชนิดหนึ่งที่ว่าองค์การกรรมกรต้องเป็นผู้ควบคุมปัจจัยการผลิตของสังคมและเป็นผู้แบ่งปันส่วนผลผลิตของสังคมให้แก่ราษฎร มิใช่อยู่ในมือของรัฐซึ่งจะต้องหมดหน้าที่แล้วเหือดหายไปโดยมีสหพันธ์ขององค์การกรรมกรต่าง ๆ ขึ้นมาแทนที่รัฐ แม้ว่าลัทธิซินดิคาลิสต์มีลักษณะหลายอย่างคล้ายลัทธิมาร์กซแต่ก็คล้ายลัทธิอนาธิปัตย์มากกว่าจึงมีชื่อว่า

“*อนาร์โค-ซินดิคาลิสต์*” (ANARCHO-SYNDICALISM) แต่หลี่ลีซานมีชาวกัศนะคัดติณาสวมเข้ามาด้วยเช่นเขาสอนศิษย์ให้ถือมอสโคว์เป็นเมืองหลวงของโลกอันเท่ากับสอนให้เอาชาติหนึ่งไปขึ้นอีกชาติหนึ่งตามระบบศักดินา และสอนให้ถือ “*ลัทธิไม่มีชาติ*” ซึ่งขัดต่อคำสอนของเลนินที่ว่าชาติยังคงอยู่เป็นเวลาช้านาน และขัดต่อ “*ลัทธิ*” “*INTERNATIONALISM*” ซึ่งศัพท์นั้นก็แสดงความหมายชัดเจนอยู่แล้วว่าเป็นศัพท์สนธิระหว่างคำว่า “*INTER*” แปลว่า “*ระหว่าง*” กับคำว่า “*NATION*” แปลว่าชาติ คือ *ชาติยังคงอยู่* เหมมาเจ๋อตุงอธิบายไว้ว่า *คอมมิวนิสต์ถือลัทธิระหว่างชาติ สamakanกับลัทธิรักชาติ (PATRIOTISM). และถือว่าชาติใหญ่ชาติน้อยมีความเสมอภาคกันมิใช่ชาติหนึ่งต้องขึ้นกับอีกชาติหนึ่ง* หลี่ลีซานต้องถูกขับออกจากพรรคฯ โดยการอภิวัฒน์ใหญ่ทางวัฒนธรรมนั้น

ส่วนในฝรั่งเศสนั้นนอกจากผู้สนใจจะศึกษาทัศนะ และวิธีปฏิบัติที่นิกายคอมมิวนิสต์ต่าง ๆ มีต่อชาติฝรั่งเศสแล้ว ก็อาจสังเกตจากการปฏิบัติที่ดูเหมือนเป็นเรื่องที่ผิวเผิน แต่ก็แสดงออกซึ่งทัศนะที่มีต่อชาติฝรั่งเศสของนิกายต่าง ๆ เช่น พรรคคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศสนั้นได้ฉลองวันชาติฝรั่งเศสร่วมกับราษฎรในวันที่ 14 กรกฎาคม อันตรงกับวันอภิวัฒน์ประชาธิปไตย ค.ศ.1789 และในการประชุมพรรคหรือประชุมแนวร่วมฝ่ายซ้ายหัวหน้าพรรคคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศสก็เป็นผู้ร้องเพลง “*มาเซย์เยส*” อันเป็นเพลงชาติฝรั่งเศส ครั้นแล้วจึงร้องเพลง “*ระหว่างชาติ*” (INTERNATIONALE) ส่วนนิกายปลักย์เอียงซ้ายจัดมิได้ปฏิบัติเช่นนั้น

ผมได้กล่าวไว้แล้วว่า ลัทธิคอมมิวนิสต์นั้นมีหลายนิกายที่โจมตีระหว่างกันเองและโจมตีลัทธิสังคมนิยมอื่น ๆ ยิ่งกว่าการโจมตีฝ่ายขวา ฉะนั้นผู้ใดจะนิยมชมชอบในนิกายใดก็ต้องพิจารณาเหตุผลของทุก ๆ ฝ่าย แล้ววินิจฉัยว่าการที่นิกายนั้นโจมตีนิกายนี้มีหลักฐานแน่ชัด หรือเป็นการคาดโคลนใส่กันเพราะบุคคลที่เกิดมาจากสังคมเก่า หรือจากสังคมที่มีชาวกัศนะค้ำค้ำอยู่นั้น อาจมีทัศนะแห่งความเห็นแก่ตน “*EGOIST CONCEPT*” ถือความเห็นของตนว่าถูกต้องเสมอไปติดตัวอยู่มากบ้างน้อยบ้าง ที่ขัดกับทัศนะที่มีต่อส่วนรวมของมวลราษฎร “*PUBLIC CONCEPT*” หรือ “*ALTRUISM*”

หลายราชอาณาจักรเข้าใจถึงความจริงในเรื่องนี้ จึงให้สิทธิประชาธิปไตยอย่างเสรีแก่ราษฎร ในการนับถือสิทธิการเมือง อาทิ สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) ที่ยอมให้มาร์กซกับองเกลส์อาศัยลี้ภัยอยู่ในประเทศนั้นตลอดอายุขัย ซึ่งทำทั้งสองก็

ได้เขียนแถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์ และบทความอื่น ๆ โฆษณาแพร่หลาย รวมทั้งจัดตั้งองค์การกรรมกรระหว่างประเทศครั้งที่ 1 ขึ้น สหราชอาณาจักรได้ยอมให้มีพรรคคอมมิวนิสต์ที่แสดงทัศนะของตนได้อย่างเสรี แต่ระบบราชาธิปไตยของอังกฤษก็ดำรงคงอยู่จนปัจจุบันนี้ สหราชอาณาจักรเบลเยียม, เนเธอร์แลนด์, เดนมาร์ก, สวีเดน, นอร์เวย์, ก็ไม่กลัวคอมมิวนิสต์โดยยอมให้มีพรรคคอมมิวนิสต์ชนิดต่าง ๆ ระบบราชาธิปไตยของราชอาณาจักรเหล่านั้นก็ดำรงคงอยู่จนปัจจุบันนี้ ส่วนบางสาธารณรัฐมีความกลัวคอมมิวนิสต์มาก ระบบคอมมิวนิสต์ก็เกิดขึ้นในสาธารณรัฐนั้น เมื่อผมมาถึงปารีสใน พ.ศ.2513 ได้มีชาวอเมริกันคนหนึ่งมาสนทนาดูถึงปัญหาความกลัวคอมมิวนิสต์ในสหรัฐอเมริกา ผมได้ชี้แจงแก่ผู้นั้นว่า "เพราะคนอเมริกันส่วนมากกลัวคอมมิวนิสต์ สหรัฐอเมริกาจะได้ระบบคอมมิวนิสต์" คนนั้นจึงถามผมว่า เพราะเหตุใดผมตอบว่า เพราะความกลัวคอมมิวนิสต์จนขึ้นสมองผู้ครองอำนาจก็จะทำการบีบบังคับราษฎรมากขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อหวังจะสกัดกั้นคอมมิวนิสต์ อันจะทำให้ราษฎรอเมริกันส่วนมากต้องเดือดร้อน แล้วก็จะรวมกันต่อสู้ผู้ครองอำนาจนั้น โดยไม่ลังเลใจว่า ระบบใหม่จะเป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่ ผมได้อ้างราชอาณาจักรต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วว่า ไม่กลัวคอมมิวนิสต์จนขึ้นสมอง ระบบราชาธิปไตยของราชอาณาจักรเหล่านั้นก็ดำรงคงอยู่ได้จนปัจจุบันนี้เมื่ออเมริกันที่มาสนทนากับผมตอบว่า เขาเห็นด้วยกับความเห็นของผม แต่ความจริงใจของเขายังไร่นั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง

หลายประเทศแห่งค่ายสังคมนิยมมีพรรคที่เคยมีชื่อว่า "พรรคคอมมิวนิสต์" นั้น เมื่อเห็นว่าราษฎรในประเทศนั้นยังไม่พร้อมที่จะรับชื่อนั้นของพรรคก็เปลี่ยนชื่อเป็นอย่างอื่น เช่น ในเวียดนามเหนือพรรคนำมีชื่อว่า "พรรคเกาตง" แปลว่าพรรคคนงาน, ในเกาหลีเหนือพรรคนำมีชื่อแปลเป็นไทยว่า "พรรคคนงานเกาหลี"; ในเยอรมันตะวันออกพรรคนำมีชื่อว่า "พรรคสังคมนิยมเอกภาพ"; ในโปแลนด์นั้น เมื่อ ค.ศ.1948 พรรคสังคมนิยมกับพรรคคอมมิวนิสต์ร่วมกันเป็น "พรรคแนวร่วมคนงานชาวโปแลนด์" และใน ค.ศ.1949 พรรคขววนาร่วมกับพรรคชาวนาโปแลนด์จัดเป็น "พรรคแนวร่วมชาวนา" ทุก ๆ พรรคร่วมกันเป็น "แนวร่วมเอกภาพแห่งชาติ"; ในฮังการี เมื่อ ค.ศ.1956 พรรคคอมมิวนิสต์เดิมได้ปรับปรุงใหม่เปลี่ยนเป็น "พรรคคนงานสังคมนิยมชาวฮังการี" ฯลฯ ยังมีอีกหลายพรรคคอมมิวนิสต์นอกค่ายสังคมนิยม ที่เปลี่ยนชื่อพรรคเป็นพรรคคนงานบ้าง พรรคราษฎรบ้าง ฯลฯ ตามความเหมาะสมแก่สภาพของราษฎรในประเทศนั้น ๆ โดยถือแนวทางมาร์กซ์เลนินเห่าที่เหมาะสมแก่สภาพของสังคมนั้น ๆ □

เราจะต่อต้านเผด็จการอย่างไร

พิมพ์ครั้งแรก จัดพิมพ์โดย องค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2517)
พิมพ์ครั้งที่สอง (ต้นฉบับจากการพิมพ์ครั้งแรก)